

eDition 8

Franček Rudolf

TRIJE
LAHKOTNI
KOMADI

Mariborska literarna družba
eDition

Franček Rudolf: TRIJE LAHKOTNI KOMADI

Franček Rudolf
TRIJE LAHKOTNI KOMADI
(Drame)

Maribor 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

821.163.6-2

RUDOLF, Franček

Trije lahkotni komadi [Elektronski vir] :
(drame) / Franček Rudolf. - El. knjiga. - Maribor
: Mariborska literarna družba, 2011. - (Zbirka
eDition ; 6)

ISBN 978-961-6850-12-4

COBISS.SI-ID 68377345

T R I J E L A H K O T N I K O M A D I

ROJSTVO DRŽAVE V JUNIJSKI VOJNI	10
ŠOLA V INDIJI	100
HARMONIKA IN KAVKA.....	123

ROJSTVO DRŽAVE V JUNIJSKI VOJNI

(NA MOŽGANIH RADO SPODRSNE)

Vojni dnevnik zunanjega sodelavca Vala dve sto dva

Hipernaturalistična komedija v dveh dejanjih s prologom in epilogom.

Glavne osebe:

1. BERNARD, tonski tehnik, kasneje teritorialec
2. MARJAN (Jerman) , zunanji sodelavec vala dve sto dva
3. TOM, urednik
4. RON, urednik
5. ANGLEŽ (ta igralec igra – pravzaprav bolje: lahko igra) vse tuje novinarje, torej še

AVSTRIJEC,

NEMEC, (igra pa tudi predstavnika zveze oddajničarjev, to je)

NORVEŽAN

6. OFICIR

7. VOJAK

(Oficir igra vse oficirje na obeh sprtih vojskujočih se straneh, prav tako vojak vse vojake na obeh straneh, nenehno menjavata uniforme. Ta igralca igrata tudi osebe iz stiliziranega prologa in iz liričnega intermezza »Metulj« na začetku drugega dejanja, to so)

GAL (je star šest let, igrati ga mora odrasel igralec)

JAKA, njegov oče, (igrata pa tudi epizodne vloge iz prologa, kot sta to vlogi

ZLATKO

SINIŠA (in vlogo)

MOŽ (teritorialec v civilu; v prizoru helikopter nastopata v specialni vlogi kot)

PRVI

DRUGI

1. KATALONKA, novinarka Radia Barcelona, igra tudi vlogo:

MAJDA dopisnik Radia Slovenija iz Ormoža (Igra tudi vlogo dopisničarke iz Ormoža:

2. TILČKA, tajnica

3. NAPOVEDOVALKA, z glasom nastopa na letališču in na Radiu, igra epizodne vloge: TONČKA; PREVAJALKA; novinarka MOJCA; JOŽICA (V INTERMEZZU »Metulj«); SILVA, Ronova žena

4. BEBA, mlada soseda

SOSEDA, (Bernardova babica) (Tudi SOSEDA v intermezzu »Metulj«)

Predstavo je mogoče odigrati v rahlo stilizirani obliki s sedem igralci in pet igralkami. V tem primeru igrajo igralci po več epizodnih vlog in so več ali manj ves čas na odru, razen kader se preoblačijo ali pa zaradi intimnih prizorov niso potrebni. Sorazmerno veliko prizorov naj poteka deloma istočasno, tako da se prelijejo in se naslednji začne že pred iztekom prejšnjega.

Ker so mediji in vojna množično dogajanje in ker je drama povzetek resničnih dogodkov, je tako ali tako vsaka oseba sestavljena iz več vzorov. Če je na razpolago več igralcev in predvsem več prostora na odru, je lahko zasedba seveda precej večja, vendar naj kljub pantomimam in vojnim dogajanjem ne presega števila vseh naštetih likov, ker mora srž dogajanja ostati pregledna.

Nenehne zvočne efekte dogajanja je mogoče previdno dopolniti z video odlomki iz dokumentarcev o tistem času, televizijski inserti, posebno znanih politikov (Kučan, Janša, Kacin, itd) in seveda posnetki JNA generalov in jugoslovanskih politikov.

Prizorišča, mešajo se eksterierji in interierji, morajo biti jasno označena in torej prepoznavna po posameznih elementih. Funkcionalno je nujna kakšna miza in kakšen jarek, avto, ki nastopa je zgolj nakazan z igro in zvočnimi efekti. Sestavni del dogajanja so mikrofoni, prenosne radijske postaje in orožje.

PROLOG

Prvi prizor

Hišica na Slovenskem podeželju. Beba in soseda pijeta kavo.

BEBA: Vse se je začelo s Korziko.

SOSEDA: Ja, lep nedeljski popoldan je bil, tisti dan je začela Jugoslavija propadati ... Spomnim se mojega Fredija, kako je bil našpičen, hodil je okoli hiše, pa vašega Zlatka ... se še kaj spomnite Zlatka, Beba?

Drugi prizor

Letališče Brnik. Avla.

Glas iz zvočnika: Adria Airways objavlja polet za Ajaccio, potniki javite se pri mednarodnem šalterju.

ZLATKO: Še nisva prepozno. Lepo se imej.

BEBA: (Ga objame in poljubi, zelo strastno) Ti moj Zlatko, ne skrbi, čez tri dni bom nazaj!

ZLATKO: Ne vem, če bi že odšel, mogoče bi še počakal, da ne boš sama čakala v tej veliki v tej ogromni zgradbi ... ?

BEBA: Oh, Zlatko, kar domov se zapelji. Da ne bo preveč plačal za parkiranje ...

ZLATKO: Beba?

BEBA: Kaj je Zlatko?

ZLATKO: Res bi rad šel s tabo. Res bi rad šel kdaj kam s tabo!

BEBA: Vem, vem, raje imaš, da kaj prihranimo.

ZLATKO: Samo še nova garažna vrata moram kupiti.

BEBA: Pa novo igrajo za balkon?

ZLATKO: Ja, pa novo kovano ograjo za balkon. (Jo objema, grabi, stiska za rit) Tako srčkana živalca si. Tako si sladka! Mogoče bom res kdaj šel s tabo na morje ...

BEBA: Če ne bi bila karta za četrtno cene, če ne bi bilto sindikalni izlet, prisežem ti, prisežem ti Zlatko, nikamor ne bi šla ...

ZLATKO (Še enkrat poljubi Bebo, potem počasi odide.)

Tretji prizor

BEBA: (zelo nervozno nekoga čaka, potem ko se je – slišimo samo korake in včasih glas iz zvočnika – že polno ljudi zbasalo mimo carinske kontrole.)

TONČKA: (priteče, zadihana) Tvoj Zlatko je šel še na kavo, pa Barbiko je kupil, najbrž zate, čakala sem, da popije kavo, mešal je in mešal in mešal ... zdaj je že odpeljal s parkirišča.

BEBA: Lahko še parkira naravnost pred vrata.

TONČKA: Kaj naj naredim? Beba, ti mi daj karto.

Kakšna gneča danes. Jaz bi pa rada prostor pri oknu in za kadilce.

BEBA: Čekirala sem pri oknu, ampak za nekadilce.

TONČKA: To si naredila? Bom res ob poslednji dim? (Pa se spomni) Saj vse eno, saj smo sami domači. Hvala ti. Ne bom pozabila. Hvali ti za to priložnost.

BEBA: Hvala tebi, Tončka. Iz srca ti hvala..

TONČKA: Čakaš, da grem? No, pa grem ...

(Tončka odide na avion.)

GLAS IZ ZVOČNIKA: Pozivamo potnike za polet v Ajaccio, Korzika, zadnji klic.

Četrty prizor

SINIŠA: (pride, pogleda, pomaha Bebi.)

BEBA: (pantomima, kaže, naj ne hodi blizu) Kje hodiš? Do kdaj te ni?

SINIŠA: (Kaže, kaj vse je prišlo vmes, guma na fičku je počila, pa gneča je pred vhodom, pa ni vedel, kje naj parkira, pa ni niso ga spustili noter, ker je hotel pri napačnih vratih.)

Stečeta drug k drugemu.

Peti prizor

BEBA in SINIŠA v motelu. Postelja, luč, omarica.

BEBA se sezuje in začne slačiti.

SINIŠA prižge radio.

BEBA: Siniša?

SINIŠA: Ja?

BEBA: Nič muzike. Nič teveja. Nič nakladanja.

SINIŠA: (nekoliko narobe izgovarja) Nič o ljubezni?

BEBA: Da ne slišim pripomb. Tri dni časa imava. Mine kot bi mignil. Glej na uro, čas je zlato ...

SINIŠA: Kje je obešalnik? Da se hlače ne zmečkajo?

BEBA: (se še kar slači) Pusti hlače, ne rabiš hlač!

(Strašen seks izbruhne.)

Šesti prizor

Hiša na Slovenskem. Fičo je ustavil nekoliko od hiše, Beba s torbo Adria Airways na ramenih, veselo razpoložena prihaja po poti.

BERNARD: (ji pride na proti, Bernard je visok dečko, močan, vendar zelo zavrt in zelo mlad. Ko Bernard zagleda Bebo, se ustavi, potem stopi nekaj korakov naprej, potem začne razmišljati, potem gre naprej z odra, potem se vrne, teče za Bebo, potem spet v drugo smer, potem še malo naokrog, potem nam ni več jasno, kaj razmišlja, on pa obupano zakliče: Babica?

Sedmi prizor

Vasica na Slovenskem.

SOSEDA: (Bernardova babica) stoji pred sosedovo hišo. V rokah drži cvetlični aranžma.

BEBA: (pride mimo, požvižguje si in drobenclja v visokih petah) Dober dan, sosedo!

SOSEDA: (je nekam zamorjena sploh ne vidi, plane v jok, ko med solzami odzdravi) Dober daaaaaannn!

BEBA: (odide mimo.)

BERNARD: (priteče) Babica, Babica, videl sem sosedo Bebo!

SOSEDA: Tiho bodi, tepec neumni.

BERNARD: Res je, Beba je prišla mimo!

SOSEDA: (zatuli od vsega hudega) Beee! Zlatka je infarkt, ti si znorel! (Vrže v besu cvetlični aranžma na tla.)

Osmi prizor

BEBA stopi v svoj dom.

Vse polno cvetja.

Več ljudi mora biti v zatemnjenem prostoru (doživljamo jih kot zvočno kuliso, nenehno šepetajo, vzhujajo, tudi jočejo.)

BEBA: Zlatko? Se je kaj zgodilo? Zlatko?

ZLATKO: (leži v postelji, v polmraku, ne prepozna je) Malo je počilo, bolelo je, infarkt, roka, ampak zdaj je boljše ...

BEBA: Zakaj pa ti ljudje jočejo? Kdo so sploh? Pa zakaj toliko rož? Se je kaj zgodilo?

(Soseda in Bernard se približata od zadaj.)

ZLATKO: (je še vedno ne vidi, stoka in stoka) Beba! Moja Beba! Moja najdražja!

BEBA: Nič ni narobe, preživela sem tri prekrasne sončne dneve ...

SOSEDA: (se nervozno obeša na Bebo) Beba, kje si pa bila?

BEBA: Je, kje sem bila? Na Korziki, v Ajacciu – danes zjutraj sem se vrnila! – No, zdaj sem pa tu!

ZLATKO: (se dvigne v postelji, zagleda Bebo, jo spozna, strahoten krik, pade s postelje.)

SOSEDA: Zdaj ga je pa kap. Še drugič.

BERNARD: (je tudi prišel, previdno potipa Bebo, prepričati se hoče, če ni duh, pri tem naleti na precej mehke del njene fizične podobe, več delov njene fizične podobe.)

BEBA: (prestrašeno gleda naokoli.)

(Jok prisotnih se stopnjuje, potem pa umiri.)

BERNARD: (hitro prinese dve sveči in se spet zaleti v Bebo.)

SOSEDA: (pripoveduje) S Korziko se je vse začelo. V državi, kjer stlačijo v en avion sto potnikov preveč, potem pa avionu zmanjka bencina in se zaleti v goro na Korziki, odškodnin pa svojcem ne plačajo, ker so samo Jugoslovani.

BERNARD: Pa petletni pilotov sin je pilotiral!

SOSEDA: To so natolcevanja!

BERNARD: Letališče je zgrajeno na črno, ker ga Beograd ni in ni dovolil, pa slovenska letala so vozila orožje za Arabce, pa so vsako leto dol padala.

SOSEDA: Bernard, ne trudi se s politiko! Ne verjemi časopisom!

BERNARD: (poudari najvažnejše) Še danes ne vemo, kako da se je naša soseda Beba rešila?

SOSEDA: Tiho bodi, mulc slinasti, tudi ni treba, da kdaj zveš!

(Ti prizori, odvijali so se nekaj let pred junijskim dogajanjem, so popolnoma fragmentarno prikazani, so neke vrste pantomima, nekako poetični uvod v kasnejšo sago o Brniku.)

Deveti prizor

Urednikova pisarna.

Marjan Jerman, zunanji sodelavec vala dve sto dva je prišel v imenitno pisarno h glavnemu uredniku, v predprostoru najde tajnico Tilčko.

TILČKA: Gospod urednik je zaseden.

MARJAN: Ne more biti skoz zaseden. Nujno je.

TILČKA: Telefonira.

MARJAN: Pokliči ga, Tilčka. – Bom sam. (Potrka, vstopi.)

TOM: (telefonira) Boš pivo? Temno. Iz hladilnika.

MARJAN: Se spomniš druga dneva vojne, ko si šel z mano proti Brniku? Na letališče?

TILČKA: (je vzela dve pivi iz hladilnika, ju odprla in ju prinaša) Trenutek, prosim.

TOM: (neha telefonirati) Zakaj se ne bi spomnil.

MARJAN: Na vojno so vsi pozabili.

TOM: Si opazil?

MARJAN: Moti me pri delu. Nobeden noče povedati, kaj je bilo, niti kaj je naredil, niti ne, kaj je videl.

MARJAN: Val dve sto dva mi je naročil, naj naredim kaj malo lahkotnejšega. Prvi dan vojne je televizija v dnevniku pokazala devetnajstletnika, gledal je iz tanka, novinarka ga je vprašala, zakaj ste prišli v Slovenijo, rekel je, ne vem, zakaj smo tu, ne vem, kaj hočemo, Avstrijci so napadli Jugoslavijo ...

TOM: Videl sem posnetek. Še zdaj ga pogosto ponavljajo.

MARJAN: Pivo kar v pisarni, odlično. (Natakata pivo.) Manjši problem imam. Vojak je izginil.

TOM: Kako – izginil?

MARJAN: Zdaj je premirje. Poiskali smo njegovo enoto, bataljon, četo, vod, desetino. (Kaže trak) Tu na traku imam intervju z vojaki, nobeden ni več slišal zanj, ja, dva se ga spomnita, zdaj nihče ne ve, kje je ...

TOM: So ga poslali domov?

MARJAN: Ni dokumentov. Ni papirjev. Bili smo pri desetarju, mlajšem vodniku, poročniku, kapetanu ... poročnik je prestopil k nam, desetar in kapetan sta v ujetništvu, predala sta se in sta v zatočišču rdečega križa, ostali so kasarnah, vse po sporazumu ... čakajo na povratek domov ...

TOM: Kaj pa, če je bil ranjen in so ga poslali domov?

MARJAN: Telefoniral sem v Beograd. Naš dopisnik iz Beograda je šel obiskat njegovo mamo ... Kje je vaš sin? Ni se javil ... Ni prišel ... Čakamo ga noč in dan ... (Kaže trak) Tu imam posnetek razgovora z družino, zmontiran! ... Obiskali smo vse bolnišnice pri nas in tu pri nas ga ni ... Oddaja je dolga dve uri. Jo lahko predvajam?

TOM: Zakaj je ne bi? Še kaj drugega smo dovolili. Ravno tebi. Kdo ti česa ni dovolil, Marjan. Ampak zakaj bi jo predvajal, kaj je tako pomembnega? Pač devetnajstletnik v tanku?

MARJAN: Pivo je odlično. – Deček je izginil. Ni ga v dokumentih. V nobenem dopisu. V nobenem seznamu. Ni ga v naši dimenziji. JNA ga je v navalu konspirativnosti in antipropagande ubila. Nekje so ga zagrebli. Uničili vse podatke. Ni ga. Kot da ga nikoli in bilo. Noč in tema.

TOM: To se zgodi, če govoriš po televiziji. – Kaj pravi tvoj urednik?

MARJAN: Naj vržem v koš.

TOM: Kaj pa pravi njegov urednik?

MARJAN: Naj vržem v koš.

TOM: Jaz nisem tako hudoben. Spravi reportažo, jo boš predvajal čez leto, dve.

MARJAN: Samo zdaj je važno, zdaj se dva milijona Slovencev spomni njegovega obraza. Mogoče celo imena. Zelo verjetno glasu. Gledal je iz tanka in govoril. Ni vedel, kje je. Ni vedel, kaj govori.

TOM: Kot vsi na teveju. – Poslušaj, Marjan.

MARJAN: Vsi rečejo, poslušaj, Marjan.

TOM: Brionski sporazum je sprejet. Zdaj bo tri mesce trajal status quo. »Zatečeno stanje osmog dana«. Po treh mescih se JNA umakne. Evropske države nas niso priznale. Mogoče nas bodo v naslednjih mesecih. Devet tisoč jugoslovanskih vojakov je na našem ozemlju. Kaj se bo zgodilo, če zvejo, da je eden izginil?

MARJAN: Morajo zvedeti.

TOM: Tu so ranjenci, tu so tisti, ki so se predali. Sediš v ujetništvu in zveš, da so tvoji enega tvojih tvoji lastni obdelali, lepo »šus v glavo« pa nekje zakopali? Kaj bi rekel?

MARJAN: Imam na traku, vprašal sem, sumijo, povedali so, kaj si mislijo, ja, tu, eden mi je povedal, kaj misli ... je rekel..

TOM: Ne, ne morem poslušati še raziskovalnega novinarstva ...

MARJAN: Vojna je trajala teden dni, vojak je izginil v peto dimenzijo ... oddaja mu govori v spomin ...

TOM: Ti govori v spomin generalu Maistru! Kako je Maribor iztrgal Nemcem! – Zbudi se! Jutri se razpišejo lažnivi srbski mediji ... Postavijo stvar na glavo: Slovenci ubili tankista, vojnega ujetnika, devetnajstletnika ... se razpišejo, da vojaki, skoraj mladoletni, izginjajo v noč in meglo ... javnost je razburjena ... matere ne vedo, kje so sinovi, žene ne vedo, kje so možje ... nastanejo nemiri. Jokajoče matere v skupščini, niso jokale, ko so na nas pikirali migi ... demonstranti gredo na cesto ... nov miting ... lahko smo čez dva dni v novi vojni ...

MARJAN: Ne serji, vojna je končana ...

TOM: Upajmo, da ja ... Če se Srbi in Hrvati razumejo in če bodo Bosanci lepo ubogali, potem je končana ... vojskovati se takoalitako nikoli nima smisla ... najmanj pa na Balkanu ...

MARJAN: Trak je tu. Vržem v koš?

TOM: Deček je žrtvoval življenje v napačni vojni, zdaj bo pa še ob oddajo.

PRVO DEJANJE

Prvi prizor

Ljubljana. Pred radijsko palačo.

Zgodnje jutro, prijetno vreme

Mimo se sprehodi teritorialec z brzostrelko. Straži RTV.

BERNARD: (nosi dve težki torbi, na glavi ima slušalke.)

MARJAN: (z nesramnim novinarskim pogledom)

Bernard, vzemi Lado nivo, greva na Brnik.

BERNARD: Ne na Brnik, samo ne na Brnik! Nikoli na letališče!

MARJAN: Lado nivo dvojko, zapomni si, dvojko, dvojka ima najboljši oddajnik!

BERNARD: (zajoka) Ležal je na cesti, dež je padal nanj, pustili so ga kar ležati!

MARJAN: (ga tolaži) Ti si bil v vojski, jaz sem bil v vojski, ti si streljal, jaz sem streljal!

BERNARD: Pa ne na ljudi!

MARJAN: Tip je počil tri svoje vojake, neumne mulce od zadaj v glavo! Na sedežih v oklepnem vozilu! Enega skozi plinsko masko!

BERNARD: Ti si me peljal v Trzin to gledat!

MARJAN: Eno najboljših reportaž dvajsetega stoletja sva naredila. Prvi dan vojne po petdesetih letih v Evropi! Prenos bitke v živo!

BERNARD: Vsi so bili v zaklonu, nikjer nikogar, samo tisoče krogel, jaz pa obračam lado nivo sredi avtobusnega postajališča! (Pade v jok.)

MARJAN: Ti voziš danes!

BERNARD: Jaz sem tonski tehnik! Pripravnik! Sploh ne smem voziti službenega avta!

MARJAN: Boš vsaj jokal skozi volan! Samo solze operejo ruske terence! – (se spomni) moram po glavnega urednika, šel bo z nami.

BERNARD: Ne moreš ga peljat na bojišče, kdo bo prirejal večerje za politike? Zdaj je vojna, zdaj bodo hodili vsak dan k nam!

MARJAN: Minister za informiranje ima sestanek s šefi medijev, moram glavnega spraviti proč, da ne bo česa resnega izvedel, v preveč pravi stranki je, da ne boš kaj zinil, kam gremo, pa zakaj.

BERNARD: (precej razrvan) Kdo bo šel s tabo, Marjan? S tabo se vozi smrt na havbi kot balerina na rollsroycu.

Drugi prizor

Svetlobni in glasbeni efekti, projekcije, pantomima.

V Ladinivi se vozijo Marjan, Tom, Bernard.

TOM: Kakšna laž so vojni filmi. Kakšen ponaredek! Peljali smo se mimo tisoč vozil, vsa so se obnašala nenavadno, ustavljala so v križiščih, hrzala, pljuvala levo, desno, bili smo na črpalki, v samopostrežni, v cvetličarni, sama vsakodnevna prizorišča, vse totalno drugače, bi rad videl kako bi Lev Nikolajevč Tolstoj napisal Vojno im mir, pojma ni imel blefer stari ...

MARJAN: Ja, vse je laž, Tom. Vse je laž.

BERNARD: (šofira in opazuje) Tu je. Tu je še lisa na tleh. Tu je ležal, dež je padal nanj, pustili so ga ležati ...

MARJAN: Če je bil sovražnik.

BERNARD: Kaj pa Polineikes? In Antigona?

TOM: (radovedno) Kje je truplo? Ni nobenih trupel?

(Izstopijo iz avta in se sprehodijo po bojišču, gledajo luknje v bifeju in prodajalni tekstila, luknje v ometu, kažejo drug drugemu, kje so samohodke zdrsnile v jarek, opazujejo nekaj deset zgorelih vozil, od traktorjev do kamionov.)

TOM: (nekaj najde na tleh) Tu je samo maska, prestreljena, kri, možgani. Masko imaš na glavi v samohodki, nič ne vidiš, možgani ti zamašijo dihalni ventilček.

BERNARD: (se slabo obvlada) Uhuhuhu!

TOM: Deset požganih vozil, nekaj lukenj v hišah, tu pa kapa s petokrako, tako kapo sem imel jaz, Musa mi jo je spizdil v jedilnici, zato sem jo jaz spizdil Borivoju, Borivoj pa Hamzi, pa ga je Hamza mahnil po glavi, pa ker se je zmotil, je mahnil Brkota, potem sem pa jaz vsem skupaj zlil zelje na glavo ... fuj! Kapo sem dobil nazaj, samo zvezda..zvezda je izginila! Prav taka!

MARJAN: Ta pa ima zvezdo, ampak glave pa ne več.

BERNARD: Bitka je trajala ure in ure, gospod glavni, Marjan pa je hotel, da bitko prenašava v živo za val dve sto dva.

TOM: Ni vala dve sto dva, vse tri programe smo združili, zdaj imamo vojno štiriindvajset ur na dan samo na enem programu!

BERNARD: (navdušen) Marjan, domov gremo, niti na sporedu ne bomo!

OFICIR: (teritorialne, mračen, v trenutku pridrvi mednje) Izginite! Izginite!

MARJAN: (priteče z mikrofonom in začne delati) Gospod starešina, ne bom omenjal vašega čina, niti tega, da ste kapetan, niti tega ne, kje smo, da ne bi kdo kaj iskal po zemljevidu, ovinek pri Trzinu, vaša provizorična skromna barikada je ustavila kolono samohodk, koliko samohodk?

OFICIR: Izginite, hudičevi mrhovinarji. Izgubil sem človeka. Dobrega fanta. Izginite pri priči, to ni zabava.

MARJAN: Ste vi zadeli prvo samohodko v gosenico, zakaj niste zadeli še zadnje, da bi jih potem imeli trideset na tem ovinku?

OFICIR: Na nič ne bom odgovarjal, nisem dolžan odgovarjati, policiji sem vse povedal..

MARJAN: Po štirih urah so prišli na pomoč specialci in počili hudobneža, ki se je štiri ure streljal z vami sto petdesetimi ...

OFICIR: Ni bil on sam!

MARJAN: Aha, bili so rekruti brez streliva, pa še ubogali ga niso!

OFICIR: Imeli so strelivo, vojak strelja, tudi če noče ...

MARJAN: Tri je ustrelil od zadaj v glavo. Ker niso hoteli streljati! Je to res?

OFICIR: Streljali so. Niso hoteli v napad na nas!

OFICIR: (zelo oster) Ne vtikajte se v vojaške zadeve! Čuvati moram svoje ljudi, čuvati moram sebe v zaklonu, da ne bi mladeniči ostali brez poveljnika, niti streljati se ne smem, oni norec pa žrtvuje življenje za našo skupno domovino, ki je nočemo imeti več za skupno domovino, pa še se ne smemo izpostavljeni za novo domovino Slovenijo, ker bi drugače zdaj bilo tukaj dvajset mrtvih herojev, jaz pa bi bil kriv.

MARJAN: Kaj niste?

OFICIR: Ustavil sem kolono, vi ste bili tu, radijci, bi jo vi ustavili s svojim gobcanjem!

MARJAN: Ne podcenjujte gobcanja. Gobcanje to so mediji. Gobcanje pomaga!

OFICIR: Ja, če ga dodamo k nekaj zabojem porabljenih, ja, potem lahko rečem, da je najbolj zaleglo nekaj poguma pri pogajanju, samo da so

policijski ostrostrelci zadeli njihovega poveljnika, pa so se ostali nekako omehčali, tega ne smete sporočiti po radiu. Nič gobcanja!

MARJAN: Mogoče bi koga drugega zanima vaša izkušnja?

OFICIR: Zginite, tu ni ničesar več.

TOM: Marjan, ne oviraj človeka pri delu.

MARJAN: Ni povedal, kam je ušla prva samohodka, ta v jarku je druga, tista zgorela je tretja, poskušaj prebrati napis na tem kamionu ...

BERNARD: Piščanci so narisani.

TOM: Barikada je v celoti pogorela.

MARJAN: Ampak piščanci so še tu, no, dva piščanca do polovice. Gremo! (Poženejo avto) Prenašal sem ga v živo, on pa je mislil, da bomo doma montirali oddajo. Ti vojaki ne vejo, kaj je medij. (V slušalke) Mojca, si ulovila?

MOJCA: (glas iz zvočnika) Tom je rekel, da moramo vsako sporočilo prej posneti, preden ga spustimo v eter. Še dobro, da smo te lahko malo scenzurirali, smo te že, si že bil na sporedu.

MARJAN: (Tomu) Si me ti zajebal, Tom? Niti v vojni nimam prenosa v živo?

BERNARD: Prenašaj skoke v Planici!

TOM: Če še kdaj bodo!

(Bučno se odpeljejo)

Tretji prizor

Studio na radiu. Steklena stena, zanjo okrogla miza. Pred stekleno steno mešalna miza in miza s telefoni in računalniki.

(Dogodki v studiu potekajo delo istočasno kot dogodki na poti na letališče) -

RON: (direktno v mikrofon) Ponovi še enkrat, Žan, kdo je bil na cesti? Kdo je pritekkel? Kdo je sprožil v koga? Snemamo te!

ŽAN: (glas po telefonu) Sovražnik je osvojil mejni prehod Kurbjek, naši so bili prisiljeni napasti. Po kratkem streljanju so se sovražniki predali. Zdaj je mirno ... Ne bo za dolgo. Opazil sem kolono vozil prihajajo proti ...

MOJCA: (govori kar čez) Dosti imam tega! Sovražnik je poslal pomoč kasarni v Malo Pišnico, ti si sporočil, da je kolona krenila na pomoč kasarni v Gluhi rovt. Kasarna v Mali Pišnici se je predala, potem pa se je predala še kasarna v Gluhem rovtu, ker pomoči ni in ni bilo od nikoder. Ti zavajaš naše poslušalce!

RON: Dokler se predajajo, Mojca, je vse v redu.

MOJCA: Je, ampak ... Samo če se šefi strinjajo. Moja pripomba: s kom se bodo potem vojskovali, če se bodo zaradi medijskih dezinformacij vsi predali?

RON: Vsi imajo svoje lastne veze in lastne veziste!

MOJCA: Pa ne tako elegantnih! Voziš kamion, tranzistor pa ti vse sporoči.

RON: (po telefonu) Žan, si končal? V redu? ... Povedal bom, da si ti poročal, spustil bom del tvojega sporočila v živo ...

RON: (nadaljuje v mikrofoni) Dragi poslušali, potem ko so naši zasedli mejni prehod Kurbjek in sovražnikove ranjence odpeljali v bolnišnico, jim je prišla na pomoč enota tisoč mož. Zasedli so dohode v mesto, zasedli so vzpetine okoli ceste ... veselijo se že srečanj s sovražno kolono, ki drvi svoji pogubi naproti. Prebivalce obveščamo, da poskrijejo kure v klet in da otroci ne lezejo z daljnogledi na strehe ...

Četrty prizor

Širna planjava med Kamnikom in Kranjem, v daljavi Alpe, nekoliko bližje črni gozdovi.

ANGLEŽ: (neprestano fotografira, saj je vojni reporter)
Je to tank?

MARJAN: Naši so ga uničili.

ANGLEŽ: Zakaj pa ne gori?

MARJAN: Ogenj je že ugasnil.

ANGLEŽ: Tank je prerezan na pol, tu vidim v rezervoarju vsaj tono nafte.

MARJAN: Kaj vi v Angliji nimate gasilcev? Kaj bi radi fotografirali nekaj desetmetrske zublje?

ANGLEŽ: Bi si vi upali z vžigalico prižgati tale časopis in ga od daleč vreči v rezervoar, pa zbežati?

MARJAN: Ne, ne bi si upal.

ANGLEŽ: Zakaj ne?

MARJAN: Ker mi ne bi uspelo.

ANGLEŽ: Perfektno! To bi bilo perfektno!

MARJAN: Ne razumem, zakaj?

ANGLEŽ: Ne razumete? Kako ne? – Kakšno truplo bi sodilo na sliko.

MARJAN: Vi gospod Anglež ste pa povsem po nepotrebem nekoliko krvoločni?

ANGLEŽ: Saj je vojna ali ne?

MARJAN: Ampak zakaj bi mene kar predelali v čevapčič?

ANGLEŽ: Ni trupel. Že tri ure se podim med Kamnikom in Kranjem, pa nobenih trupel.

MARJAN: (žvižga znano popevko) Kaj je rekel Rupel? Ne bo nobenih trupel! (Angležu) Sam se obesi, perverznej, na torbico od fotoaparata!

ANGLEŽ: Povejte čisto po pravici in resnici – kdo je uničil ta tank?

MARJAN: Otroci. Okoliški otroci.

ANGLEŽ: Tu smo med polji, kje tu najdete otroke? Otroci niso krave, da bi se sprehajali med polji?

MARJAN: Vaški otroci. Kaj jaz vem. Potikajo se okoli, pa vedno kaj ušpičijo.

ANGLEŽ: V vaši deželi otroci zažigajo tanke?

MARJAN: A v vaši ne? Vsaj na Irskem? – Človek, v vojni smo, Slovenija je napadena. Branimo se, kakor vemo in znamo, otroci pomagajo po svojih skromnih močeh.

ANGLEŽ: To je bil močen otrok.

MARJAN: Ja, pri nas otroci pomagajo doma okoli hiše, pa so močni.

ANGLEŽ: Z enim udarcem je počez po dolžini in višini prerezal tank na pol.

MARJAN: Fotografirajte, glejte, čudite se. Jaz se ne spoznam na tanke.

ANGLEŽ: Jaz se pa.

MARJAN: Kaj pa ste? Novinar. Najbrž začetnik. Golobradec. Poslali so vas na proslavo razglasitve neodvisnosti. Na Kučanov banket v Cankarjevem domu po proslavi ob dviganju zastave pred skupščino.

ANGLEŽ: Bil sem v Iraku, Kašmirju, Pakistanu, Libanonu, Hondurasu.

MARJAN: Čestitam. Kje vam je najbolj ugajalo?

ANGLEŽ: Irak je bil enkrat. Stotine tankov uničenih. Moram reči, nobeden ni bil z enim udarcem lepo kot konzerva prerezan na pol.

MARJAN: Veste kaj?

ANGLEŽ: Kaj?

MARJAN: Ne verjamem vam.

Peti prizor

Cesta, tank, jarek, prejšnje prizorišče.

Prikaže se novinarka Radia Barcelona, Katalonka je bila dopisnik že v več vojnah, v rdečih rožastih hlačah, v živahni bluzi, visokih petah in z magnetofonom čez ramena stika ob cesti, s sabo vlačí prevajalko Jožico, profesorico španščine, ki je kot vse kaže popolnoma uničena.

KATALONKA: Tu je nekaj.

PREVAJALKA: Jaz ne grem blizu.

KATALONKA: To moraš videti! Mo, tebi ni treba, jaz moram. To slikate, gospod?

ANGLEŽ: (se pohvali) Že pet sto posnetkov.

NOVINARKA: Zaradi mene se ne sekirat, jaz nimam fotoaparata, ti prasci, radi bi se odcepili od neuvrščene Jugoslavije, lažejo, kradejo, puščajo na pol prerezane tanke naokoli, nikjer nobenih trupel, mene bo redakcija ubila, ubila, dobesedno, če dajo dnevnic, hočejo trupla. Naj tekam naokoli in iščem kot slepa kura? Tu bi moralo biti polno trupel! Pešadija prodira za tanki. Tanki se spopadejo s tanki, kaj drugega kot tank ne uniči tank, no ja, raketa, ampak kje so razbitine helikopterjev, oh, hudičevi amaterji, rečejo, bomo imeli proslavo, kličejo redakcijo, naši jih prečitajo, uganejo, stari mački, tako na pol intuitivno, nekaj smrdi, nekaj je v zraku, to bi utegnila biti vojna, pošljejo mene, odpre se čir od prejšnje vojne, kupim deset zabojev viskija, dam se cepiti, grem v tečaj karateja, no, pa je to vojna? Pristala bom na disciplinski!

MARJAN: (vsiljivo zagovarja interese svoje države)
Gospa, motite se, vse jutro se je pešadija spopadala s
pešadijo, seveda, vi ste lepo spali po prekrokani noči,
sprejem pri predsedniku države, rakci, banane,
šampanjec, danes, ko se je megla razkadila, so naši
hrabri reševalci raznašali ranjene, ja, tudi trupla ...

NOVINARKA: (Angležu) Ko že buljiš skozi teleobjektiv,
si videl kje kakšen metek, si videl kakšen madež krvi, si
videl kakšen košček možganov ... ?

ANGLEŽ: Niti slučajno, niti pod razno!

KATALONKA: Se opravičujem, možgane je najlažje
opaziti, če jih razmažeš po tleh so v najhujšem
nasprotju z okoljem ...

PREVAJALKA: Tega ne bom prevajala!

KATALONKA: Ti nikoli nič ne najdeš, nič ne vidiš, zato si
fotoreporter, ampak v Iraku sva padala čez tisoče
tulcev..

ANGLEŽ: V kakšno lužo krvi, vedno.

KATALONKA: Ja, na možganih rado spodrsne.

ANGLEŽ: Če padeš, grabiš po pesku, potem pa vlečeš
čreva za sabo ...

KATALONKA: Samo, da niso tvoja.

MARJAN: (pomočniku) Odpri prtijažnik.

BERNARD: Je že odprt.

MARJAN: (trikrat pihne v mikrofona) Redakcija, me
slišite?

Šesti prizor

Studio se osvetli. Istočasno dogajanje v studiu in na cesti.

MOJCA: (Glas ... po silnem prasketanju.) Tu Mojca.

MARJAN: Dobro, Mojca, lahko pričnem ...

MOJCA: Ko zaslišim pisk. Srečno!

(Pisk se zasliši.)

MARJAN: Dragi poslušalci vala dve sto dva, pred nami se v tem junijskem jutru razprostira bojna poljana ... cesta, od tu se pride do letališča Brnik, tod mimo se pride iz Kranja v Kamnik ali Ljubljano, megla se je razkadila med mlado koruzo ...

MOJCA: (mu govori po slušalkah) Ne nakladaj, Marjan, direktno v programu si, kje so trupla?

MARJAN: (pobesni) Zaenkrat ne vidim nobenih trupel.

MOJCA: Kje so ranjenci? Kje so rešilci z nosili za stokajoče ranjence? Ne vidiš kje kakšnega Rdečega križa?

MARJAN: Nehaj si izmišljevati. – Pred mano je tank, dragi poslušalci, neverjetna sila ga je po višini in celotni širini in dolžini razklala na pol, kupola s cevjo leži v jarku, cev obrnjena navzdol v nemočnem besu, gotovo je v cevi še granata, ki ji k sreči ni bilo usojeno, da bi poletela in zadela in se razletela, v strašni zevajoči luknji razklanega jeklenega tankovega telesa najmanj tona, kaj, dve toni zelene nafte, tekočina se lesketa v jutranjem soncu, okrog se potika Anglež in novinarka radia Barcelone, Anglež je v kockasti obleki, gotovo

špijon, kaj mu je potrebno en in isti uničeni tank fotografirati petdesetkrat, Katalonka je v zelenorumenih hlačah z velikimi rožami, s seboj ima prevajalko, prevajalka ji dopoveduje, kaj vi veste, kaj je Balkan, Katalonka pa stika po grmovju za trupli.

MOJCA: Trupla? Si rekel trupla?

MARJAN: Poslušalce moramo pomiriti. Kakršnakoli obvestila poslušate danes po radiu, povsod sem videl pogum, neuklonljivo voljo upreti se napadalcem, en dan živimo v samostojni in neodvisni državi in svoje samostojnosti in neodvisnosti ne damo nikomur, vedno jo bomo sposobni braniti.

MOJCA: Streljanja ni slišati od nikoder?

MARJAN: Sem grede so nas preletavali avioni. Lovci. Migi! Pikirali so na nas! Zaokrožili, pikirali drugič, nismo čakali, da pridejo še tretjič. Pilot se je spustil čisto nizko in opazoval ali imamo orožje.

MOJCA: Ali ga nimate?

MARJAN: Mikrofon je naše edino orožje. Mikrofon in resnica. Ne vem, kakšne cilje so letala obstreljevala, zdaj se bom povzpел na hrib in skušal ugotoviti, ali ne gre morda za napad na letališče?

Mojca: Letališče, saj res, tam zraven je letališče. Ampak saj danes potniška letala nikamor ne letijo?

(V daljavi besno obstreljevanje, eksplozije.)

MARJAN: Slišite? Slišite? Eksplozije! Sirena! Nekje gori! Požar! Prekinil bom poročanje, dragi poslušalci vala dve sto dva, poskušali se bomo povzpeli na kakšno

vzpetino tu v bližino, pa se javimo, pa povemo, kaj vse je uničil neusmiljeni sovražnik.

Sedmi prizor

STOKANJE

Ob cesti. Iz gozda nekakšno vzdihovanje in stokanje.

Anglež še vedno fotografira, Marjan in Bernard in Tom v bližini.

KATALONKA: Pejdi z mano v gozd, da boš prevajala.

PREVAJALKA: Kaj pa delam že ves čas? Pa zobje mi šklepetajo.

KATALONKA: Tu, naravnost!

PREVAJALKA: Nisem padla na glavo, tam je vojska.

KATALONKA: Vojska tu, vojska tam, sprti strani sta preveč skupaj, zato se ne moreta spopasti, bi bilo preveč mrtvih, zato pa težijo ... čisto varno je ... Vojak joka, tam leži v nizkem grmičevju na položaju, pa joka.

PREVAJALKA: Ne grem, ne grem dol s ceste v nizko grmičevje, kaj me briga!

KATALONKA: Pa tla imate čisto mehka. Norci neumni, Sadam ima vsaj pesek! Upam, da Jugoslovani znajo angleško?

KATALONKA: (kliče od daleč, z roba gozda) Že dva dni ni pil, blede so mu. Imaš kaj vode?

PREVAJALKA: Ti imaš čutaro!

KATALONKA: Imam kokakolo s šnopsom, ne sme piti žganih pijač na položaju.

OFICIR JNA: (priteče do Katalonke) Pogovarjaš se z mojim vojakom?

KATALONKA: Ja pa kaj? Kdo ste vi? Intervju za Radio Barcelona. Joka, vojak vam joka, niti čaja mu ne privoščite. Kje pa so druge osvežujoče pijače, naravna limonada, tonik, brezkofeinska kava?

OFICIR: Odmah čemo ga streljati. Takoj ga bomo ustrelili.

KATALONKA: Prevajaš pa dobro. Ustrelili? – Zakaj pa?

OFICIR JNA: Govori z novinarji.

KATALONKA: Tu (*Brska po torbici, izvleče paketek, ga odpre, potegne ven cigareto in ga da oficirju.*) ... tu ... da bo imel poslednjo cigareto!

OFICIR JNA: Ni treba.

KATALONKA: Vzemi, vzemi.

OFICIR JNA: Res ni treba. (Potem pa doda) Če daste celo škatlo, ga ne bo ustrelil?

KATALONKA: Kreten! Imam še pol škatle, pa še to za ves dan! Na, imej, pa ne jezi me več! Ampak onemu daj kakšno!

OFICIR JNA: A v zahvalo, ker ga nisem ustrelil?

Osmi prizor

Katalonka se vrača, sezula se je, čevlje nosi v roki.

PREVAJALKA: Vas je napadel?

KATALONKA: Vedno isto. Vedno isto. Vojaki žejni, oficirji bi pa radi kadili.

PREVAJALKA: Tu imam čutaro z vodo. Z veliko težavo sem jo našla.

KATALONKA: Misliš, da sem tako nora, da jo bom še enkrat nesla tja?

PREVAJALKA: Ni bilo zastonj. Imate vsaj avtentičen intervju?

KATALONKA: Deloma. Zvečer ga bom napisala v hotelu.

Deveti prizor

Goreči avtobus.

Daleč naprej po cesti, gozdna pot, pogreznjena med strma robova ceste, drevesa ... šumenje dreves ...

Avtobus s prikolico gori in razsvetljuje prizorišče. Vročina puhti.

Na ozki stranski poti za Brnik so z novim dvodelnim avtobusom zaprli prehod. Avtobus je tank deloma odrinil, ga zažgal, pa se po robu poti odpeljal mimo.

Zdaj avtobus gori, Marjan, Tom, Bernard plešejo okoli njega kot v kakšnem džungelskem filmu. Vse polno ljudi nekje v ozadju (zgolj zvočno) , si prav tako prihajajo ogledovat avtobus.

TOM: Ne, Marjan, ne bo premaknil avtobusa.

BERNARD: Samo četrť metra potrebujemo, pa pridemo mimo.

TOM: Marjan, ne bom premikal gorečega avtobusa.

MARJAN: Saj je že zgorel. Samo še znak TAM v srčastem okvirčku je viden.

TOM: Jebeš ti vojsko, ki uničuje avtobuse. Samo da ne uniči našega TAMA, ponosa Maribora, tovarne avtobusov in tovornjakov, izvoznika za Egipt in Alžirijo ...

BERNARD: Stvar je taka. Če se Lada niva zadene v goreči avtobus, lahko poškodujem gume.

MARJAN: Vraga boš poškodoval gume. Guma je trša od jekla, nikakor ne gori.

TOM: Poglej gume od avtobusa ... zgorele so kot lampijoni ...

MARJAN: Če je tank odrinil avtobus, ko še ni zgorel, ga lahko – če pljunemo v roke – odrinemo tudi mi zdaj, ko je zgorel ...

BERNARD: (se je zazrl v okolico) Tam glej, se lepo elegantno peljeta dva Avstrijca v džipu, tisti džip tam, ovešen je z deset kantami za bencin ... peljeta se kar po polju in travniku, okoli gozda bosta šla proti Brniku ...

TOM: Tega ne bi naredil noben idiot. Kjer je trava so lahko mine, kjer ni trave, so lahko mine. Kjerkoli so lahko mine!

MARJAN: Tako bosta Avstrijca lepo prišla na letališče!

BERNARD: Če se ne motim, se za njima vozi še turški dopisnik v škodi.

TOM: Kako veš, da je turški dopisnik?

BERNARD: Zgleda mi turško, kaj pa vem, govori pa po rusko.

MARJAN: Dobro, Tom, če me ubiješ ali ne, peljemo se za njimi, za džipom in za škodo!

TOM: Glejta, takole bo: škoda pelje deset metrov za Avstrijcema, točno po kolesnicah, mi pa dvajset metrov za škodo, točno po kolesnicah, če je kje mina, naj raznese optimiste pred nami ...

BERNARD: Marjan, Marjan, zakaj hočeš, da umrem tako mlad?

MARJAN: Ti samo pritisni na plin, pritiskati je važno! Pelji ... imamo petdeset tonskih tehnikov, vsi ste zanič, pa ni problema.

(Zvok naznani, da so se odpeljali) :

Deseti prizor

Parkirišče pred letališčem

MARJAN: Dragi poslušalci, javljam se z letališča. Če se še spomnite, pred tridesetimi minutami, ko je lovec na odprtem polju pikiral na naš reporterski avto? Preživeli smo. Sploh ni streljal na nas, predstavnike medijev, letel je na letališče in tu je pikiral in streljal na parkirišče ... Med stotinami in stotinami ... no, če jih preštejem, vsaj štirideset jih je ... uničenih avtomobilov, kaj vse je tu, bemveji, jugoti, mercedesi, toyote ... sovražnik se ne ustraši ničesar ... hoče, da bi se v Sloveniji vozili v vedno slabših avtomobilih ... Upam, da ni zadel še kakšnih potniških letal? Tu okoli so razstavljeni muzejski primerki letal, ne, vsi so še

ohranjeni v celoti ... Tu vidim človeka ... Prihaja mi naproti, zaskrbljen ...

BERNARD: (mu šepeta) To je avstrijski novinar, tisti, ki se je peljal na letališče okoli gozda ...

MARJAN: (ne posluša Bernarda) Ste vi očividec?

BERNARD: Kamero ima, snema, hoče, da primeš metek letalske strojnice in ga držiš v zrak ...

TOM: Dovolite, bom jaz prijel metek ... ti se pa umakni iz kadra, Marjan, da bo gospod novinar lažje informiral svetovno javnost ...

BERNARD: Gospod novinar čaka svojega tonskega tehnika, pa se mu je zgubil med gorečimi avtomobili ... Marjan, ti potrebuješ samo ton in mene, začni.

MARJAN: (kar začne) Dragi poslušalci, nimam besed, novinarji se taremo med kadečimi se avtomobilskimi razbitinami ... med scvrtimi gumami, med včerajšnjimi lepotci, ki so zmogli sto sedemdeset na uro v ovinek ... gledam te sežgane komandne plošče, razgnalo je šipe spredaj, zadaj, ob strani ... kakšna tragedija ... Zdaj se bomo preko piste odpeljali do hangarja ... Lovec je strmoglavljaj na hangar s potniškimi letali naše družbe ...

BERNARD: (se nenadoma opoteče v čudni slutnji) Letališče ... Brnik ... babica mi je vedno govorila, nikoli na letališče, tam se dogajajo svinjarije, stjuardese in piloti, turisti in turistke, poslovneži in duty free, avioni se dvigajo, odlepijo se, sklapajo kolesa ... pred pristankom jih spet sprožijo ... trenutki odločitve, trenutki nevarnosti ...

AVSTRIJEC: Vas lahko nekaj vprašam?

TOM: Prosim.

AVSTRIJEC: Zakaj je to dobro? Zakaj vendar avtomobile? So avtomobili koga napadli?

TOM: (zelo resno) Občutek imam za nevarnost. Ta hip nekaj zvoni. Slišite frekvenco? To bo alarm! Po mojem skromnem mnenju je takoj potrebno zbrisati od tu!

AVSTRIJEC: Ničesar ni. V gozdu pa so reševalci z nosili, če bi se komu kaj zgodilo.

MARJAN: Tom, ne pogovarjal se s tem konkurentom, hitro moramo do piste. Na vzletno stezo!

TOM: (hladno) Ne gremo na pisto.

BERNARD: Ne vem, če imate prav, gospod Tom. Pri hangarju so se dogodile usodne reči. Pogledati moramo, kaj je z našo slovensko potniško zračno floto ... !

TOM: Dobro, dobro, dobro, vozili se bomo pred glavno letališko zgradbo gor in dol, medtem se dogodi zračni desant, kot desant na Drvar, padalci, bombardiranje ali kaj, idioti, shizofreniki! Radio ima tri Lade nive s premičnimi radijskimi postajami, vidva bi uničila naše osnovno sredstvo ... Kako bomo delali kmetijske oddaje?

BERNARD: Če bi mene kdo kaj vprašal, raje vozim po letališki stezi, široka je, lahko obračamo, pa vsaj vidiš, da ni nobene mine ... kar odleglo mi bo, samo da bomo zavili na letališko stezo ... na pisto pejmo, na pisto! peljal bom po pisti ...

TOM: Na pisto in na disciplinsko. Ni govora, domov gremo. Naravnost v Ljubljano jo dajmo. Ne! Ne! S pisto me ne bo noben posiljeval!

MARJAN: To so grožnje!

AVSTRIJEC: (se previdno vmeša) Smem vprašati gospode? Samo vprašanje ... nisem prav razbral vaših misli ...

TOM: Izvolite!

AVSTRIJEC: Gospod ... Zakaj ne dovolite vašima gospodoma sodelavcema, da bi se vsi skupaj lepo odpeljali na pisto ... zakaj ne?

MARJAN: No, razloži.

BERNARD. No, zakaj ne?

TOM: To je tako, gospod, novinar in tonski tehnik, oba ta dva, hočeta biti na varnem, na letališki stezi je varno. Ker predvidevamo, da hoče sovražnik pripraviti desant in se iz zraka nenadno kot jastreb spustiti na naše malo letališče, se bo seveda že sam sovražnik seveda potrudil, da ne poškoduje piste. Zato, seveda, ne bo streljal na nikogar, če se bo kdo zapeljal na letališko stezo. Jaz, njun šef, pa ne prenesem, da ta dva, novinar Marjan in tonski tehnik Bernard nočeta ničesar tvegati, rada bi se zrinila tja, kjer se jima zdi varneje ... kaj varneje, popolnoma varno ...

AVSTRIJEC: (mozga nekaj časa) Vojska pa je zato, da kaj tvegamo?

TOM: Ja, kaj bi vojska brez tveganja ...

AVSTRIJEC: Počakajte, da pride moj tonski tehnik, že prihaja! Sem, sem pridi! – Zakaj pa vi zdaj bežite?

TOM: Ker sem jaz tako rekel!

AVSTRIJEC: To ni pogumno. Jaz in moj tonski tehnik bi rada kaj tvegala! Novinarji moramo biti v prvih bojnih vrstah!

MARJAN: Si ga slišal? Pa vojna sploh ni njegova vojna!

BERNARD: Odličen je! Oba sta odlična!

TOM: Dosti je bilo. Če je dosti, je dosti. Nehati je potrebno ...

Enajsti prizor

Lada niva poskakuje po ozki poti med drevesi. Marjan, Bernard, Tom hitijo domov.

STRAŽAR: (teritorialec, plane na pot) Stoj stoj stoj!
Streljam!

Strahovito škripanje zavor. Ropot.

MARJAN: (je zlezel iz avta) Kaj misliš, frajer? Lahko bi te povozil!

STRAŽAR-TERITORIALEC: Ustrelil sem, pa se strojnica ni sprožila.

MARJAN: Lažeš, lažeš, lažeš, da bi me prestrašil!

STRAŽAR-TERITORIALEC: Ne vem, kaj je narobe, zjutraj sem nogice pozabil doma ... zdaj pa ne sproži.

TOM: (ugotovi) Če bi se sprožila, bi mi bili mrtvi.

MARJAN: Kako se naj zanesem nanj? Niti ustreliti me ne zna! (Se drži za glavo) Zdaj pa obljublja, da me bo kdaj drugič!

STRAŽAR-TERITORIALEC: Sami ste si krivi. Zakaj ste pa tako divjali? Vse pripišite sebi!

MARJAN: (se ozira okoli, gleda med drevesi) Malo poglej okoli sebe, kje si postavil zasedo, z onega stolpa tam čez te opazujejo ...

STRAŽAR-TERITORIALEC: Na muhi nas imajo. S stolpa nad hlevom kmetijske zadruge! Morali bi jih pregnati. Hoteli smo jih pregnati. Ampak se je potrebno nekako priplaziti do tja!

MARJAN: (zelo se razširokousti) Ne bi bil problem. Strokovno gledano, zmeren problem. Če hočeš, se ti jaz odplazim kadarkoli, kadarkoli se odplazim do tja, samo daj mi puško, pa seveda, ne nazadnje, krij me!

STRAŽAR-TERITORIALEC: To je lahko reči. Samo ne vem. Kako te naj kvalitetno krijem?

TOM: Kriješ ga lahko z mitraljezom.

STRAŽAR-TERITORIALEC: Jaja, ja, ja, če imaš nogice. Ne morem pa kar tako iz roke streljati mojim fantom čez glavo!

MARJAN: Kaj ne? Kaj ne? Če bi znal streljati, bi šlo.

STRAŽAR-TERITORIALEC: Niso tako neumni, da bi se po trebuhih plazili do tja, pri tem pa razmišljali ali bo šlo!

MARJAN: Prima! Na pravem mestu ste! Ovirate promet! Onemogočate promet! Ko bodo izbruhnile prave sovražnosti, prava vojna in taka presenečenja,

vas bodo oni iz stolpa postrelili ko mačke. Tk tk tk tk tk tk!

STRAŽAR-TERITORIALEC: Ti kar govori. Kje pa naj držimo zasedo, če ne tu?

MARJAN: Najprej nehajte streljat iv vsako avto, ki malo hitreje pelje mimo!

STRAŽAR-TERITORIALEC: Saj noben ne pelje! Zdaj tudi več ne bo!

MARJAN: Nasvidenje fantje! Gremo! V avto! ...

BERNARD: (s slušalkami, totalno prestrašen) Ta hipec sem slišal ... avstrijska novinarka sta se z džipom odpeljala na pisto in vozita cik-cak ... vozita cik-cak sem pa tja ...

Marjan: Lepo, fino, videla bosta vse, napisala poročilo vsem svetu ...

BERNARD: (poslušaj) Opozorili so ju naj nehata, nasprotnik zahteva, da povesta kdo sta. Pa da nehata.

MARJAN: no? Onadva pa pogumna. Ne povesta kdo sta. In ne nehata!

BERNARD: Nasprotnik zmerja in grozi!

MARJAN: Nič ne pomaga, nimata radia, pa ne slišita.

BERNARD: Imata televizijsko kamero, lahko se slikata!
(Streli z protiletalskega topa.)

BERNARD: Džokica, najbrž Džokica iz Kranja misli, da se mi od vala dve sto dva vozimo po pisti ...

BERNARD: Strel je zadel ... (Slišimo eksplozijo.)
Eksplozija, to je eksplozija!

BERNARD: Strel, eksplozija ...

MARJAN: Logično. Ves džip sta imela naložen s polnimi kantami bencina!

BERNARD: Saj res, da ne bi kje obtičala brez goriva!

MARJAN: (se odloči) Zdaj me pa nihče ne bo zadržal!
Na pomoč jima grem!

TOM: Zakaj? Bencina jima ne bo zmanjkalo

BERNARD: Na letališču že norijo, preplah, džip gori na pisti ... to moramo videti! To moramo videti od blizu!

MARJAN: Tudi, če mi takoj stopi slon na glavo! Tega ne smem o zamuditi ...

TOM: To bomo zamudili.

MARJAN: Tone Stojko, Mladinin fotoreporter, je tam, išče zorni kot, naravnava blendo, slika požar, ustvarja zgodovino, jaz pa ne bi smel! Ne smem biti tam ... !

TOM: Z mikrofonom ne moreš delati umetniških posnetkov ... !

MARJAN: Tom, to so trupla, trupla, goreča trupla, novinarji, Avstrijci ...

TOM: Tudi, če skurijo ves CNN.

BERNARD: (poslušá ščebetanje po radiu, hrup in trušč in zavijanje) Bavčar govori ... vama priklopim na glas?

MARJAN: Kaj pa pravi?

BERNARD: Naj nihče, pa če je potrebno ali ne, ne hodi po cestah.

MARJAN: Saj mi se vozimo!

BERNARD: To še posebej odsvetuje ...
(Se odpeljejo in vozijo proti Ljubljani.)

Dvanajsti prizor

V avtu na poti, Marjan, Tom, Bernard.

TOM: Kako me je pogledal, ko sem rekel: Ne dovolim jima!

MARJAN: Zakaj ne bi poročali s piste? Ni razloga!

TOM: Sem jima rekel: Ker sovražnik načrtuje desant, ne bo streljal na nikogar, ki bo na pisti. Tja hočeta, tale dva, ker se jima zdi varno!

BERNARD: Ne šalita se. Tudi jaz bi rad bil kje tam, kjer je varno.

MARJAN: Vojna ni zato, da iščeš varen kotiček? Je rekel urednik!

(Krohota se, nekoliko pretirano, skoraj panično) :

BERNARD: Misliš, da iščeš varno letališko stezo?

MARJAN: Kadar Tom dobi občutek, da je potrebno zbrisati, takrat zbrisemo!

BERNARD: Ampak zakaj ne na pisto?

(Po radiu se vrstijo obvestila.)

MOJCA: (glas iz radia) Zgorela sta. Zgorela sta v celoti, popolnoma, v prah in pepel. Strel s protiletalskega topa je zadel vozilo dveh mladih novinarjev. Ne vemo, francoskih, angleških. Domnevajo, da morda avstrijskih.

TOM: Ljudi pretrese, če kdo umre v vojni.

BERNARD: Ljudi smrt strašno pretrese.

TOM: Prometne nesreče Slovencev ne pretresejo.

BERNARD: To ni prometna nesreča, to je vojna, To isto se lahko zgodi tudi nam ...

MARJAN: Narobe. Saj se mi trije sploh ne vojskujemo ...

Trinajsti prizor

MAJDA, DOPISNIK IZ ORMOŽA

Ron, Mojca, Majda

Radijski studio.

RON: (po telefonu kliče Lado nivo in govori s Tomom)
Že trideset ur je neprekinjeno na nogah ... Plazi se mi pod kamion v cestnih zaporah in gleda, če teče iz kakšnega rezervoarja, včeraj sem poklical njenega moža, naj jo spravi s ceste, on pa jo je obvezal, ker ji je goreč asfalt zlezel v škorenj, potem je pa šel domov gledat televizijo, Kacinovo tiskovno konferenco. Pobesnel je, ko sem ga poklical, da so mu ženo s puškinim kopitom po glavi in naj jo pelje na rentgen. Pa samo dvanajst dopisnikov iz podeželja imamo! – Peljal jo je na rentgen in potem, ko so rekli, da ni nič, samo pretres možganov, se je Majda odpeljala pred kasarno v Topolovec, kjer kaže na vročo zgodbo. Zapleta se.

TOM: (govori po brezžični zvezi) Ji naj rečem, da bo šla na disciplinsko, ker ne upošteva minimalnih pravil o varnosti pri delu?

RON: (iz studia) Majda je strašna dopisničarka, ne pade na take finte. Reči ji, da so bombardirali krško atomsko elektrarno, pa se bo hitro odpeljala pogledat.

TOM: Ne morem tega po radiu. Se bo Avstrijcem zmešalo, pa bodo zbežali na Češko. Potem pa lahko Srbi zasedejo Dunaj.

RON: (kliče iz studia po zvezi Majdo) Majda, tu imam glavnega, pravi, da greš spat.

MAJDA: (po telefonu) Daj me v živo. Takoj. Tu imam senzacionalni dogodek!

RON: Jaz imam tu v studiu tisoče zanimivih dogodkov! Pridejo, pa grejo. Od štiristo petdesetih radijcev jih danes tri sto ni prišlo v službo. Po telefonu zbiram najhrabrejše, petdeset sem jih že dobil, same ženske, ženske ste pogumne, ampak ti pa že trideset ur nisi spala! Naskakuješ štirideset ur?

MAJDA: Ne čvekaj! Ne boš me spravil v posteljo! Je že mož težil ves večer, nervozen je, ker je vojna!

Štirinajsti prizor

Jarek pred vojašnico v Topolovcu..

MAJDA: Nobenih izjav ne potrebujem. Povejte mi samo (se odkašlja) , zaupajte mi samo vaše osebne vtise. Tu vas je štiri sto že dan in pol vkopanih pred kasarno. Boste napadli ali ne?

OFICIR-TERITORIALEC: Marš stran, ženska neumna, tu ni za civiliste, nisem pooblaščen pripovedovati o vtisih, če ne zgineš, bom ukrepal po pravilih ... ?

MAJDA: In to je?

OFICIR-TERITORIALEC: Te bom počil!

MAJDA: Vaše izjave prenašamo v živo. Kdor zna ostro z mediji, bo ostro tudi za nasprotnikom. V kasarni je dve sto vojakov JNA, že dva dni nimajo vode in elektrike ...

OFICIR-TERITORIALEC: Tudi mi je nimamo ...

MAJDA: Gospod oficir, ste jih vprašali, če se bodo predali ... ?

OFICIR-TERITORIALEC: Nočejo se predati. Pogajalca so nagnali.

MAJDA: Če frontalno napadete, bo sto mrtvih kot bi mignil, kaj naj sporočim onim v kasarni? Da jim jamčite življenje in varnost in da imate pripravljene tople kruhke zanje?

OFICIR-TERITORIALEC: (ni navdušen) Kdo je rekel vam novinarjem, da morate brskati po vsakem govnu?

MAJDA: Vam je Janša naročil, da morate napasti kasarno?

OFICIR-TERITORIALEC: Če že vztrajate: Janša je odstavil mojega predhodnika. Ker je vsakih deset minut spraševal po telefonu, kaj naj naredi. Naj napade ali ne. Ste razumeli? Ne mislim čakati, da odstavi še mene?

MAJDA: Pa ste vi kaj razumeli? Situacijo, namreč? (Majda se obrne k najbližjemu vojaku) Gospod vojak, kako vi gledate na nastalo situacijo, ko vas bo vaš oficir popeljal na mitraljeze razpostavljene po dvorišču

kasarne? Kaj menite, je lepo žrtvovati življenje za domovino? V mikrofon!

Petnajsti prizor

V kasarni v Topolovcu.

MAJDA: (po radijski zvezi) Zdaj sem v kasarni.

RON: Odlično. Odlično te slišim!

MAJDA: Postavili so med pred zid. Razvodnik straže sestavlja strelski vod.

RON: Daj mi odgovornega starešino!

MAJDA: Bi ga dala, tu stoji, pa je majhna težava.

RON: Kakšna težava, če je tam?

MAJDA: Majhna pač. Noče govoriti s tabo.

RON: Ni treba. Ti povej njegovo ime, čin, enoto, mi samo telefoniramo mednarodni javnosti, sodišču v Haagu. Prišel bo v časopise, prišel bo pred mednarodni tribunal!

MAJDA: Zbirajo se. Nekam veliko jih je. Kot vse kaže, me bodo ustrelili.

RON: Ustrelili? Žal mi je. (Se spomni.) Samo glej, da bo mikrofon vključen. In da bo delal!

MAJDA: (na hitro poroča) Situacija sploh ni kazala tako slabo, sto trideset od dve stotih vojakov je za predajo. Deset najhujših pacifistov pa so zaprli. Vendar višji kot so po činih, bolj so za odpor do zadnjega diha. Sovražijo Slovence, pravijo, da so to sami tatovi in dobičkarji ... Da mi, Slovenci izdajalsko podpiramo

sovražne elemente na Kosovu ... Zdaj se ne morejo dogovoriti, kdo bo pisal zapisnik ob ustrelitvi.

RON: Svetuj jim, naj najprej zagotovijo tri overovitelje, ne! Pet do deset overoviteljev, nerodno bo, če jih bo v naslednjih minutah toliko padlo, da zapisnika o tvoji ustrelitvi ne bo mogoče overoviti.

MAJDA: Ron, počasi zgubljam živce, pomagaj mi!

RON: Obvestil sem višje vodstvo ne skrbi, že kličejo generalštab! Majda! V rokah držiš najmočnejše orožje na planetu. Mikrofon prenosne radijske postaje. V priročniku za novinarje piše: Bodite skromni, ni treba, da je zmeraj mikrofon v živo!

MAJDA: Jaz bi rada sebe v živo!

RON: Šla bi spat, pa bi bilo.

MAJDA: Ne razumeš, tu gre za ljudi, onih štiri sto zunaj se trese in trese, ampak napadli bodo na juriš, teh dve sto tu se trese in trese, ampak streljali bodo v napadalce!

RON: Majda, to je vojska. Noben ne ve, kako je to, moški se spravijo skupaj, pa imaš Soško fronto.

MAJDA: Hvala za pomoč. (Koraki, govorjenje) Tu so prišli! – Druže kapetane, kažite mi ime, prezime, čin, broj jedinice ne treba – samo zbog evidencije medjunarodnog suda, kunem se.

OFICIR JNA: (zelo vojaško) Jebem ti medjunarodni sud!

Šestnajsti prizor

Studio. Iz zvočnika je slišati več strelav.

MOJCA: Streljali so!

RON: Tom! Tom! Kje se vozite? Streljali so!!

TOM: (se ob prasketanju oglasi) Misliš našo dopisničarko Majdo?

RON: Ne, posamični strelji, nihče ne bi sam streljal novinarja, če lahko oblikuje strelski vod, da je potem vsa kasarna kriva in se bodo potem boljše branili.

TOM: (iz zvočnika) Pa še vedno streljajo?

RON: Zgleda kot masovni samomori.

MOJCA: Majda na zvezi! Dvigni!

RON: Majda, kako sem te vesel, kako je kaj na terenu, si živa?

MAJDA: (zadihana, poroča) Vzeli so mi mikrofon, šla sem iz kasarne, naši so streljali name, šla sem nazaj v kasarno, JNA me je zasula s pojedinačno paljbo, ko so slišali strele, so se predali, šla sem ven povedat..

RON: Sporočila bi po radiu.

MAJDA: Oni zunaj so ugasnili radio, ker so rekli, da jim kvarim možnosti za napredovanje in častni znak ...

RON: Dobro Majda, povej končni izid. Zadnja tretjina, koliko golov?

MAJDA: Kacin je dovolil da njihov kapetan obdrži pištolo in metke, vendar metke zavite v papirček in v

žepku. Zdaj je mir, samo s treh topov so odvili merilce in jih uničili.

RON: Dobro, dobro.

MAJDA: Ni dobro, ni dobro, samo da dobim tistega tipa, ki je uničil naše trofejne topove ...

RON: Takoj spat, Majda!

MAJDA: Grem ga iskat po kasarni, nekaj podatkov že imam!

Ron: Samo čakam, da jo zadenejo, da bom imel mir!

MOJCA: Ženskam je zadnjih petdeset let manjkala vojna! Ne morejo se prav uveljaviti brez vojne!

Sedemnajsti prizor

Hišice na slovenskem podeželju, vasica.

Beba sreča Bernarda, Bernard je v obleki teritorialca ...

BEBA: (nenadoma ga prvič v življenju zares opazi)
Bernard ...

BERNARD: Dober dan ... gospa Beba ...

BEBA: Babica mi je povedala, da si se oglasil po radiu ...

BERNARD: Ja, ko je lovec pikiral na nas ... mig devetnajst ... sem mislil, da bo streljal ... bang bang ... ampak zdaj so me iztrgali iz medijskega dogajanja ... vpoklicali so me ...

BEBA: Kam pa greš?

BERNARD: Gospa Beba, to je vojna tajna.

BEBA: (globok vzdih) Oh, vojna tajna, kako lepo. Rada imam vojsko ... Siniša je zbrisal v Bosno ... Ni ga več ... Ja, pa menda ja že nisi bil na položaju ... v pravih bitkah?

BERNARD: Celo noč. Čisto celo noč ... celo noč ... pa pride dan ... škoda, da ni bilo Marjana. Migi z jasnega neba ... Deset šoferjev so sesuli, same Bolgare, pa Turke ... letalski napad! ...

BEBA: Medvedjek. To je Medvedjek! Oh, poslušala sem po radiu, gledala po televiziji, po radiu ... ti pa sredi dogajanja! Ti, Bernard, si ti osvojil kakšen tank? vsaj top? Si sploh kaj osvojil? To lahko poveš, Bernard! ...

BERNARD: Moram k babici na kosilo ... da mi opere hlače ...

BEBA: No, pa nasvidenje,

BERNARD: Nasvidenje!

BEBA: Pa oglasi se kaj, pridi na kavo, na ribezov sok, zdaj si že zrasel, kadarkoli pridi na obisk, da poklepetamo ... oglasi se kaj!

BERNARD: Hvala, soseda Beba. Ne bom se oglasil. Toliko skrbi imam s to vojno!

BEBA: Ne bodi sramežljiv, poglej se enkrat v ogledalo, briljantino potrebuješ in lepo deklico ...

BERNARD: Babica ne dovoli ...

(si skrajno vztrajno mahata v slovo.)

(Odmor po prvem dejanju.)

DRUGO DEJANJE

Prvi prizor

METULJ

Lirični intermezzo.

Travnik, visoka trava, zelo veliko žuželk, med hojo je mogoče zaznati zdaj eno zdaj drugi, čmrlji, čebele, včasih kakšen ptičji čivk.

GAL: (je šestleten otrok, igra ga odrasel igralec) Kaj je tisto belo?

JAKA: (njegovo oče) Nič belega ne vidim.

GAL: Dvigne se zzzzz, spusti se zuuuuu, še bolj se spusti ziiiiiii, potem se dvigne zeeeeee, potem pristane ...

JAKA: Čebele niso bele.

GAL: Saj vem, kaj je čebela, ne me učit.

JAKA: Ne učim te.

GAL: Slep si, stari, kako ne vidiš, belo, pa platnice ima, maha z njimi ...

JAKA: Aja, tisto tamle misliš..

GAL: Ne tam, tam.

JAKA: To je metuljček cekinček, ti potepinček ...

GAL: Zlato me zanima, kakšno je zlato? Je morda rumeno?

JAKA: Včasih je belo.

GAL: Tole ni cekinček, bel je kot pralni prašek!

JAKA: Potem ni cekinček, potem je belinček.

GAL: Ti osel stari, ne more žival biti bela.

JAKA: Kaj pa beli medved?

GAL: Beli medved je samo za v reklamo.

JAKA: Živali so včasih tudi bele. Varovalna barva jim pomaga, da se lažje potuhnejo v snegu. Bela lisica, bela sova, bela miš ... ne, mogoče ne bela miš ...

GAL: Kje imaš tu sneg? Pomlad je, trava: sonce pripeka ...

JAKA: Saj to je, da ni snega ... Če bi bil sneg, bi se smučali.

GAL: Pa ne tu.

JAKA: Tu sem, ko si bel tako majhen kot ti, pa še manjši, pa potem še večji, vedno smučal. Počasi sem se spuščal, čisto počasi.

GAL: Saj ni strmo.

JAKA: Včasih se nam je zdelo dovolj strmo. Včasih, ko ni bilo televizije in Križaja:

GAL: Ne me hecat.

JAKA: Po hribčku dol gre kar lepo.

GAL: Jaz se ne bi tu spuščal po hribu. Ker ni hriba. Tu ni za smučat. Kjer ni za smučat, se ne bi smučal.

JAKA: Saj si že šest let star. Danes so otroci pogumni.

GAL: A potem me ne hecaš? To tu, to tam, to, kar skače naokoli je vseeno belinček?

JAKA: Prav tako kot da bi bil rumen, samo tale je, ne vemo zakaj, pač bel.

GAL: Hiter je. Za metulja je hiter. Gor, dol, levo desno!

JAKA: Prileti, odleti, izgine, poskakuje s cveta na cvet.

GAL: Zakaj tolikokrat sede? Ga boli ritka?

JAKA: Opazuj natančno. Kaj vidiš?

GAL: Glavo ima.

JAKA: Kaj še?

GAL: Ima glavo med dvema platnicama, platnice odpira in zapira, maha z glavo! To je! Maha z glavo!

JAKA: Kaj ima na koncu glave?

GAL: Gobec, šiljast gobec!

JAKA: Pravilno opažaš, belinček ima rilček in leta od cveta do cveta in srka med.

GAL: Zakaj mi ljudje ne letamo od cveta do cveta in srkamo medu?

JAKA: Ker je medu bolj malo.

GAL: Ampak cvetov je dosti. Če bi ti letal od cveta do cveta, bi imel manjši trebuh.

JAKA: Ljudje ne letamo, Gal, če si že kdaj opazil. Drugič: ljudje nismo opremljeni za srkanje iz cvetic.

GAL: Samo iz flaš?

JAKA: Samo iz steklenic. Da. Tudi med v cveticah ni med v obliki, kakršnega poznamo, ko nam ga predelajo pridne delavke čebele. Žuželke, se pravi metuljčki, čmrlji, čebele nabirajo cvetni prah ...

(Mimo prileti čmrlj. Zelo brenči.)

GAL: Glej, ata, čmrlj! Čmrlja bom ujel!

JAKA: Ne prijemaj ga!

GAL: Počasen je, prijel ga bom!

JAKA: Piči!

GAL: Piči? Mene bi pičil? Ravno mene?

JAKA: Pičil bi.

GAL: Kaj me ne pozna?

JAKA: Ne pozna te!

GAL: Že trikrat je letel mimo mene. Tu leta gor in dol kar naprej, jaz pa za njim. Kako, da me ne vidi? Kaj me res ni videl? Čmrlj, jaz sem Gal, šest lete, mala šola, me zdaj poznaš?

JAKA: Ne vem, če te sliši.

GAL: Kako me ne sliši, saj pobegne, če ga skušam prijeti?

JAKA: Tudi vidi te ne!

GAL: Ne me hecat. Če jaz vidim njega, on vidi mene. Če ga splašim, me pač vidi.

JAKA: Tvojo senco vidi.

GAL: Koga briga moja senca?

JAKA: Čmrlja. Ne vidi te, ne sliši te, ve pa, da je nekaj narobe, ti si nevarnost ... Strašna nevarnost!

GAL: Hop, pa sem prijel metuljčka:

JAKA: Spusti ga!

GAL: Ne bom. Metuljček je redek. Metuljček je dragocen. Metuljček je zaklad. Odnese ga bom domov in ga bom spuščal po kopalnici. Ne, ne bom ga spustil.

JAKA: Ne stiskaj ga!

GAL: Ne stiskam ga, samo zagrabil sem ga in zdaj ga držim.

JAKA: Dobro, da nisi ujel čmrlja!

GAL: Metuljček je letel mimo ravno, ko sem lovil čmrlja, zato je metuljček mislil, Gal lovi čmrlja, ni mu bilo jasno, metuljčku, da bom pograbil njega. Namesto enega, drugega. Tako je to. Tako je belinček zdaj moj.

JAKA: Poglej, kje je.

GAL: Kako naj pogledam?

JAKA: Skozi špranjo med prsti ...

GAL: Ja, da bo odletel?

JAKA: Malo pazi.

GAL: Kje pa je? Ja, kje pa je? Ja saj ga ni? Ja kako je pa ušel?

JAKA: Speštal si ga!

GAL: Ne ni govora, nisem ga speštal! Saj ga nisem hotel!

JAKA: Poglej po rokah ... bele luske ...

GAL: Kakšne hudičeve bele luske? Kaj je kača ali kuščar?

Jaka: Metuljčki imajo krila sestavljena iz lusk, bele luske odpadejo in metuljček ne more več leteti.

GAL: Kako naj leti, saj ga ni več.

JAKA: Seveda ga ni več, saj si ga popolnoma zmečkal!

GAL: Hočeš reči, da sem ga ubil?

JAKA: Ja, ubil si ga tudi.

GAL: Ubijati je greh!

JAKA: Ne boj se Gal, metuljček je žuželka:

GAL: Bog je rekel, ne ubijaj, nič ni rekel, človek, miš, kuščar, žuželka!

JAKA: Dobro, speštal si metuljčka, njegove platnice in njegov trup in glavo z rilčkom, metuljeva duša je poletela proti soncu in zdaj se igra z drugimi dušami metuljev ... rajajo med travami v sončnih žarkih, kopajo se v kapljicah rose ...

GAL: Ne bo držalo!

JAKA: Mi ne verjameš? Svojemu očetu ne verjameš?

GAL: Saj ni rose.

JAKA: Če malo pogledaš, je rosa, čisto spodaj pod visokimi travami je nekaj mlade zelene trave in tam se tudi zdaj, ko je skoraj poldan še skriva rosa ...

GAL: Zdaj ni več nobenega metuljčka.

JAKA: Ne, ne, motiš se, na tem travniku jih je vsaj še tisoč. Mogoče deset tisoč?

GAL: Nobenega ne vidim.

JAKA: Če greva lepo počasi naprej, jih bova našla ... enega, drugega, tretjega ... četrtega ...

GAL: Počasi ... to je zeleno, skače po travi, skrilo se je ...

JAKA: Skočila ti je na glavo.

GAL: Kaj je to?

JAKA: To je kobilica!

GAL: Saj ni konj!

JAKA: Tako se reče.

GAL: Pa zelena je.

JAKA: Skače pa.

GAL: Preveč nog ima.

JAKA: Ne! Nima preveč nog, samo zadnje noge so dolge ... skočila je ...

GAL: Dobro skače ... !

JAKA: Dobro.

GAL: Dobro, dobro, zdaj vidim, kakšne živali so to, zdaj jih vidiš, zdaj jih ne vidiš, kaj sploh imaš od njih?

JAKA: Kaj bi naj imel od njih?

GAL: Živali morajo biti koristne, je kobila koristna, je metuljček koristen?

JAKA: Metuljček ni ne škodljiv, ne koristen ... pravzaprav, je koristen, prenaša cvetni prah iz cvetice na cvetico, pa jih oplojuje ...

GAL: Kaj pa kobilica?

JAKA: Kobilica ne skače do cvetlice, ker se ne hrani s cvetnim prahom, kobilica skače sem in tja po travniku in gloda travico ... počakaj, tu je še ena, ja, ni največja, kobilica gloda travo, poje veliko veliko trave

GAL: Škodljiva je, a ne? Saj se mi je zdelo ...

JAKA: Ja, če se kakšno leto kobilice razmnožijo in priletijo v tisočih in tisočih, milijonih in milijonih, to se je včasih dogajalo, mogoče se še dogaja, kje v Afriki ... potem je škodljiva ...

GAL: Če kobilica požre vso travo, potem trave zmanjka za zajčke in kravice ... ni tako? Potem naši zajčki in kravice nimajo kaj jesti in zajčki se ne igrajo z nami, kravice pa nam ne dajo toliko mleka, kot bi ga naj?

JAKA: Gal, ti izmučiš človeka ... kobilice so koristne, ker se z njimi hranijo ptice pevke, ptice pevke tako zrasedo in lahko lovijo tudi mušice po zraku in potem je jeseni več sadja..

GAL: Ata, raje še tisto o oplojevanju ...

JAKA: Samo tega ne!

GAL: Ata, prosim. Čisto na kratko. Čisto v dveh stavkih – Kdo koga oplojuje: metuljčki cvetice ali cvetice metuljčke?

JAKA: To je zahtevna snov, zahteva mnogo poglobljene razlage. Gotov ste to snov jemali v mali šoli?

GAL: Smo ... Smo, pa nisem nič razumel.

JAKA: Ene cvetice so moškega, druge pa ženskega spola. Ene cvetice fantki, druge – punčke.

GAL: No, pa pogledjmo, ata, povej mi: Je tale travica moški ali ženska?

JAKA: Pri nekaterih cveticah se to pozna bolj, pri nekaterih pa manj. Ene so take, druge drugačne ... Ene cvetice pa imajo kar v vsakem cvetu moške pestiče in

ženske prašnike ... pestiči in prašniki so del cveta, to so takšne drobne drobne ...

GAL: Bova trgala rožice na kose ali kaj? Povej mi samo, kje ima cvetica lulčka ali luliko?

JAKA: Kdor hoče kaj zvedeti, mora biti potrpežljiv! Saj si rekel, da hočeš zvedeti? Da hočeš videti resnico?

GAL: Ti morilec. Raztrgal boš cvetico na kose, potem se pa naj razmnožuje ...

JAKA: Aja, saj jih je tisoče in tisoče ...

GAL: S vsako cvetico je travnika manj. Vsaka se pozna. Če jo pohodiš ali raztrgaš, si ti kriv. Kaj bodo imeli metuljčki za poseksat?

JAKA: Metuljčki ne vejo, kaj delajo, lezejo v cvetico, klatijo prah s prašnikov in pestičev in potem letajo v drug cvet ...

GAL: Kaj pa, če je metuljček neroden in potem dobi cvetica male cvetice sama s sabo?

JAKA: Kako to misliš?

GAL: Če cvetica trese prah s pestičev in prašnikov in ga pomeša in potem cvetica dobi male cvetice sama s sabo in potem so spački?

JAKA: Take trave imajo manj priložnosti, mogoče zrasede, ampak na koncu prevladajo na travniku trave, ki imajo največ lastnosti največ različnih staršev ...

GAL: A nista dovolj ata pa mama?

JAKA: Dovolj sta!

GAL: Ali je boljše, če imaš več atov in mam?

JAKA: Pri ljudeh to ne gre ...

GAL: Kaj pa škorci? Ker jejo mušice in črve, so koristni, ker kradejo češnje, so pa škodljivci?

JAKA: Kaj si hotel reči?

GAL: Če gre pri škorcih, da so istočasno koristni in škodljivi, zakaj potem človek ne bi imel več mam in več očetov hkrati?

Drugi prizor

Isti travnik nekaj ur kasneje.

JOŽICA: Ata je šel pogledat k čebelnjaku.

GAL: Mama, ne me hecat.

JOŽICA: Ata je šel k čebelnjaku.

GAL: Šel sem pogledat, pa ni čebelnjaka.

JOŽICA: Mama res ga ni ...

GAL: Mama, kaj čebelnjaki so, pa jih spet ni. Kaj izginevajo, pa se spet prikazujejo?

JOŽICA: Ata je šel pogledat, kaj dela ded toliko časa pri čebelnjaku ...

JOŽICA: Kje pa je ded?

GAL: Mama, Mama, ti spet nič ne veš. Prej so ga sosedje prinesli, ležal je v travi ...

GAL: Lahko bo ded povedal, kje je ata.

JOŽICA: Bolj težko bo. Deda je zadela kap, bolj težko govori, samo glavo preklada na levo in desno in jezik steguje ...

GAL: Je to hudo?

JOŽICA: Za dedka že.

GAL: Kaj pa za nas?

JOŽICA: Za nas je žalostno ... zelo, zelo žalostno ...

GAL: (jo tolaži) Bo kmalu bolje, bo ded spet letal po cvetočih pašnikih!

JOŽICA: Mogoče? Se ti to zdi mogoče?

GAL: Bo potem povedal, kje je zdaj ata?

MAMA: Pusti me. Ata je šel pogledat k čebelnjaku, kaj dela ded, ker deda ni bilo pri čebelnjaku, je ata šel okoli čebelnjaka, takrat je priletel avion ...

GAL: Ja, mama, ni bil avion, bil je mig devetnajst, ropotuljica za otroke, spustil je raketo v čebelnjak ... aha, aha, aha, se mi že nekaj svetlika, zakaj ni več čebelnjaka ...

JOŽICA: (zelo zaskrbljeno) Čebelnjaki so čudna reč, zdaj so, zdaj niso ...

GAL: Vmes pa letajo od cveta do cveta?

JOŽICA: Briga me čebelnjak! Kje pa je ata? Hočem vedeti, kje je ata?

GAL: Oh, mama, mama, odrasla si, pa imam toliko dela s tabo. Ne bodi neumna, mama, kje pa je ata? Ja, kje? Če se je čebelnjak stopil s dvema milijonoma čebel

vred, s panji in panjskimi končnicami, se ja pač stopil tudi ata ... !

JOŽICA: *(Zapre ji sapo, potem začne precej glasno tuliti.)*

GAL: Ne, ne joči, mama, zdaj je ata že metulj med metulji, pleše med cveticami ob jutrih in mogoče se kdaj pogleda v kakšno kapljico rose, rosa mama, pomisli na roso, zgoraj so travne bilke že suhe, ampak spodaj pri tleh se nabira rosa?

JOŽICA: (še bolj tuli) Gal, Gal, resno te vprašam, a si ti videl avion?

GAL: (postopoma odgovarja, tako kot postopoma razmišlja) Ne, Kacin na televiziji je povedal, da so trije »mig devetnajst« leteli nad Medvedjekom ...

JOŽICA: Ne zajebavaj me z Medvedjekom, šest let si star pa misliš, da lahko govoriš, kar hočeš Gal! ... Hočem vedeti, kje je ata? Kje je ta hip ata? Samo k čebelnjaku je šel dedku povedat, da bo čez deset minut kosilo ...

GAL: A je kosilo?

JOŽICA: Ni kosila, ne bo kosila, dokler ne najdem ata!

GAL: O, to bo pa težka naloga. Stavim, da si bomo prej privoščili kosilo. Ata? Kjer bi bil ata? Zdaj je že med angeli ... Angeli so metulji ... samo da imamo svobodno in samostojno Slovenijo ... in smo zmagali ...

JOŽICA: Če boš še kdaj gledal televizijo, te ubijem!

GAL: Ni treba, da me ubijaš, mama, ne bo potrebno.
mama, dokler imamo pri nas JNA, JNA pa ima še avione
... me bo že kdo ubil ...

Tretji prizor

SOSEDA: (glas od hiše) Jožica, Jožica, pridi hitro, je že
povedal, vse mi je že povedal, povedal je ... jaaaaa!

JOŽICA: Kaj je povedal? Povej mi ti, kaj je, ne pa, kaj je
povedal?

SOSEDA: (samo glas od daleč) Stopila sta se ... on in
čebelnjak ... zato je pa starega kap ... zato je dedka kap
... zdaj mu je že bolje ... usral se je že, zdaj hoče kosilo
... ham ham govori ... rok ... me slišiš? Rok pa ne more
premikati ...

JOŽICA: Kaj ne poveš? Kaj naj rečem? A hodi lahko?

SOSEDA: (samo glas od daleč) Nismo poizkusili, nismo
še poizkusili ... ker ne razume nič in ne govori ... najbrž
nima smisla ... pa pridi hitro pogledat!

Četrty prizor

Pozen večer.

Tišina.

V temi helikopter kroži nad Ljubljano.

Dve zelo pomembni osebnosti se prebijata preko Trga
revolucije.

PRVI: Nič se ne dogaja, nič se ne dogaja ... Napadajo nas, ves svet zre v nas, Ljubljana pa mirna, tiha, prazna ...

DRUGI: (vzame strojnico in začne streljati v zrak) Se zdaj kaj dogaja? Se zdaj kaj dogaja? Hudičeva Ljubljana, zbudi se!

PRVI: Pazi kaj delaš, pazi, zadel boš helikopter..

DRUGI: Ne slišiš? sem ga že!

Brnenje.

Trušč.

Silen top tresk, helikopter pade na tla.

DRUGI: Tecimo pogledat. To je Rožna dolina, zanesljivo!

PRVI: Ti norec! Poznam pilota, zmenili smo se z njim, da prestopi k nam, ni pa mogel takoj, da ne bi streljali, kup otrok ima, bal se je zase, rekel je, samo še kruh peljem v kasarno, pa pobegnem ...

DRUGI: Rekel si, zakaj se nič ne dogaja? Zdaj se dogaja ...
(Čez nekaj trenutkov)

PRVI: si lahko kdaj malo manj neučakan? Našega človeka si ustrelil. Pa še pilota! Pa še helikopter, nič jih nimamo, bi imeli vsaj helikopter.

PRVI: Kaj hočeš, to je vojna! Samo pomisli, kaj bodo o tem razširjali razni Zlobci in Šetinci, gnusobe od LDS!

DRUGI: Dogodek je le, dogodek! Samo, da ne bo Kacin tam prej kot midva!

(Nočni prizor se prelije v mrzlično vzdušje v radijskem studiu, samo, da se spremeni zvočna kulisa in se prižge nekaj luči.)

Peti prizor

Dežurni urednik vztrajno vodi bitke, Tilčka prinaša kavo in sendviče.

Tom je prišel na obisk.

RON: (prenaša) Tu je Marjan Jerman. V živo prenaša razgovor s poveljnikom kasarne v Cerkljah, ustrelil je svojega poveljnika in miniral Cerklje ... Marjan hoče prenos v živo.

TOM: Če prav pomislim, hoče prenos telefonskega pogovora v živo.

MARJAN: (priteče, dvigne telefon) Druže stari vodniče? Povejte poslušalcem, zakaj ste počili druga kapetana? Čekajte, malo tiše, samo malo tiše, idete pravo u program, imamo vremena, bez brige, imamo vremena ...

Šesti prizor

Na ozkem hodniku.

TILČKA: Bo Marjan Jerman zmagal v vojni?

TOM: Ne morem poslušat tega. Eno uro ga je prepričeval, naj dovoli evakuirat otroški vrtec.

TILČKA: Pa so vzgojiteljice in kuharica morale ostati v vrtcu?

TOM: Otroci pa so jokali, ker je prišel Rdeči križ v belih haljah ponje. Strah pred cepljenjem.

TILČKA: Gospod urednik, ne more Marjan sam dobiti vojne, zakaj nima Janša nobene priložnosti? Zakaj ne pustite, vi, novinarji, da bi tudi Janša kaj naredil?

TOM: Janša je bil zaprt, trpel je, Janša je organiziral teritorialce, orožje, je obrambni minister, zaradi Janše imamo vojno in državo, kaj ni dovolj? – Vojno vojskuje tisti, vseeno kdo, tisti, ki je najbolj neumen. Drugi se tako ali tako skrijejo.

TILČKA: (zaupno) Marjan noče povedati staremu vodniku, da je njegov kapetan v bolnišnici na operaciji.

TOM: Je stari vodnik pustil odpeljati kapetana v bolnišnico?

TILČKA: Ja, ampak samo z mrtvaškim avtom. Marjan je moral obljubiti, da je kapetan mrtev.

TOM: Kako Marjan to ve?

TILČKA: Saj ne ve, ampak izmislil si je. Zdaj so telefonirali iz bolnice kar meni, da je kapetan že skoraj izven nevarnosti ... naj povem Marjanu?

TOM: Povej.

TILČKA: Že tečem.

TOM: Pa povej, da je Kacin telefoniral direktno meni, da lahko staremu vodniku pustijo pištolo, džip in sploh kaj še hoče, prej sem slišal po radiu, ko sta se ravno pogajala o džipu.

TILČKA: Pa da mora odstraniti eksploziv izpod banke, pošte, občine, šole in črpalke?

TOM: Samo izgine naj. Samo on in Marjan lahko sprožita eksplozijo, če bo dinamit sam brez njiju, bo že pol mrtvih manj!

TILČKA: Ja, ampak tega ne bom rekla, Marjanu, ker sem ves čas sedela v pisarni, pa Kacin ni telefoniral. Niti meni, še manj pa vam.

TOM: Zlaži se.

TILČKA: Nikoli ne lažem.

TOM: Vojna je sama laž.

TILČKA: Vem, da predstavlja vojna padec moralnih vrednot, vendar ne toliko

TOM: Ukazujem ti, da sporočiš Marjanu, kako sem se zlagal, da mi je Kacin telefoniral in rekel, da stari vodnik lahko ima revolver..

TILČKA: To je boljše. To je že boljše. Ne bom jaz nič kriva!

TOM: Teci, teci, kolikor moreš!

Sedmi prizor

Čez čas, pisarna.

MARJAN: (privihra vidno dobre volje) Tom, uspelo je.

TOM: Se je predal?

MARJAN: Lokalni teritorialci niso pustili, da se prasec odpelje z novim džipom in desetimi vojaki.

TOM: Kaj pa zdaj?

MARJAN: Odpeljal se je z novim džipom in petimi vojaki, pa še ti niso hoteli z njim, samo, da smo mu povedali, kako je njegov kapetan, tisti, ki mu je tako šel na jetra, da ga je sam ustrelil, izven smrtne nevarnosti, pa da lahko odnese s sabo službeni revolver, odnesel je tudi hladilnik iz kantine in radio iz klubske sobe.

TOM: Zakaj pa radio? Mu je všeč naš program?

MARJAN: Če prav pomislim: Rešil sem pet sto življenj! Vso vas!

TOM: Priznam ti kapetana. Tega si res rešil. Je izven smrtne nevarnosti?

MARJAN: Ja. Zdaj ga bom včlanil v društvo tetraplegikov. Gotovo bo še daleč prišel, bo podpredsednik ali kaj.

Osmi prizor

NEMEC

Urednikova pisarna.

NEMEC: Prišel sem vprašat, kaj boste nehali?

TOM: S čim?

NEMEC: Tole, kar imate tu okoli, konkretno z Jelkom Kacinom, Kacin mi gre najbolj na živce.

TOM: Ja, pa kaj potem? No. Zakaj vam gre na živce?

NEMEC: Tako hitro govori, jaz si pa moram vse zapisovati, ker nikoli ne dobim sedeža dovolj blizu, da bi lahko snemal.

TOM: Zakaj pa zapisujete tiste globoke misli?

NEMEC: Moram. Dopisnik sem. Moja redakcija hoče vedeti, kaj imate v Ljubljani.

TOM: Izmislite si.

NEMEC: Ne me še vi masirat, Kacin me zafrkava, odgovarja po slovensko, prevajajo ga v angleščino, jaz moram prevesti v nemščino. Sploh ne vem, kdo je kaj naredil, kaj to vi delate, rušite oddajnike, kako boste pa predvajali zabavno glasbo, nastavljate tovornjake poprek čez ceste, jih ni škoda, streljate se, zakaj neki, petdeset let se v Evropi nihče ni streljal, mi Nemci smo najbolj neumni za take reči, zakaj zdaj vi?

TOM: Pa kaj je narobe, pustite nam malo veselja?

NEMEC: Rezerviral sem za ta vikend sobo v Benetkah, moja punca se pripelje, pa me zanima, bom lahko do konca tedna prišel do Benetk ali ne?

TOM: Pejte! Kar pejte peš, če greste peš boste prišli do Trsta, tam pa štopajte.

NEMEC: Ne razumete me, redakcija hoče, da poročam.

TOM: Nemci nikoli ne poročajo iz Ljubljane, jebe se vam Ljubljana, vam, Nemcem, vi bi prej priznali državo orangutanov kot Bučarjev protektorat.

NEMEC: Kaj si vi, gospod urednik, ne zaželite kdaj Benetk? Kulture? Videti muzeje? Že več let nisem bil tam! Sploh nimam pravega dopusta, vedno kakšen štrajk, vedno kakšen protest zelenih ...

TOM: Mirno pejte v Benetke, pa si izmislite vse skupaj, kaj mislite, da se bo kdo iz vaše redakcije sekiral?

NEMEC. Nisem prepričan. Gledajo Kacina v poročilih na televiziji, vas poslušajo po srednjem valu. Lahko kaj slišijo.

TOM: Slišijo, slišijo, pa kdo kaj posluša, dva milijona nas je! Dva milijona nista važna!

NEMEC: Shit! Še vikend si naj zaserjem zaradi dveh milijonov ... ampak vi ne veste, mi Nemci smo redoljubni, mi Nemci imamo pozitiven odnos do dela ...

TOM: kakšna sreča, da se ne greste vojne ... tu pa sama šlamparija ... še to se ne moremo zmeniti, koga naj pobijemo ...

Deveti prizor

Tilčka in Marjan se srečata na hodniku.

TILČKA: Ne moreš ti vsega narediti, pusti še Janši malo, tako se gnjaviš, Marjan, kot da bo jutri konec vojne ...

MARJAN: Janša dela globoko pod zemljo sključen nad papirji. Načrtuje ... Računa, rešuje, snuje ...

TILČKA: (začudena, zelo začudena) Kako veš?

MARJAN: Vsak dan ga grem pogledat, moraš mislit, naš obrambni minister, moj vzor je, enkrat sem celo bil na Roški, ko je bil zaprt ... zaradi vojne tajne ...

TILČKA: Janša ima rad vojno, rad kupuje puške, rad bi kaj naredil ... ni vse v radiu, ne more radio zmagati, ne more val dve sto dva zavzeti zemeljske oble, pusti janši naj tudi kaj postori. Lepo te prosim!

MARJAN: Kaj pa zna? Pet sto ljudi postavi v gozd, potem pa študirajo kako bi koga se kam premaknili? Pa če se kakšen poveljnik ne spomni, kako bi kdo padel, naš ali njihov, potem ga hitro zamenjajo? Kje je tu dinamika? Včeraj je bil en juriš, osem mrtvih ... pa zakaj osem, kaj ne znajo umirati za domovino ... kje je tu general Patton ... Tri dni vojne, pa še niso zavezeli Beograda!

TILČKA: Naša vojna je obrambna vojna! (Odkrije, da se šali) Ti se hecaš? Z vojno se hecaš?

MARJAN: Obrambna ali ne, če ni o čem poročati ...

TILČKA: Saj neprestano poročáš! Evropejci so vsi presrani! Kaj ni dovolj? Hočeš Napoleonove formacije? Kaj nimaš dovolj snovi za reportaže?

Deseti prizor

Prizori potekajo deloma vzporedno.

V studio k Ronu pride Mož, nekaj je prinesel in hoče slovesno izročiti Ronu.

RON: To – pravite – je častni znak?

MOŽ: Ni častni znak. Je samo znak za kapo. Zelo malo smo jih dobili, mi teritorialci. Ampak za nas je svetinja.

RON: Kaj pa naj jaz z njim?

MOŽ: (zelo patetično) Za vas je. Za radio. Za čast in za spomin.

TOM: Mi smo novinarji , novinarji smo brez časti. Brez morale, ampak vedno s plačano kilometrino.

MOŽ: Radio je postavil zvočnike nasproti kasarn ... mi smo jih čuvali, da jih JNA oficirji niso mogli odstraniti.. streljali so v zvočnike, ki so predvajali vaš program, program vašega radia..

TOM: Vi mislite s tem ... našo celodnevno informativno oddajo?

MOŽ: Vojaki v kasarnah niso vedeli, kaj se dogaja, tako so slišali, razumeli so, razumeli so da napadajo svoje lastne ljudi, Jugoslovane, da je to državljanska vojna, razumeli so, da se borimo za osvoboditev, za samostojnost, za pravico do samoodločbe!

TOM: In kaj potem

MOŽ: Tri tisoč se jih je predalo.

TOM: Dobro, če bi vrteli slovensko narodnozavbavno glasbo bi se jih vseh dvanajst tisoč ...

MOŽ: Saj bi se jih še več, pa je Janša prepovedal.

TOM: To ne bo držalo, to ne bo res ... zakaj bi prepovedal?

MOŽ: Ja, prepovedal je, zdaj so vojaki v kasarnah – to je seveda samo moje mnenje – naši talci, če bi se vsi predali, potem bi rekli Srbi, ni več naše vojske na prizorišču in bi lahko začeli bombardirati ... napadati z novimi silami ...

TOM: Skrajni čas: Ljubljano je treba podret, to gnilo arhitekturo Plečnik in soerealizem ... ta gnusni barok ... enkrat naj Ljubljana spet ima priložnost. Da začne svoje kurnike načrtovati znova ... Z golih tal ...

MOŽ: No, vidite, Janša ni bil zato, generalštab noče imeti požganega glavnega mesta ...

TOM: Zakaj se je pa Kutuzovu splačalo?

MOŽ: Kdo je Kutuzov? Je Rus? Menda ja ne? Je partizan? Je to kakšen takšen kot Stane Semič Daki?

TOM: Ne, to je tisti Rus, ki je sesul Napoleona ... zažgal Moskvo ...

MOŽ: Ne, ne, samo ne zgodovine. Ljubljana je lepo mesto, je že pomembna, odstranili smo zvočnike, zdaj oni v kasarnah vejo, kar pač vejo, če so se predali, so se, če se niso, so obkoljeni ... vse je v redu, Janša nas bo rešil, obvaroval je Ljubljano ...

TOM: No, no, saj ne vztrajam, saj jo bodo pa porušil kdaj drugič.

Enajsti prizor

LINK

Tom sedi v pisarni.

Tajnica Tilčka pride po njega.

TILČKA: Na linku, na direktni radijski zvezi, imate norveške veziste.

TOM: Kaj naj delam z norveškimi vezisti?

TILČKA: Pomembni gospodje so. Zelo jih zanima situacija.

(Odideta na link, to je, v majhno sobo v bližini.)

NORVEŽAN: (se prikaže, na sceni, govori nekje do daleč, pač z Norveške) Zelo zelo smo zaskrbljeni.

TOM: Tudi mi smo.

NORVEŽAN: Bojni avioni so obstreljevali vaš oddajnik. Kaj takega se že petdeset let v Evropi ni zgodilo. Slišali smo, da so vas zadeli?

Tom: Da, uničili so oddajnik na Nanosu in oddajnik pri Domžalah.

NORVEŽAN: Ampak, preidiva k stvari, potem smo slišali, da vaš oddajnik vseeno oddaja. Kako je to mogoče?

TOM: V vojni je vse mogoče. Pač se potrudimo, pa gre nekako.

NORVEŽAN: (precej vznemirjen) Ne vem, kako je mogoče, oddajnik je zadet, neha delati, potem spet dela, potem kot vse kaže dela samo zato, da ga lahko popravljate, potem ga oddajničarji, člani evropske zveze oddajničarjev, naši dobri znanci, popravljajo, potem pridejo avioni ponovno in obstreljujejo oddajnike in člane naše zveze oddajničarjev, nedopustno izpostavljene neverjetnemu nasilju vojakov!

TOM: Nekdo je moral popraviti oddajnike.

NORVEŽAN: Ampak naše člane izpostavljate direktnim napadom letal, to je proti vsem konvencijam!

TOM: Vzeli smo prostovoljce. Sami so se javili.

NORVEŽAN: Vemo mi, kaj je prostovoljno v realsocialističnih državah, tajni agent vsakemu s pištolo meri v sence!

TOM: Tajnih agentov se na radioteleviziji kar tare. Pištol pa na mojo veliko žalost nobenih. Še v zid ne moremo streljati med malico.

NORVEŽAN: Kakšno malico? – Povejte mi, gospod, kako so člani našega mednarodnega združenja prenesli letalski napad?

TOM: Čisto fino: pilote, ki so prihajali, poznamo že dolga leta, razumeli smo jih, pač moraš izpolniti povelje, če ti poveljniki ukažejo, drugače lahko ostaneš brez službe, plače in penzije, ker pa jih poznamo, smo jih poklicali, od Hrvaške do nas je minuta in pol poleta, dovolj časa, da jim razložiš, kako je nedopusten vojni zločin streljati na oddajničarje, ki popravljajo zadeti oddajnik.

NORVEŽAN: To ste razložili pilotom? Pogovarjali ste se s sovražnimi piloti?

TOM: Rekel sem, barabe iz Jugoslavije, stari znanci. Streljali so nekoliko – da jih ne bi izdal – tako bolj mimo, recimo, našemu oddajničarju je krogla priletela skozi hlačnico, ampak samo ena, druge so se zabile v razne aparate meter, dva metra od oddajničarja. Moram pohvaliti člane vaše zveze, tako dobro so popravili oddajnik, da je morala JNA poslati tri helikopterje s pot dvajsetimi komandosi, vsaj tri ure je bilo slišati streljanje, en sam frajer je sestrelil dva helikopterja z uzijem, tretja posadka se je pa predala našim hrabrim teritorialcem iz Tacna.

NORVEŽAN: Če vas prav razumem – trije bojni helikopterji so napadli naše oddajničarje, člane naše mednarodne zveze? In vi ste poslali enega komandosa in nekaj teritorialcev, rezerviste, vaško stražo?

TOM: Vse je v redu, oddajničarja sta v menzi, kuharica ju hrani s solato, ker se jima roke preveč tresejo, potem bosta dobila tudi puding in krofe in dali ju bomo spat v garderobo, tam smo pripravili ležišče na starih oblekah.

NORVEŽAN: Kdo je dovolil takšno hazardiranje? kdo je za vse te strašne zločine odgovoren?

TOM: To ni skrivnost, to je Rudi Šeligo, predsednik sveta RTV!

NORVEŽAN: Povejte gospodu, kako se piše ... ?

TOM: Šeligo, Rudi Šeligo. Iz Kranja.

NORVEŽAN: Povejte gospodu Šeligu iz Kranja, da se bomo srečali na sodišču v Haagu, povejte mu, naj ga bo sram, je vojni zločinec brez primere ... ne bom dal miru ne samemu sebi ne njemu, dokler ga ne spravim v Haag, tja, kamor spada!

TOM: Prihranite si trud. Ni potrebno. Res ni več potrebno.

NORVEŽAN: Kako ni potrebno? Oči vseh oddajničarjev sveta: so uprte v nas! Pa tudi v vas!

TOM: Tudi sami znamo pripravljati sodne procese. Šeligo je bil že popoldne obtožen, sojeno mu je bilo po najvišjih standardih sporazumov o človekovih pravicah, izkoristil je možnost do pritožbe in bil ustreljen in zakopali smo ga na parkirišču.

NORVEŽAN: Vi norci, vi zločinci, ne verjamem vam niti toliko kot je za nohtom črnega! Morilci, ubogi Šeligo, je sploh imel advokata in regularen sodni proces?

TOM: Kako ne? Naša Tilčka, naša tajnica Tilčka ga je branila celih deset minut, preden smo ustrelili še njo.

NORVEŽAN: Kdo ste vi, da razsojate o ljudeh? Kdo ste, ki meni, da so ljudje zato, da jih streljate na parkiriščih? Saj res. Gospod, povejte mi ime in priimek in vaš naslov in funkcijo, da vas kar pri priči spravimo na mednarodno sodišče v Haag!

TOM: Ni problema, jaz sem France Vurnik, direktor radia, pa tudi gledališki kritik. V čast mi je.

NORVEŽAN: Gospod Vurnik, niti sanjalo se mi ni, da je v Evropi kaj tako brezčutnega kot ste to vi! Pisali boste spomine, ampak v Haagu, pri umetni svetlobi globoko pod zemljo! Boste videli, kakšen eksperiment bo vaše življenje!

TOM: Lepo da ste poklicali, gospod, lepo da nas poslušate, vsaj vemo, da se nismo trudili zaman!

NORVEŽAN: Tajne službe NATO pakta so po vsej Evropi s težko muko zbobnale skupaj dva tisoč Bolgarov, Rusov, Čehov, Slovakov, Ukrajincev, Kazahstancev, vsi spremljajo vaš radio, da vas ni sram, osramočeni boste pred vsem svetom. Že krožijo po internetu obupni klici na pomoč vseh tisočev zmedenih Slovanov, ki so slišali vaše gnusne krvoločne oddaje! Vse snemamo, ničesar ne pozabljamo!

(Konec zveze, neko piskanje.)

TILČKA: Kaj so res ustrelili Šeliga?

TOM: Dobro bi bilo. Ampak kje bi se kaj takega posrečilo, Slovenija je dežela samih sralcev. Ampak vsaj Norvežani nismo

TILČKA: Bi bilo dobro, bi bilo dobro, Norvežani so odlični tako v smučarskih skokih kot slalomu, Vogrinc bi bil vesel! – ampak zakaj ste se izdajali za gospoda Vurnika? To bo zameril?

TOM: Ah saj res, moral bi reči, da sem Marjan Jerman pa bi bilo vse v redu.

TILČKA: Pa saj niste Marjan Jerman? Jerman je naš zunanji sodelavec!

TOM: Kaj jaz vem, koga naj zaprejo v Haagu, vojno imamo, jaz panj še skrbim, koga bodo zaprli, ko bodo potrebovali vojne zločince za kaznovanje in druge pravne šale?

TILČKA: Pa še nekaj. Jaz sem Tilčka, ne lažite prvič, da sem zagovarjala Rudija Šeliga, ker ga ne zagovarjam in drugič, da ste ustrelili tudi mene, ker me nihče ni ustrelil.

TOM: Že dobro Tilčka, bi znali skuhati čaj? Planinskega?

Dvanajsti prizor

Pred cvetličarno v mestu.

Urednik Ron se divje prepira s svojo ženo Silvo.

SILVA: Zakaj vruga hočeš na Vrhniko?

RON: Naš Marjan Jerman se pelje tja. Reportažni avto gre na Vrhniko!

SILVA: Kaj ti bo Vrhnika?

RON: Marjan pravi, da bo strašen tankovski napad?

SILVA: Kako to ve?

RON: Pač ve, kaj me briga.

SILVA: (obupano) Pa zakaj moraš iti, če je tankovski napad?

RON: Jerman pravi.

SILVA: Pa kdo je ta Jerman? Tisti iz »Hlapcev«?

RON: Ne, ne, Marjan ... svobodni sodelavec ... hoče posneti, kako bo Zmago Jelinčič poskušal uničiti tak, trikrat streljal trikrat zgrešil, potem pa zajel štiri tankiste in naročil teritorialcem: »Dobro mi pazite na te čefurje ... Dobro mi pazite na te čefurje!«

SILVA: (grabi jo panika) Kdo je ta Jelinčič?

RON: Nimam pojma, prvič slišim. Baletnik, nekaj takega, danes nas je poklical na radio, hotel se je zriniti v program, komaj smo zaslišali, komaj smo zaznali, da je to on, smo že prekinili! So nam rekli, njega ne smemo imeti v programu, je nacionalist ...

SILVA: Pa kaj, če je?

RON: Kaj pa vem?

SILVA: Vidiš, kakšen si ti, nič ne razumeš, pojma nimaš, kdo pravi, da bo ta Jelinčič nekaj naredil, kako veš, da bo ravno on, ravno prav on nekaj naredil? Celo ujel tankiste?

RON: (se opravičuje) To so pizdarije, to je vojna, to je tako kot teater, ne vprašuje me ... rad bi šel, me pustiš ali ne? Dam ti pet minut, da mi odgovoriš?

SILVA: Če lahko Jerman petnajst minut počaka, da kupim solato in sadje ... nimam kartice, ti boš plačal ...

TOM: Maha mi! Maha, da ne more počakati

SILVA: Potem pa ne pejdi, kaj ti bo ta Vrhnika, ni bolj važno, da imajo otroci banane?

TOM: Naj zamudim važen košček zgodovine? Pa moj šef Tom se je pred kratkim z Marjanom peljal na Brnik, v bojni metež. To je postalo moderno!

SILVA: Seveda, saj je vojna. – Naj se jaz bojim, da dobiš v rit kos svinca?

MARJAN: (od daleč) Mudi se mi, ob štirih bo Zmago Jelinčič streljal na tank ... Žal mi je, če ne greš, Ron, pa kdaj drugič!

RON: No, vidiš, pa je odšel ... pa kdaj drugič ...

SILVA: Pa kaj bo kar naprej ta vojna? Se bomo kar naprej zafrkavali? Ja kaj mislite, da ste sami Hitlerji in Stalini?

RON: Od blizu zgleda kritično, žena, od blizu zgleda kritično ... res kritično ...

Trinajsti prizor

Čez dan ali dva.

Beba prestreže Bernarda, Bernard gre že skoraj mimo, potem se obrne.

BEBA: Si to ti, sosed? Bernard? Si ranjen?

BERNARD: Top mi je počil ob ušesu, kri mi je tekla iz nosa, par ur sem bil v nezavesti, domu so me poslali..

BEBA: Pa ne kar peš?

BERNARD: Tu, tu do hiše me je potegnil kolega, mudi se mu k ženi, saj ni nič, zdaj sem bil že celo noč in potem ves dan v zasedi, glava me boli, ampak je dobro ...

BEBA: Pokaž! Tu proti luči! To moram videti!

BERNARD: Glava kot glava ...

BEBA: Joj, ti se streljaš? Tako majhen, pa se že strelja! Kri teče, mladci omahujejo, povej mi po pravici. Se streljaš, ne?

BERNARD: Oklopnik smo ujeli, jaz sem po radiu vprašal, kako se ga popravi, smo ga popravili, potem sem ga šofiral, potem so ga pa naši skrili ... Da bo za našo vojsko!

BEBA: Psst ... ne izdajam vojnih tajn..

BERNARD: Saj Kacin sproti vse pove na tiskovni konferenci v Cankarjevem domu, še Marjan Jerman z vala dve sto dva ga ne more dohajati ...

BEBA: Ampak borba v živo ... ubijanje v živo ... smrdiš ... to je blazno ... ah! kako zaudarjaš ...

BERNARD: Babica mi že ves dan grejo vodo ... hočem reči, špara vodo v bojlerju ...

BEBA: Imaš kaj krvi po škornjih?

BERNARD: Ne. ne, to je drek, navaden drek, nimaš kje srat na položaju, mi serjemo, nasprotnik serje, malo streljamo, malo serjemo in čakamo na poslednji napad ...

BEBA: Če te nekaj prosim, Bernard ...

BERNARD: Vedno na razpolago soseda, vedno, srčno rad ... ampak majhna sitnost ... ravno zdaj nimam časa..

BEBA: ... Pridi z mano ... ti si moški ... ti si pravi moški ... pridi, stopi no, štor, ne bo ti žal ...

(Ga potegne k sebi, poljub poln zgodovinskosti, začneta se slačiti.)

Štirinajsti prizor

Hišice na podeželju, vasica.

Že sta v sobi in nadaljujeta.

Beba je že več ali manj naga.

Bernard izbulji oči in postaja živahnejši.

BERNARD: Soseda ... soseda Beba ... kaj je to?

BEBA: Ne se slačit. Samo ne se slačit! Rada imam uniforme. Smrad. Kako nepozabno ... pusti škornje, samo šlic odpri ... šlic. Pusti! ... samo šlic ... pa se počī name, pa ne govori, kurbir hudičev, ni treba ... ah ah ah ...

BERNARD: Ne na mizo, ne po mizi ... odrgnil vas bom, odrgnil vas bom morda celo do krvi ...

BEBA: Saj je samo celulitis ... pa da mi tri dni ne zležeš z mene ... !

BERNARD: Zjutraj ob štirih me pridejo iskat.

BEBA: Drži gobec ... tu ... takoahhhh ... je že noter ...

Petnajsti prizor

Pred idilično slovensko hišico na robu gozda.

Bernard in Beba se poslavljata. Bernard tip top, urejen, osvežen, briljantina.

BERNARD: Nisem se javil babici.

BEBA: Prišel si domov ob pol štirih, zdaj je štiri in deset, ravno za na bojišče, za Medvedjek ... Če ga je še kaj ostalo. Tak si mi všeč. Te še boli glava? Moja glavica? (Ga obsipava s sladkimi poljubčki)

BERNARD: Ne samo glavica, cel kurac!

BEBA: Joj, kako si sladek, ljubim te, ljubim te, nikoli te ne bom pozabila, pridi kadar hočeš ...

BERNARD: Kadar bo babica dovolila.

BEBA: Dovolila bo, ti garantiram, že dolgo se poznamo, najboljši sosedje smo.

BERNARD: Nisem ji povedal – z vsak primer.

BEBA: Prav si ravnal, prav si ravnal moj sonček, pazi nase, pazi, da te ljuti sovrag ne zadene, pazi na kurac, pazi na jajca ... pazi na svoj karakter ...

BERNARD: Si slišala za brionske pogovore? Mogoče bo premirje ...

BEBA: Čakala te bom tisti dan ...

BERNARD: Samo še kakšen napad ... samo še razorožimo jih, poberemo puške ... dan dva tri ...

BEBA: Tako sem srečna, ti si možki mojega življenja! Koliko let se poznavata? Petnajst? Od tvojega petega leta? Kako si bil sladek ... komaj čakam ... Da ne boš hodil domov k babici, direktno k meni pridi, direktno k meni ...

BERNARD: Pa ne ponoči!

BEBA: Kadarkoli, ti moj sladki pingvinček! Podnevi, ponoči ...

BERNARD: Ponoči se vedno spomnim na letališče, na Korziko, na Ajaccio, Napoleonov otok, ponoči se bojim!

BEBA: Ne smeš se bati. Ti si moj Napoleon! Zdaj se nič več ne smeš bati ... zdaj si vojak, braniš domovino, odcepljaš Slovenijo, teritorialec! S kapo! S strojnico ... pridi kadarkoli, podnevi, ponoči ... čakam te ... čakam te, ljubi moj ...

(Romantično slovo, Bernard teče k džipu, ker mu že trobijo.)

(Premor, prehod, popolnoma drugačno razpoloženje, svetlo je, malo lahke glasbe.)

EPILOG

Prvi prizor.

Nekaj mesecev kasneje.

Marjan se vrača iz Bosne in s Hrvaške pa sreča Rona v Studiu.

Ron in Marjan poklepetata o zanimivostih.

MARJAN: Metodo imajo preprosto. Ko top uniči mitralješko gnezdo, pošljejo novo posadko treh ljudi v gnezdo. Potem Hrvati znova zadenejo nove tri, potem Srbi pošlje novo posadko ...

RON: Na kateri strani si bil?

MARJAN: Na hrvaški. Sem vprašal, zakaj so tako neumni in zakaj vedno znova ustrelijo novo posadko? So rekli: »Ker tam gnezda ne sme biti. Pa ker moramo doseči nekakšne rezultate.«

RON: Ne razumem.

MARJAN: Srbi pošljejo v prvo bojno črto Madžare ali Šiptarje. Tako se znebijo tujih elementov v lastnih vrstah.

RON: Kaj pa, če oni nočejo iti ... saj ni treba, da grejo cesta za masleniški most ni plaža v Normandiji ... ?

MARJAN: Če ne grejo, jih ustrelijo, pa je tudi v redu ... pa če jih samo zaprejo ... Tudi v tem primeru je v redu

RON: Zanje?

MARJAN: Ja, zanje?

Drugi prizor

PIVO

(Časovno lahko tudi več dni kasneje, sproščeno
vzdušje.)

Marjan v prostoru pred pisarno sreča Tilčko.
Poklepetata.

Marjan, Tilčka.

MARJAN: Pivo je najboljše. Vsak potrebuje pivo.

TILČKA: Kaj jim ga odpreš ali samo pokažeš?

MARJAN: Sitni so ko pes. Na vsaki cesti, za vsakim
vogalom zaseda. Ne veš, kdo so. Čudni tipi. Vojaki sami
zase za svoj račun. Ali za čigav račun pač? Ustavijo
avto. Poveš, da imaš pivo. Prebrskajo avto, zaplenijo
kišto pira. Greš naprej.

TILČKA: Je to kakšna posebna skrivnost? Zakaj je pivo
tako učinkovito?

MARJAN: Zaradi žeje. Vsak misli, če je danes nekdo
pripeljal pivo, ga moram pustiti pri življenju, ga bo
pripeljal še drugič ...

TILČKA: V naslednjem življenju?

MARJAN: Vsaj v naslednji vojni. Vojne se ponavljajo,
pivo pa je vedno živa nujnost.

TILČKA: Ko drugič prideš – vrnejo flaše?

MARJAN: Ne, ko prideš drugič včasih najdeš stare tipe,
včasih najdeš nove tipe. Hočem reči, novo vojsko, novo
sprto stran.

TILČKA: Vsi pijejo pivo?

MARJAN: Direktor mi ga je premalo odobril. S tako malo piva v Bosni ne morem preživeti.

TILČKA: Svinjarija. Vojno imamo sto kilometrov od Ljubljane, pa tri tovarne piva, pa ne najdemo načina, da bi podpirali sprte vojskujoče si alkoholike?

Tretji prizor

Pisarna.

Marjan in Tom sredi razgovora.

MARJAN: (počasi, epsko) Poročnik Zverinjek nas je peljal preko reke. Skrili smo se v hišico na polju, ni mi bilo všeč, rekel sem, tu ne bom in šel naprej, najprej so me nadržli, nori dopisnik, crknil boš, potem so podvomili, vase in v situacijo, deset jih je šlo z mano, ostali ne, takoj nato je granata zadelo hišico ...

TOM: Ne mi nategovat.

MARJAN: Točno tako. Kismet, usoda. – Gremo čez polje, poslušamo po radijskih zvezah, kaj se dogaja, pridemo v vas, v vasi vse tiho..

TOM: Nikjer nikogar?

MARJAN: Nikjer nikogar. Tako se nam je zdelo. Potem sredi vasi skladovnica. Z žago so razžagali kakšnih dvajset ljudi. Glave na en kup. Noge na enega, roke na drugega, trupla na četrtega, vse še toplo ...

TOM: Pretiravaš. Zakaj toliko različnih skladovnic? Ni dovolj ena?

MARJAN: Ne. Jasno. Ena bi bila dovolj. Ampak tako je bilo. Veličastno drvarsko delo. Nihče ne bi verjel!

MARJAN: Kaj ste pa naredili?

MARJAN: Prižgali smo radio, radio šumi, še preden ulovimo naše, ulovimo ukv postajo, po radiu so že na dolgo in široko sporočali številko naše enote, navajali poročnika Zverinjaka, pa iz katere vasi smo šli, pa na kateri koti je prišlo do incidenta, pa v kateri vasi smo zdaj, hladno kot vremenska poročila, pa naštejejo imena, očetova imena, priimke, dekliške priimke in starost žrtev ... tistih, ki smo jih baje mi razsekali na kose ...

TOM: Ja, kaj jih niste? Hočem reči, menda jih ja niste?

MARJAN: (se razburi) Če sem lepo rekel, ko smo prišli v vas, nič hudega sluteč, smo mislili, da je izumrla, vse tiho, nobenih ljudi, samo nekaj izgubljenih kokoši, belih z rjavimi lisami, potem pa tiste skladovnice ...

TOM: Vojna je igra okoli tega, kdo je zločinec.

MARJAN: Še zdaj mi ni jasno, kako so lahko dvajset ljudi tako hitro z žago razrezali ... So jih morali imeti že zbrane in zvezane ... veš, koliko se zamudiš, če prebivalstvo bežaš iz kleti ali loviš po podstrešjih! Kot vse kaže ... tudi ni bilo pravega časa za ubijanje ... kar žive so jih morali razrezati. Eden drži človeka, drugi pa žaga ... roko, nogo, trup, glavo ...

TOM: Pa dobro, kaj vse bo še na radio? Ti si se javil direktno v program?

MARJAN: Vedno enako. Tako kot iz Vukovarja in Cerkelj, iz Trzina ... iz Sarajeva ... tudi zdaj ... javim se direktno, povem, kako je na bojišču ...

MARJAN: Ja, vidiš, tebi je lahko, ti pokličeš centralo, govoriš, tehniki prenašajo, samo ton ji zanima ... Ja, potem pa ljudje mislijo, da je radio vsega kriv! Da smo mi vsega krivi!

MARJAN: Radio ni, ampak televizija pa ja. Dopisniki: Snemalci. Organizatorji! Ampak vsi so zavarovani. Če tak tipček ohromi, že pet sto tisoč mark zavarovalnine! Luksuz, ti rečem!

TOM: Saj sem rekel zadnjič, kaj si misliš, naj se ti kaj zgodi, potem bo pa naše pokojninsko zavarovanje trideset let skrbelo zate ... da boš lahko član predsedstva združenih organizacij para in tetraplegikov!

MARJAN: Tvegam. Tvegam pač!

TOM: Ti že tvegaš. Ampak če te uničijo, kdo bo plačeval pokojnine tvojim otrokom? Delovno ljudstvo Slovenije? Pa še za prevažanje po Bosni in Hrvaški, po tisti divjini? Lep turizem! Ja kaj misliš, da se spleča še kaj tvegati, da se spleča še tvegati kakšen izdatek zaradi onih prepotentnih norcev tam doli? Naj se sami pobijejo, če se hočejo, naj sami svojim otrokom plačujejo pokojnine, če jim bo zneslo ... Še super, če bodo prišli čez sto mark po osebi ...

MARJAN: Toliko let to traja ... Programsko ni sprejemljivo, da bi jih kar ignorirali, moramo se ukvarjati tudi s sosedi ...

TOM: Skrbeti moramo za nerazvite? Si to hotel reči? Petdeset let smo skrbeli za nerazvite. Zdaj vidiš, zdaj, hočem reči, lahko hodiš gledat v Bosno in na Hrvaško, kako so se razvili ... v kaj ... ? Kaj se je pa zgodilo z Bernardom?

MARJAN: (noče povedati) Nimam pojma. S katerim?

TOM: Moraš se spomniti. S tonski tehnikom, tisti čisto mladim. Z nama se je peljal na letališče, dan potem so ga pa vpoklical.

MARJAN: Kaj pa vem, teritorialec kot teritorialec, poslali so ga na položaje ... premlad je bil, to je!

TOM: Vpraševal sem, kje je ... pa ne dovolj vztrajno ... Tako impresivno je obračal med drevesi ...

MARJAN: Aha, se spomnim. Povem ti. Pa ne reči mi potem, da sem jaz kaj kriv. Takoj po premirju še ni prišel domov. Še preden so se ljudje prav oddahnili in se začeli veseliti ... dan, dva po premirju ... ko je prvi krč popustil ... Pa so ga poslali domov, da se naspi in preobleče ...

Četrty prizor

Retrospektiva

Povratek v času nazaj v vzdušje tik ob koncu junijske vojne. Noč.

Babica posluša radio.

Nenehen dotok informacij. Nenehno govorjenje. Ravno Marjan se oglašča.

Džip sope v hrib, potem ustavi v hribu. Loputanje z vrati.

Bernard se vrača iz bitke. Strojnico vleče za sabo. Čelado in nahrbtnik prav tako ...

BABICA: (priteče naproti) Bernard si ti?

BERNARD: (zase) Kako me je lahko slišala? Če se oglasim, bom moral domov.

(Trenutek tišine.)

BABICA: Pa se mi je zdelo, da je Bernard. Ta radio, človek ogluš, če ga neprestano posluša!

(Babica odide v hišo.)

Bernard je utrujen. V temi se je usedel, s težavo vstane in si oprta vse mogoče ... potem okleva, kam bi zavil, zavije k Bebinemu oknu ...

Bebino okno se prikaže ... približamo se mu. Samo medla svetloba ...

Bernard stopi k oknu in potrka.

Potrka še enkrat.

Potrka še tretjič.

Potem počasi odsune okno ...

Nenadoma se prižge luč.

Beba in nekdo drug se porivata na vse pretege. Glasovi strasti prihajajo skozi okno ...

BEBA: Še še še še ... ti si moj junak ... ti si moj ... ti ... daj daj daj ... stresi me ... Daj, daj ...

(Veličasten seks, vsaj zvočno, če ne v pantomimi.)

Bernard posluša nekaj trenutkov.

BERNARD: Beba ... kaj delaš? Beba ... ljubezen ... ?
(Potem si reče sam pri sebi) Ne bodi nor, štiri dni te ni bilo ... No, pa grem k babici, pa grem k babici, bo vsaj babica vesela ... čaka me ...

(Naredi nekaj krogov, enega dva, medtem kriki)

BEBA: Kdo je odprl okno? Se je samo? Bernard, ne, ne!
Ne bodi nor, ne spleča se!

BERNARD: (Si je že prislonil puško na vrat in pritisnil na petelina, rafal)

BABICA: (čez čas odpre vrata) Je kdo streljal? – (čez čas) Ah, najbrž je bilo na televiziji.

Konec.

ŠOLA V INDIJI

Radijska igra za otroke

OSEBE po vrstnem redu nastopanja:

VODIČKA

TURISTKA

DRUGA TURISTKA

TURIST, starejši gospod, doma v Evropi ravnatelj šole

POMOČNIK ŠOFERJA AVTOBUSA, zelo mlad

AJAJ, desetletnik

MAMA, njegova mama

RADHIKA, njegova sestra

DIPENDRA, učitelj v indijski šoli

KAMELA MOTOGILERA je precej nesrečna in nerga.

SLON TITO se pogosto oglašča z globokimi notranjimi samogovori.

PAV se samo razkazuje, včasih pa tudi kaj pove.

V raznih prizorih nastopajo: Turisti v avtobusu, učenci v šoli, kamele v kolesarnici, sloni in krave na parkirišču.

1.

(Avtobus poln turistov se prebija po avtocesti nekje v Indiji. Vodička razlaga v mikrofون. Potniki vpijejo vprašanja.)

VODIČKA: Obveščam vas, da bomo morali zaviti z avtoceste. Poskusili se bomo prebiti po stranskih poteh, vendar to bo zelo zamudno.

TURIST: Zakaj vozimo po avtocesti v napačno smer? V Sloveniji se vendar kaj takega ne sme!

VODIČKA: Preveč me vprašujete!

TURIST: Vi ste vodička, dajte, vprašajte šoferja!

VODIČKA: S šoferjem med vožnjo ne smemo govoriti.

TURISTKA: Če že vozimo v napačno smer, potem najbrž lahko?

TURIST: Pa vprašajte šoferjevega pomočnika!

VODIČKA: Ravnokar jemlje nove platenke vode iz hladilnika! Zaradi vaših vprašanj vendar ne moremo ostati žejni!

TURIST: (Se močno razjezi, glas mu kar piska.) Hočem vedeti, pravico imam vedeti, zakaj vozimo naravnost proti tisoč in tisoč kamionom in terenskim vozilom!

ŠOFERJEV POMOČNIK: Gospod turist, zdaj bomo zavili z avtoceste. Nekaj ur se bomo peljali skozi vasi ob avtocesti.

(Manjši časovni preskok, avtobus ves čas manevrira v gostem prometu.)

VODIČKA: Pomembno obvestilo. Šoferjev pomočnik me je prosil, da vam povem, da bodite previdni. Otroci bodo tekli za avtobusom, ne mečite jim bombonov, če pa jih mečete, jih mečite daleč stran, da ne bo kakšen otrok skočil pod avtobus, zelo radi imajo namreč bombone.

ŠOFERJEV POMOČNIK: Tudi, povejte prosim ...

VODIČKA: Pozor, pozor. Tudi ne fotografirajte otrok, kot da so opice v živalskem vrtu. Niso nikakršne opice, so čuteča bitja, četudi so zelo suhi, hodijo celo v šolo, fotografirajte jih diskretno, če že hočete ...

TURIST: Kaj pa krave?

VODIČKA: Krave so tukajšnja značilnost. Hodijo tudi po cesti. Nanje bo pazil naš šofer, brez skrbi, krave pa lahko fotografirate koliko hočete.

ŠOFERJEV POMOČNIK: Voda, boste vodo? Ledena je. Tri plastenke?

VODIČKA: Opozarjam vas, da se bomo peljali skozi zelo revne kraje. Tako revne, da bi se razjokali, če bi otroke videli od blizu. Tu mnogi ljudje živijo z desetimi rupijami na dan, deset rupij, to je sedemnajst centov.

TURIST: (godrnja) Samo šestnajst, evro je spet padel!

VODIČKA: Videli boste hiše, podolgovate so in z dvorišči, v taki nizki hiši živijo razširjene družine s po več deset člani ...

TURISTKA: Kako lepo! Dvajset otrok na dvorišču!

VODIČKA: Skoraj pri vsaki hiši imajo kolo. Nujno ga potrebujejo, ker se morajo pogosto odpeljati v mesto. Prvo manjše mesto je oddaljeno šestdeset kilometrov.

TURIST: Kaj nimajo avtobusa?

VODIČKA: Avtobus tu sicer vozi, upam, da nam ne bo ta hip pripeljal naproti, ker cesta je ozka, primerna kvečjemu za kakšno volovsko vprego ... Ampak vozovnica stane toliko kot dva kilograma moke, to se pravi, ni sicer draga, ker za en sam evro dobimo v Indiji deset kilogramov moke, vendar moka ima važno vlogo v prehrani vaških prebivalcev, brez avtobusa pa ljudje nekako preživijo.

TURIST: Kam pa hodijo otroci v šolo? Zdaj se vozimo že eno uro, pa nismo videli nobene šole?

VODIČKA: Pomočnik šoferja nam bo povedal.

POMOČNIK ŠOFERJA: Pot v šolo je zahteven logistični problem. Ste videli ob hiši prislonjeno kolo? Ob tej hiši, pa še ob tej naslednji hiši? To je dokaz, da smo zgodnji in se še noben otrok ni odpeljal v šolo!

VODIČKA: (piha v mikrofona) Šoferjev pomočnik mi je vse razložil. Pri vsaki hiši imajo kolo. Če mora ata v službo, kar je redko, ker je brezposelnost velika, se otrok pelje s sošolcem iz sosednje hiše, drug drugega peljeta na štangi. Če pa je otrok veliko, koles pa malo, se tudi pet otrok pelje na enem kolesu!

TURIST: Kaj pa, če zmanjka koles?

TURISTKA: Potem otroci ne gredo v šolo?

DRUGA TURISTKA: Kako se pa naučijo računalništva?

VODIČKA: Problem. Videli boste, da pri nekaterih hišah sploh ni kolesa. Prebivalci so tako zelo revni, da imajo namesto kolesa kvečjemu kakšno kamelo.

TURISTKA: Joj, kamelo, kako lepo!

VODIČKA: Kameli se sicer redko kdaj strga ketna, ampak tudi kamele so muhaste. Kamela je zgolj žival, lahko je nezanesljiva!

TURIST: Vem, kamele pljuvajo. Kako pljuvajo! Jahal sem kamelo v Tuniziji, jahal sem kamelo v Egiptu, nikoli več nočem videti nobene kamele!

VODIČKA: Kamel boste videli prav veliko, prenašajo drva in vodo. Tu se vozimo skozi vasi, kjer so številne kmetije, kmetije navadno morajo imeti traktorje. Tako kot pri nas v Sloveniji. Seveda so to tudi kdaj pa kdaj zelo stari traktorji. Ampak, ene kmetije so tako revne, da nimajo niti traktorja, Imajo samo kakšnega slona!

TURIST: Kaj govorite, slon je prijeten za jahat ... slon je odlično prevozno sredstvo ... tudi v paradah nastopa ...

VODIČKA: Opozarjam vas, ti sloni niso za jahat, ti sloni so namesto traktorjev ... Da vozijo vreče žita in prosa na odkupno postajo, da vlečejo kamione iz blata, da podirajo drevesa, če je potrebno ... Sloni tudi orjejo, če ni nobenega vola pri roki ...

2.

(Jutro v precej odročni indijski vasi. Pav kriči in leta na streho in s strehe.)

PAV: Jaz sem pav. Paaaav. Letam s strehe na streho. Razširim perje. Zložim perje! Kako sem lep! Padite v nezavest! Glejte me. – Kdo me gleda, ko še nihče ni vstal? – Jaz sem pav! Paaaav! Lep sem, krasen sem! Hočem, da me gledate!

MAMA: Ajaj, zbudi se, Ajaj, hitro se zbudi in vstani! Naš pav se že dere na ves glas!

AJAJ: Ura je pet! Se ti ne zdi, mama, da je nekoliko prezgodaj!

MAMA: Zgodilo se je nekaj izrednega. Očka je dobil službo.

AJAJ: Kje pa?

MAMA: Na železnici!

AJAJ: Na železnici? Ni mogoče. Že deset let si želim, da bi očka dobil službo na železnici! Kaj se je naučil pisati?

MAMA: Ne laži! Pred desetimi leti si se komaj rodil. Pa že takrat je tvoj očka znal pisati, samo vejic ni znal postavljati!

AJAJ: Kako pa da so ga zdaj vzeli? Je njegov bratranec podkupil postajnega načelnika?

MAMA: Ne, vlak je iztiril. Osem vagonov. Očka bo samo pomagal spraviti vagone nazaj na tire in odstraniti razbitine. Za deset dni dela bo imel, so rekli. Moraš mislit, kakšna sreča!

AJAJ: (se je počteno prestrašil) Upam, da ne bo vzel našega slona s sabo?

MAMA. Ne, nočejo, da pride slon!

AJAJ: Pa tako dober je v odstranjevanju zvitih vagonov!

MAMA: Slon je zadnjič pohodil dokaz, da je šlo za terorističen napad.

AJAJ: Nič ne vem, niste mi povedali!

MAMA: Stopil je na mino.

AJAJ: Moj slon pa na mino?

MAMA: Mina je bila pod razbitim vagonom, eksplodirala je šele, ko je slon odšel že naprej. Tako se je to zgodilo. Slonu ni bilo prav nič, dokaz pa se je razletel! – Zato bo tvoj očka tokrat šel s kolesom!

AJAJ: Ne, samo tega ne! Vsi šolarji iz soseščine se vozijo po trije, štirje na enem kolesu. Edino jaz sem peljal samo sestro Radhiko in sestrično Umo. Danes imamo proslavo ob zaključku šolskega leta, na županovem travniku pred županstvom, pride delegacija učiteljev iz Evrope, iz daljne Slovenije, sami učitelji na turističnem potovanju, prišli bodo tudi novinarji ...

MAMA: Ajaj, moj dragi Ajaj, nič ne skrbi, malo prej sem te zbudila, pohitel boš in pripravil kamelo. Na kamelo spraviš Radhiko in Umo, pa še kakšnega sosedovega otroka, ker tudi njihovi očetje gredo danes na železnico ... Koles ne bo dovolj ...

AJAJ: (zelo potr) V šoli imamo polno kolesarnico. Kam naj tam privežem še kamelo? Če jo bom pa privezal na smetišču za šolo, bo nenehno jedla bananine olupke in se tepla s svetimi kravami.

MAMA: Nimaš izbire, Ajaj ... Kamela je čisto dober nadomestek za kolo. Kamela je pravi indijski bicikel! Pomisli, da bi moral na slonu jahati v šolo! Kje bi pa pustil slona?

AJAJ: Imaš prav, mama ... bom vzel kamelo. Zadnjič, ko sem moral s slonom v šolo, so me vsi klicali maharadža. To pa ni prijetno.

MAMA: Ampak ti si moj mali maharadža! Vem, spraševali so te, maharadža, kje imaš svojo maharani? Ne smeš biti

tako občutljiv. Če imamo kamelo namesto kolesa, pa slona na mesto traktorja, to nič ne pomeni ... ! Se nam pač poslovna sreča še ni nasmehnila! Samo, vsako jutro smo umiti in v čistih oblekah! In priporočili smo se bogovom, da nam kakšen pujs ne prekriža poti!

AJAJ: Ti, mama, me vedno potolažiš. Dobro. Grem po kamelo, mama, ti zbudi Radhiko in pokliči sestrično Umo! Naj se hitro umijeta, ker kamela je počasna! Do šole pa je dvajset kilometrov!

3.

(Kamela brca in rita in noče poklekniti)

KAMELA: (notranji monolog) Brcam, ritam, nočem poklekniti. Ne, poklekniti pa ne! Ne grem na kolena! Vedno ista pesem. Ata se odpelje na kolesu, pa me kar pri priči osedlajo. Nadomestiti moram kolo. Ni dovolj, da me kličejo Holland Retro, kot da sem bicikel, tisti bicikel s košarico spredaj! Ni dovolj, da bom morala v tej vročini do šole! Ko mi šola sploh ni potrebna, saj sem za kamelo povsem dovolj izobražena, raje ves dan nosim vodo kot pa te nemirne punčke in fantke!

(vrišč, nekaj deklic in dečkov)

RADHIKA: (precej grdo sitnari) Mama, mama, vsi otroci so na kolesih, mene pa silite na kamelo! V šolo hočem, ne pa na kamelje dirke!

MAMA: Radhika, kaj morem, ni vsak dan bicikel, kakšen dan je tudi zgolj kamela.

RADHIKA: V beli oblekci sem, v belih žabah, z belim klobučkom, zadnjič me je poškopil džip, zapeljal je v

slonovsko govno, recitiram na prireditvi ob koncu šolskega leta, kako si naj med nastopom ves čas stepam kameljo dlako? Mama! To ne bo patriotsko!

AJAJ: Mama, Radhika na vsak način hoče hoče, da vzamemo slona.

MAMA: Pa vzemite slona!

AJAJ: Ampak, mama, slon vedno kaj poje. Svarim te, zadnjič je župan nasadil mehiške kaktuse, reče se jim aloa vera, slon je kaktuse poteptal, posnifal zmečkanino, potem pa pihal bodice naokrog ...

MAMA: Ti nisi resne! Slon ne je kaktusov, kako naj slon ve, kaj je to kaktus!

AJAJ: Župan je rekel, da če še enkrat vidi našega slona, kako žre njegove kaktuse, bo natepel mene in slona in bomo videli hudiča!

MAMA: Ah, Gandi, ne pretiravaj, če hoče župan koga natepsti, naj te natepe, tako ali tako te premalo tepemo, ne bo ti škodovalo, če pa bo natepel našega slona, bo pa on sam videl hudiča, sploh ne ve, kaj je to kvaliteten slon! Bo slon pihal njegove zobe skozi rilec!

4.

(Slon močno zatrobi.)

AJAJ: (prebuja slona) Vstani, moj zlati slon, danes greš v šolo! Vstani, moj zlati slon! Končno se mi ponuja priložnost, da prijezdim v šolo kot maharadža.

SLON: (notranji monolog, zelo se jezi) Nadomestim naj kamelo, ki je nadomestek za kolo? Če kamelo kličejo

Holland Retro, kako bodo klicali mene? – Ne, nočem biti bicikel. Sem že rajši traktor, kličejo me lahko Ferguson, pa Zetor, pa Pobjeda, pa Crvena zastava ... traktor biti, to je primerno za slona! Ampak nositi otrok v šolo? Nositi otroke in kam? Med samo otročad! Kar trobec se mi bo povetil!

MAMA: O, priden Ajaj, pripeljal boš sestro Radhiko in sestrično Umo na svojem predragem slonu, tako se naši deklici ne bosta pomečkali in umazali. Učitelj te bo gotovo pohvalil.

AJAJ: Mama, zvoni ti mobi.

MAMA: (govori v mobi) Da, da, da ... sem razumela ... takoj pridem ... da, s slonom pridem ... Ampak moj dragi Ajaj, žal imam slabo novico. Sosedu je crknil njegov Ferguson, peljati mora banane in mango na tržnico, posodili mu bomo slona, da bo vlekel prikolico! Dobro plača!

AJAJ: Hočeš reči, mama, naj zlezemo s slona? Jaz, pa Radhika in Uma? Ker sosed dobro plača? Kaj, dobro plača, odlično plača, dal bo slonu dve sto kil gnilih mangov, vse tisto, kar mu čez opoldne zgnilo, ko bo ob cesti čakal na kupce, bo pa slon pijan od zavrelih mangov in bo grdo in nespodobno prdel!

MAMA: *spet brenčanje mobi-ja*. Da, da, da, takoj bomo, takoj, no ne takoj, malo kasneje. – Tudi levemu sosedu se je pokvaril njegov Zetor. Slon bo moral odnesti sto vreč prosa na odkupno postajo. Potem pa hitro priti domov, da odpelje še traktor levega soseda, tisti ruski traktor Crvena zastava na servis!

AJAJ: O, jaz nesrečnik, slon ima vedno delo, naš ata pa nikoli.

MAMA: V vasi je sto petintrideset odraslih moških, slon je pa samo eden! In to naš slon!

AJAJ: Kaj mi torej pomaga naš slon, ko bo ves dan delal, jaz bom pa moral peljati sestro in sestrično na kameli. Motogilera, počepni ...

MAMA: Ne kliči kamele Motogilera, potem bo res mislila, da je moped! Kliči jo lepo po domače, Holland Retro, tako, kot ji je ime! Holland Retro, počepni in poklekni, da se mularija zbaše nate!

KAMELA: *glasno protestira, spušča hropeče kamelje glasove* Seveda, kamela gor, kamela dol, imajo me za navaden bicikel! Slon pa lahko blefira, da je traktor. Nič žival, traktor! Lahko hlača v mesto, pa steguje rilec po gnilih bananah! Joj, zakaj nisem slon! Joj, kako lepo je biti slon!

OTROCI: Na svidenje, na svidenje!

AJAJ: Daj v drugo prestavo, Motogilera! Dajmo, Holland Retro!

5.

Vrvež pred indijsko šolo.

RADHIKA: Poglej, Ajaj, otroci že sedijo na travniku pred šolo, vsak na svoji rutici!

AJAJ: Naš učitelj Dipendra pa ni zadovoljen.

RADHIKA: Da, zdi se mi prav hud!

DIPENDRA: Ajaj, zakaj se niste pripeljali s kolesom?

AJAJ: Gospod učitelj, prišlo je do nenavadnega dogodka, ata je dobil službo na železnici.

DIPENDRA: Vem, vem, vlak je iztiril ... Kaj doma nimate dveh koles? No, seveda, nimate jih. Ali pa – kaj se vas niso mogli pripeljati vaši sosedi na štangah in prtljažnikih?

AJAJ: Nikakor ne, ker so tudi drugi očetje dobili zaposlitev na železnici in so se odpeljali s kolesi.

DIPENDRA: Ojejej, pa ravno danes, ko imamo proslavo!

AJAJ: Najprej sem vzel slona, našega dragega slona, imamo namreč tudi slona, pa je dobil že tri zaposlitve kar predpoldne, kaj bo šele popoldne ... Samo tale kamela nam je preostala ...

DIPENDRA: Zate bo še šlo, Ajaj, tebe bom postavil kje zadaj v zborčku, ampak Radhika in Uma morata plesati narodni ples, če jima bodo s sarija letele kamelje dlake, kaj bodo rekli gostje iz Evrope? Sami učitelji na turističnem potovanju?

AJAJ: Naredil sem, kar sem mogel. Samo eno vprašanje imam, kaj veste, kam naj parkiram kamelo?

DIPENDRA: V kolesarnico, lepo prosim. Sicer pa ... Saj menda ne je gum in sedežev?

AJAJ: Nisem čisto prepričan. Ampak naročil ji bom, naj ne bo požrešna! Mogoče bo zaleglo!

DIPENDRA: Težka bo. Kaj pa če jo privežeš pred županstvom?

AJAJ: Tam sem vedno privezal slona. Ni se obneslo. Pojedel je mehiške kaktuse!

DIPENDRA: Kaj pa če bi prijazno poprosil svojo kamelo, naj se uleže med svete krave in nekaj ur lepo mirno prežvekuje?

AJAJ: Samo da se kamela uleže v prah, je že prašna, čim se uleže v blato, je blatna ... da je lastna kamelja mati ne bi spoznala ...

DIPENDRA: Ne delaj težav. Ajaj, bodi miroljuben in imej razumevanje z mano, s svojim učiteljem. Tudi jaz bi rad, da bi prišli vsi učenci na kolesih v šolo. Pa imam tu pred šolo enajst kamel in tri slone! Tri slone in enajst kamel! In zdaj pride še avtobus z Evropejci in trije terenci z novinarji!

6.

Oddaljene vasi ob stranski cesti. Avtobus pelje po ozki cesti skozi te vasi. Kamioni in avtobusi mu kdaj pa kdaj pripeljejo naproti. Srhljiva izogibanja. Turisti iz Slovenije vreščijo in govorijo drug čez drugega.

VODIČKA: Važno obvestilo. Na šolo maharadževe nečakinje bomo prišli ob dvanajstih. Biti moramo točni. Ampak na željo nekaterih med vami, da bi poleg bogate šole, ki bo najbrž podobna kakšni naši iz Slovenije, videli tudi kakšno revno vaško šolo, so nam na inšpektoratu za šolstvo priporočili vaško šolo, ki ima danes proslavo ob zaključku šolskega leta. Priti moramo ob desetih, videli bomo šolo z dvema učilnicama in šestimi razredi. S seboj imamo kemične svinčnike in jih bomo otrokom razdelili. Spet vas prosim, ne fotografirajte neprestano, posebno ne učiteljev in inšpektorja, ki bo tudi prišel, da se seznanj

z nami! Med proslavo pa bo ste lepo stali med drevesi, da ne bo kdo dobil sončarice ali pa ga ne bo zadela kap ...

TURISTKA: Tako je prav, to je pošteno, najprej revna šola, potem šele bogata!

DRUGA TURISTKA: In svinčnike bomo lahko razdelili!

VODIČKA: Samo potrpite, popijte čim več tekočine, takoj bomo tam ... vidite, že od daleč se vidijo otroci, sedijo lepo na travi ...

7.

Šola. Otroci zbrani na travniku. Na daleč odmeva indijska muzika. Plesni nastop. Turisti iz Evrope se drenjajo med drevesi.

TURISTKA: Gospa vodička, krava me grdo gleda.

VODIČKA: Popraskali ste jo po glavi na sredi med rogovi, gospa, krava pa je sveta in si tega ne dovoli!

TURISTKA: Tako lepa žival. Siva in z grbo. Mislila sem pa, da je taka kot kakšna naša slovenska krava!

VODIČKA: Tu krave živijo, dokler ne umrejo npravne smrti, ta krava je stara vsaj trideset let, pogledjte, kako samozavestno gleda.

TURIST: Gospa vodička, starejši izkušeni pedagog sem. Zakaj moram stati med enajstimi kamelami in tremi sloni?

VODIČKA: Saj sem vam rekla, da se ne približujte slonom.

TURIST: Ne približujem se slonom. Ampak kamelam se ne morem izogniti. A me kamela ne more pomečkati?

VODIČKA: Lahko. Ampak v tej vročini se ji ne bo ljubilo!

DRUGA TURISTKA: Kamela mi hoče nekaj povedati!

Kamela grgra hrapav kamelji klic.

KAMELA: *notranji monolog* Kje so našli te posebneže? Najprej me otroci imajo namesto bicikla, zdaj me pa turisti fotografirajo! Kaj naj si mislim sama o sebi? Saj se mi bo zmešalo! *spet po kamelje zahrope.*

VODIČKA. Mogoče res hoče kaj povedati. Ampak mogoče pa samo hrope, da se malo shladi.

TURISTKA: Zakaj so krave svete?

VODIČKA: Indijci verjamejo, da so krave njihove pramaterne. Vsaka civilizacija je bila pred tisočletji odvisna do krav, ki so vlekale vozove. Zdaj krave samo še brskajo po smeteh in se sprehajajo po avtocestah, da je bolj napeto ... pa na tisoče jih je, ampak še vedno so svete ... Tradicija pač ...

DRUGA TURISTKA: Jaz res ne bi rada imela matere, pa še močno svete matere, takole do kolen v smeteh, kako brska za bananinimi olupki med praznimi plastenkami in starimi čevlji.

VODIČKA: Razni kraji, razni običaji! Tudi pri nas imamo na drevesih golobe, tu pa papige. Naši golobi se nenehno iztrebljajo, papige pa tudi. Ni razlike. Vedno ti nekaj pade na glavo. Če nisi previden, seveda.

TURIST: Tam vidim opico!

VODIČKA: Ni samo ena, devet jih je. Druga za drugo so prišle gledat šolsko proslavo. Čakajo, da kakšen otrok izgubi malico. Opice so nore na makarone, na indijski kruh čapati in kaj šele na bonbone. Vendar bonbonov ne bo noben otrok izgubil.

Glasba se izteče.

Ploskanje.

DIPENDRA: Pozdravljam naše goste iz Slovenije, to so učitelji in učiteljice, pripotovali so Indijo, da se iz prve roke seznanijo, kako se šolstvo razvija na indijskem podkontinentu in posebej še v naši zvezni državi.

Ploskanje.

DIPENDRA: Za vsakega med vami, otroci, so prinesli po tri kemične svinčnike ...

Spet ploskanje.

DIPENDRA: Zdaj vam jih bodo razdelili, ne gnetite se ... prosim, počasi, prosim ...

8.

Nekje pred šolo.

Ajaj najde Turista in se mu odločno približa. Turist in Ajaj se vneto pogovarjata.

AJAJ: Oprostite, ste vi učitelj?

TURIST: Pravzaprav sem ravnatelj osnovne šole.

AJAJ: Nekaj bi vprašal. Ima pri vas vsak otrok kolo?

TURIST: Kako naj to vem?

AJAJ: Se vsak pripelje s kolesom v šolo?

TURIST: Ne, skoraj vsi pridejo peš. No, ne čisto vsi. Eni se pa pripeljejo z avtobusom.

AJAJ: Kaj pravite? Nobeden ne prijaha na kameli?

TURIST: Ne, pri nas ni kamel.

AJAJ: So pa konji? Rjavi, beli, črni?

TURIST: Da, da, da. Ampak nihče ne prijaha na konju v šolo. Samo Pika Nogavička.

GANI: Kaj pa na oslu?

TURIST: Na oslu? Ne, ne, nikakor ne.

AJAJ: Na slonih pa najbrž samo, kadar učitelj hoče, da deklice niso pomečkane za nastop?

TURIST: Pri nas ni slonov. Samo kakšen morda v živalskem vrtu!

GANI: Ni slonov? Kako pa potem nalagate hlode? Aha, že vem: Se potem otroci pripeljejo s traktorji v šolo?

TURIST: Ne bi rekel. Traktorji so za delo na polju.

AJAJ: Pri nas doma nimamo traktorja, imamo pa slona. Slona imamo namesto traktorja. Drugi kmetje imajo traktorje, ampak so to stari traktorji, pogosto se pokvarijo, naš slon pa je že zelo star ... ampak slon, veste, živi sto let.

TURIST: Imaš rad svojega slona?

AJAJ: Zelo.

TURIST: Kako mu je pa ime?

AJAJ: Tito. Ime mu je Tito. Pred dobrimi tremi desetletji se je pripeljal skozi našo vas voditelj neuvrščenih iz Evrope, predsednik Tito. Dedek je slonu dal ime Tito. Meni je ime Ajaj, moja sestra je pa Radhika, to je tista v beli obleki, zdaj ravno recitira pesem o domovini ... Sestrična je Uma, pleše narodne plesse.

TURIST: Lepo. Odlično! In Tito, praviš, še vedno opravlja svojo funkcijo?

AJAJ: Vedno boljše. Zdaj je to slon v zrelih petdesetih letih. Traktor po tridesetih letih zarjavi, slon pa je po tridesetih letih kot nov! V najlepših letih! Mislim, da ga bo jahal še moj vnuk ali morda celo pravnuk!

TURIST: Mi lahko pojasniš nekaj malenkosti?

AJAJ: Lahko, samo če bom vedel.

TURIST: Povej mi samo, koliko učilnic imate?

AJAJ: Dve: Eno za prvi in drugi razred, drugo za tretji, četrti, peti in šesti razred.

TURIST: Ampak kje pa sta ti dve učilnici?

AJAJ: Tu pod obokom je prva učilnica, tu poleg je pa druga.

TURIST: Jaz sem mislil, da je to oder.

AJAJ: Nimamo nobenega odra.

TURIST: Ampak vrat v učilnico tudi nimate?

AJAJ: Bi jo morali imeti? Učilnica nima prednje stene, zato pa tudi vrat ne potrebuje.

TURIST: Pa velika je samo kakih šestnajst kvadratnih metrov?

AJAJ: Dvanajst. Tri krat štiri metre. Če se ne motim. Otroci v prvem razredu so majhni. Po trije na kvadratni meter sedijo vsak nas svoji rutici in držijo zvezke na kolenih.

TURIST: Pa tako lahko pišejo?

AJAJ: Seveda, pišejo, rišejo, pojejo. Pri nas še učitelj na tablo, potem pa skupaj ponavljamo.

TURIST: Ampak imate pouk v več izmenah?

AJAJ: Ne, prvi in drugi razred skupaj, tretji, četrti, peti, šesti pa tudi skupaj. Druga učilnica je večja, ker so otroci že večji, pa ker smo štirje razredi skupaj.

TURIST: V kateri razred pa hodiš?

AJAJ: Jaz? V peti.

TURIST: Vi ste pa že večji in debelejši. Učilnica pa je majhna. Pa vas ni preveč za tole učilnico?

AJAJ: Ne, ker smo skoraj vsi precej zaposleni. S kamelami hodimo po drva in s sloni na tržnico, da pomagajo branjevcem odstraniti gnile banane in zavrele mange. – Pa tudi kravje, kamelje, slonovske iztrebke zbiramo in sušimo. Za kurjavo.

TURIST: Kaj pa boš, ko boš velik?

AJAJ: Zdravnik ali pilot. Bom še videl.

TURIST: Ne boš računalničar?

AJAJ: Oče bi prodal slona in mi kupil računalnik, ampak v naši vasi ni elektrike. Mogoče dobimo najprej sončne celice in potem računalnik, ampak tudi interneta ni ... Ne vem, kako naj se potem naučim ...

TURIST: *mu zelo resno svetuje* Moral bi hoditi v šolo v mestu.

AJAJ: Tisto, ki jo boste šli pogledat, takoj ko se naša proslava konča? Šolo maharadževe nečakinje? Ne, hvala, tam vzamejo samo petletne otroke, tam moraš najprej v

njihov vrtec. Pa še šolnina je dvesto dolarjev na tri mesece!

TURIST: Ampak, so nam obljubili, da nam bodo pokazali računalniški oddelek, torej, mislim, imajo računalniški oddelek.

AJAJ: Imajo tudi šolski avtobus. Pisalo je v časopisu. Vsi v vasi smo se čudili. Ampak meni je moj slon bolj pri srcu. Veste, slon je zaposlen, vsak dan se najde kakšno delo za slona. Za ljudi pa ni pravega dela. Samo delo na polju. Na železnici pa ne potrebujejo tisoč in tisoč delavcev. Ampak če si pismen, lahko prideš v službo na železnico.

TURIST: Si ti pismen?

AJAJ: Sem pa še premajhen. Slona lahko vodim, ne smem pa s slonom prenašati turistov. Ker pa ne smem s slonom prenašati turistov, je jasno kot beli dan, da ne smem biti strojevodja.

TURIST: Lahko pa si pomočnik strojevodje in nalagaš premog?

AJAJ: Lahko bi bil pomočnik šoferja avtobusa in bi prodajal turistom hladno vodo. To je izredno lep poklic. In po dveh letih tudi sam postaneš šofer. Pa sem tudi za to delo še premajhen.

TURIST: Teči pogledat, če imajo še kaj kemičnih svinčnikov. Da ne boš ostal brez kemičnega svinčnika!

AJAJ: Zakaj pa naj imam kemični svinčnik? Da bom pisal račune? To, kar slon zasluži, je sicer veliko, vsi živimo od tega, ampak zapisovati se ravno ne izplača, vsak dan spoti vse porabimo za moko, proso in banane.

TURIST: Če boš imel kemični svinčnik, se boš naučil dobro pisati, potem boš lahko na računalnik pripravljaj projekte in kandidiral na razpisih. To so vladni razpisi, pa evropski in ameriški razpisi. Odpotoval boš v Evropo ali Ameriko in postal boš znanstvenik.

AJAJ: Ni čudno? Vsi mi to pravijo. Zdaj pa še vi. Da, to mi vi pripovedujejo, res, vsi isto ... *Se nenadoma spomni ...*
Gospod turist, vaši gredo v avtobus ...

VODIČKA: Vsi za mano, hitro, hitro, moramo v avtobus ... šola maharadževe nečakinje zahteva točnost ... videli boste trideset učilnic s klopmi in stolčki ... videli boste bazene in teniška igrišča ...

TURIST: Deček, kot kaže boš ostal brez kemičnega svinčnika ... Na, tu ti dam svojega, malo boljši je kot tisti, ki so jih delile naše učiteljice ...

AJAJ: Hvala, svinčnik bom v trgovini zamenjal za banane za mojega slona ... Povedal mu bom, da ste rojak predsednika, po katerem je dobil ime. Vesel bo, čeprav vas osebno ni spoznal. Srečno!

TURIST: Srečno!

Avtobus odpelje

9.

*Odročna vas. Pav skače s strehe na streho in se dere.
Krave mukajo v senci med hišami.*

MAMA: No, pa ste pripotovali domov!

RADHIKA: Mama, kamela se neprestano ziblje. Ajaj pa jo zanalašč brca, da pri tem še poskakuje!

AJAJ: Slon, moj Tito ... Kaj si že doma?

SLON: *zatrobi* Že doma? Ajaj, moj Ajaj, kako sem vesel, ko te vidim! Ves dan sem igral traktor, pozabil bom, kje se me rilec drži *In še zatrobi*.

MAMA: Tito je bil priden. Pojedel je dvesto kilogramov gnilih mangov, sto kilogramov banan in en traktor je odvedel na servis, trideset kilometrov daleč, drugega pa na odpad, tri kilometre daleč. Pa tudi deset dreves je podrl, ker so bila že stara. Pa še tak ogromen kup govna je naredil, da bomo imeli kurjavo za kuhanje.

SLON: *spet zatrobi v pozdrav* Vse sem postoril kot bi mignil!

AJAJ: Slon moj, ti si srečen, da me vidiš, jaz srečen, da te vidim, ti si najboljši slon na svetu, nadomeščaš nam traktor, pomagaš nam gojiti spomine na neuvrščene ... Zaslužil si si kemični svinčnik, hočem reči, bonbon, ki ga bom v trgovini dobil za kemični svinčnik!

KAMELA: *zahrope* Name so takoj vsi pozabili. Kot da me ni!

SLON: *zatrobi* Takšna je naša usoda, kaj hočeš, kamela!
Veliki avtobusi vozijo po ozki stezi mimo odročne indijske vasice. Pozno popoldne, popolna idila ...

RADHIKA: Kje je naš pav?

MAMA: Na strehi.

AJAJ: Pav, pav, pav, zakriči, da te slišimo!

PAV *zakriči*. *Potem še enkrat in še enkrat. Vedno tišje.*

AJAJ: Pav, tako je prav! Priden.

RADHIKA: Kako je lep, naš pav, kako razširi rep in maha z njim po strehi!

AJAJ: Pav kriči, slon trobi, kamela hrope ... vaška idila ... vse v najlepšem redu.

RADHIKA: Pa nobenega kolesa ni doma, da bi se človek kam odpeljal!

Konec

HARMONIKA IN KAVKA

(v življenju Jožeta Tisnikarja)

Drama v treh dejanjih

Podnaslov: Senzacionalne apokrifne zgodbe, kakršne so zlonamerno razširjali slikarji in drugi umetniki o mednarodno priznanem slovenjegraškem samouku.

Prizorišče: Igra se dogaja v letih 1950–1960 pretežno v Slovenj Gradcu in okoliških hribih in gostilnah, pa tudi v Mariboru. Značilne lokacije: Prosektura in bolnišnica v Slovenj Gradcu, Bolnišnica in Umetnostna galerija v Mariboru, telovadnica in gotska cerkev in Muzej v Slovenj Gradcu, zapor v Mariboru, nekaj stanovanjskih objektov v obeh mestih. Tretje dejanje – Galerija v Slovenj Gradcu. Vse scene so del ene in iste scene, ki se v skladu z dogajanjem na posebno umetelne načine spreminja.

Osebe:

MIKEC

JOSIPINA

RENATA

SLEJKO

TUREL

ANČKA

ŠPEGELJ

COKLIČ

FREDI

BOMBEK

BAUDEŽ

REGAZZONI

KOLMAN

MOPS

LJUDMILA

BARD IUCUNDUS

LIDIJA

NIDŽO

Dvanajst moških vlog in štiri ženske. Več trupel. Nekaj različnih oseb, kot so to na primer zaporniki ali kmetje v hribih, igrajo igralci, gostilničarke in učenke pri telovadbi pa igrajo igralke, ki imajo karakterne vloge v drugih delih igre. Nekateri moški igralci lahko igrajo več vlog, če je to nujno. V nekaj prizorih nastopajo vsi nastopajoči, tako na primer v tretjem dejanju, v galeriji. Ker je drama zgodovinska in kronika, je nekatere vezne, žanrske, razpoloženske prizore mogoče skrajšati, nekatere pa tudi izpustiti – tako na primer tretje dejanje.

PRVO DEJANJE

PRVI PRIZOR

PRED ZAPOROM

Hugo KOLMAN: (*Skoči s kolesa in kolo postavi ob žičnato ograjo. Potegne je dolgo verigo iz žepa in kolo skrbno priklene k ograji. Še preden je konča, stražar ponori.*)

MOPS: (*stražar*) Takoj odklenite kolo in izginite!

KOLMAN: Kaj ni to zapor?

MOPS: Seveda je zapor. Zato je prepovedano priklepiti kolesa k ograji!

KOLMAN: Pomagajte mi nesti diaprojektor!

MOPS: Jaz sem na straži!

KOLMAN: Ne bo treba stražit. Vsi bodo obvezno na predavanju o flamskem slikarstvu, stražarji tudi!

MOPS: Kaj pa mislite, jaz sem tu v službi. Moja služba je, da stražim! (*Maha s puško in kriči na ves glas.*)

KOLMAN: Jaz pa nisem v službi. Sem pa prišel predavat. Zapori v Jugoslaviji so humani, je sklenil vaš šef. Tu imam dopis: zaporniki in stražarji in administrativno osebje – vsi se spoznavate s slikarstvom!

MOPS: Nočem se spoznavati s slikarstvom!

KOLMAN: Stražarjev brez kulture ne bodo trpeli.

MOPS: Bom šel k železnici. Tam sem že bil.

KOLMAN: Železničarjem sem predaval pred tremi tedni. Povabili so me za čez dva mesca! Sami od sebe!

MOPS: Kaj predavate v jedilniku brzega vlaka?

KOLMAN: Kaj si mislite, predavam v remizi. Tisoč stojšč in tri sto sedišč.

MOPS: Zdaj mi je žal, da vas nisem ustrelil.

KOLMAN: S tem pihalnikom ne bi zadeli.

MOPS: To je em četrdeset osem!

KOLMAN: Če mi daste sto metrov prednosti, jaz tečem cikcak, vi stojite za ograjo in streljate! V redu?

MOPS: Zelo rad.

KOLMAN: No? Torej?

MOPS: Žal. Ne smem.

KOLMAN: Samo teorija. Zadeli bi samo, če bi ležali, če bi ležali, me zaradi roba ceste ne bi videli. Čudno, da vam že vsi niso ušli.

MOPS: Nobeden noče. Hrana je dobra. Delo lahko.

KOLMAN: Posebej pa vsi uživajte, da ste za rešetkami? A ne? Svoboda je sranje kroz gusto granje!

MOPS: Popolnoma prav imate, tovariš. Zdaj se moram odločiti in vas peljati v direktorjevo pisarno ali pa ...

KOLMAN: Kaj ... ali pa ... ?

MOPS: Ali pa ustreliti. Opravičujem se, taki so predpisi.

KOLMAN: Delajte, kar hočete, samo diaprojektor mi boste pomagali nesti. Jaz bom pa diapozitive in stojalo.

MOPS: Vse to ste pripeljali na kolesu?

KOLMAN: To ni še nič! Ko bi vi videli, kaj vse prepeljejo Vietnamci v Indokini!

MOPS: Kako pa vi veste, kaj prepeljejo?

KOLMAN: Predavam o zgodovini filma, gledam tudi žurnale.

MOPS: Pa vas zanima politika?

KOLMAN: Zakaj pa ne?

MOPS: Politika, slikarstvo, film. Ni to malo preveč?

KOLMAN: Mislite, da bi me moral še kriminal ... ?

MOPS: Kriminal je hecna reč. Prav zabavam se. Kaj vse so naredili ti bedaki ... ti, ki jih zdaj imamo tukaj. Vsi so mislili, da jih nikoli ne bodo dobili.

KOLMAN: Človeško življenje je umetnost, logika in policaji pa so kot okvir slike.

MOPS: Ne razumem?

KOLMAN: Ste kdaj videli, da je slika zlezla preko okvirja?

DRUGI PRIZOR

ZAPOR, PREDVALNICA.

Platno, diaproyektor ... Množica zapornikov je razen treh prikazana samo zvočno, kot ozadje.

KOLMAN: *(Kaže diapozitive in predava.)*

Zaporniki so urejeni, postrženi, umirjeni.

(V tem prizoru nastopijo vsi igralci vseh moških vlog iz drame, trije od njih imajo govorne vloge.)

KOLMAN: Krokarji nad žitnim poljem. Rumena in črna.

PRVI: Je to avstro-ogrška zastava?

KOLMAN: Ne, Van Gogh ni bil Avstrijec. Je pa to njegova zadnja slika. Dan potem, ko je naslikal, je šel preko žitnega polja in si pognal kroglo v srce.

DRUGI: Ni maral ptičev?

TRETJI: Ga je kdo preganjal?

KOLMAN: Van Gogh je sočustvoval z bedo delavcev, posebno rudarjev v rudnikih premoga ... slikal je dolge suhljate obraze, temačne barve ...

PRVI: Prosim, ne.

KOLMAN: Zakaj ne?

DRUGI: Kaj rumenega, prosim. Dosti imamo bede.

PRVI: Ja, po živih barvah nam hrepeni srce!

TRETJI: Kaj ni bil nekaj časa tudi pridigar?

KOLMAN: Da, bil je. Ni se obnesel.

TRETJI: Zakaj ne?

KOLMAN: Preveč človekoljuben je bil. Preveč se je razburjal zaradi bede rudarjev ...

PRVI: Ne prenesem rudarjev!

DRUGI: *(razloži)* Ukradel je blagajno v rudniku, zato jih ne prenese!

TRETJI: Kaj pa z ljubeznijo ... je ta Van Gogh preganjal kurbe pa tako ... ?

KOLMAN: Tisti je bil Toulouse Lautrec!

PRVI: Tisti iz knjige Moulin Rouge?

KOLMAN: Tisti, tisti!

TRETJI: Zakaj ne kažete diapozitive prekrasnih mastnih kurb v spalnih srajcah in brez?

KOLMAN: To pa ne gre tako. Govorim vam o umetnosti!

TRETJI: Lautrecovih kurb, sem mislil!

KOLMAN: Nimam diapozitivov.

PRVI: Kako, da imate Van Gogha?

KOLMAN: Van Gogh je najznamenitejši.

TRETJI: Zakaj pa ravno ta, saj se mu je zmešalo, pa še ubil se je?

KOLMAN: Mogoče ravno za to. Bil je nesrečen. Razlite zvezde nad kavarno je navijugal, kot da se razlivajo. Slivov vrt v mesečini. Šopke rož. Van Gogh je bil gotovo največji.

TRETJI: Hvala za rože ... !

PRVI: Kaj pa Turela? Imate kaj Turela?.

KOLMAN: Kdo pa je Turel?

PRVI, DRUGI, TRETJI (*Se zakrohota*.)

TRETJI: Po vseh gostilnah po Sloveniji hodi. V krogu.

DRUGI: Oprostite, ker se režimo, povsod ga poznajo, vsa Slovenija!

KOLMAN: Nisem še slišal zanj!

(Spet se vsi krohotaajo.)

KOLMAN: Ne smejte s! Najbrž ni član društva likovnih umetnikov?!

DRUGI: Hahaha! Član društva likovnih umetnikov!

KOLMAN: Zakaj se pa tako režite?

PRVI: Mrliče reže v Gornjem Gradu!

TRETJI: Potem ko jih razreže, jih pa spet vkup zašije!

KOLMAN: Norci! Mrliče režejo zdravniki! To je delo za specialiste!

Prvi, Drugi, Tretji (Se še bolj krohotaajo.)

PRVI: V Gornjem Gradu so samo trije specialisti. Če se avto zabije v zid, morajo vsi trije operirati, kdo pa mislite, da hoče v Gornji grad ...

TRETJI: Tako pa kar Turel vse razreže?

KOLMAN: Kaj pa ima tale ... tale ... tale ... kako že s slikarstvom? Kaj pa slika?

PRVI: Mrliče vendar.

DRUGI: Pa žalujóče ostale.

PRVI: Vdove ... Kristuse na steni ...

TRETJI: Pa tudi gospode doktorje ...

PRVI: Najboljše pa nariše kavko, pa krokarje, pa črve, pa mačke ...

KOLMAN: Nisem še videl ... nobenega izdelka ... umetnine ... ali kaj je že ...

PRVI: Ja, ampak krokarje naslika boljše kot Van Gogh!

KOLMAN: Tega pa ne verjamem!

PRVI: Turel je igral harmoniko na svatbah.

DRUGI: Bolj po hribih. Ker v dolini imajo gramofone.

TRETJI: Zakaj pa reže mrliče, če igra harmoniko?

PRVI: Prej je slikal nage ženske na steklo.

DRUGI: Naivec.

PRVI: Pa ga je Slejko, a poznate Slejka?

KOLMAN: Slejko ... mislim, da sem slišal. Akademski slikar

...

PRVI: Slejko je našel Turelu službo v prosekturi. Slejko je rekel Špeglju, šefu bolnišnice ...

TRETJI: Zdaj pa Turel med delom reže mrliče, popoldne pa slika razrezane mrliče?

PRVI: To se je spomnil Slejko. Ker to odlično izgleda: Modro zeleno temačne barve. Tovariš predavatelj, se vi sploh spoznate na slikarstvo, ko še niste slišali za Turela?

TRETJI: Pusti predavatelja, dovolj, da je slišal za Toulouse Lautreca!

TRETJI PRIZOR

PRED ZAPOROM.

KOLMAN: *(Spet pred vrati, odklepa bicikel, pospravlja diapozitive, stražar Mops se približa.)*

MOPS: Kako vam je bilo všeč?

KOLMAN: Zelo so vljudni.

MOPS: Boste še prišli?

KOLMAN: Kadarkoli hočete.

MOPS: Nisem mislil, da jih zanima umetnost.

KOLMAN: Zakaj so pa zaprti?

MOPS: To so najhujši zločinci.

KOLMAN: So morilci?

MOPS: Kje pa. Hujše! – Provizije so jemali. Kaj prodajo v inozemstvo, tujci jim pa dajo provizijo.

KOLMAN: Kaj ne poveste? To ni mogoče!

MOPS: Je, je! Kaj pa šele obrtniki!

KOLMAN: Zakaj obrtniki?

MOPS: Ima prijavljeno eno, dela drugo, dela tretje, plača pa davek samo za tisto, s čimer ima izgubo ...

KOLMAN: Gospodarski kriminal?

MOPS: Da, tako bi lahko rekli. Prometne nesreče so na odprtem oddelku, morilce pošiljamo v Ljubljano, tam so večji specialisti ... za omejevanje svobode, mislim ...

ČETRTI PRIZOR

ŠOLSKA TELOVADNICA. Nastopajo: Ančka, Ljudmila, Renata, Josipina, in še katera. Vse igralko, ki nastopajo v ženskih vlogah skozi vso dramo.

MIKEC: *(V modri delovni obleki za v železarno. Vse ženske, ki nastopajo v igri, postavi v vrsto in jih vodi od orodja do*

orodja. Najprej jih ustavi pred bradljo. Vse so v telovadnih dresih, ne glede na leta in kaliber, vse so strumne.) Nisem jaz kriv, da se preživljam kot telovadni učitelj. Jaz sem kipar! Največji slovenski kipar! Moji kipi izžarevajo čutnost. Oh, kako rad imam ženske, mlade, potne, ženske sredi akcije! – Naredil sem petnajst plastik iz bron. Tega, moje mladenke ne smete pozabiti: spomenik Šarhu in njegovim trem sinovom. Zadavila jih je kača Wehrmachta s pomočjo kače domačih izdajalcev. Spomenik Slavi Klavori, Nemce je zmedlo, da morajo streljati žensko, ustrelili so še tistega vojaka, ki je ni hotel ustreliti. Spomenik neznanemu sežganemu partizanu v Iškem Vintgarju. Spomenik karikaturistu Hinku Smrekarju v kolodvorski restavraciji v Ljubljani. Ustrelili so ga Italijani, ker jih je upodabljal, kako korakajo. Spomenik partizanu z bombo v roki, po fotografiji Ivo Lole Ribarja, v Slovenski Bistrici.

RENATA: (*Ga šepetaje nekaj vpraša.*)

MIKEC: Spomenik Rusom v Ruski Soboti so si postavili Rusi sami.

ANČKA: Tu je bradlja. Gospod Mikec, danes najbrž nimamo umetnostne zgodovine.

MIKEC: Aha, bradlja.

(*Ženske se hihitajo.*)

MIKEC: V kiparstvu in fizikulturi je najpomembnejši razmak med nogama.

LJUDMILA: Moja mama je rekla, da tega ne smem poslušati!

MIKEC: Tu je bradlja. Sem pride razmak. Tu (*Kaže imaginarno žensko, ki bo skočila na bradljo.*) je vidno, da gre za žensko. Za žensko v telovadnem dresu. Žensko, ki ima lepo, prelepo oblikovana stegna, trda kot bron. Ne, takšna mlada gospodična se ne bo pustila kar tako tja v en dan na prvi zabavi s harmoniko in gasilci, ampak bo pred tem vpila na pomoč, praskala in dosegla s pravno veljavnim zakonom upravičenost ukinitve devištva. Ali tistega, kar še ima.

RENATA: Tovariš Mikec! Higieno in spolno vzgojo ste nehali predavati predpredlani. Prepovedali so vam!

LJUDMILA: Tudi poučevanje telovadbe za deklice so mu prepovedali!

ANČKA: Ni drugega pedagoga! Ni drugega kiparja!

MIKEC: Kdo edini vlije štirimetrski kip iz brona? Brezhibno? Za tretjino cene? (*Dela prevale naprej in nazaj, kolesa, stoje, preskoke, akrobatske variante.*) Kdo edini dela kolo čez glavo naprej in nazaj?

RENATA: Da uganem? Je to Mile Mikec?

MIKEC: Odlično. (*Razlaga.*) Dvovišinska bradlja je sprehod ženske ritke visoko nad ničvrednimi pohotnimi pogledi tako imenovanih moških.

ŽENSKE: (zaploskajo.)

RENATA: Kaj so to – moški?

ANČKA: Tisti, ki popijejo manj kot tri litre na dan!

LJUDMILA: A so kje tudi takšni? Kje jih najdemo?

MIKEC: (*Se ne da motiti.*) Dvovišinska bradlja omogoča ženski, seveda tisti na bradlji, dokazovati, kako je njen trebuh konkurenčen ženskam, ki niso na bradlji.

RENATA: (*Zleze na bradljo in opravi nekaj sladkih vaj.*)

MIKEC: ... Kako je tudi njen trebuh lepo razporejen nad razmakom, ki vendar pomeni tisto, kar bo ženska v življenju skrajno drago prodala. Unovčila za suho zlato.

RENATA: ... in ga dan na dan uporabljala v splošno veselje sebe in drugih in izdelovala otroke v veselje domovine!

MIKEC: Dvovišinsko bradljo so si izmislili sokoli, da bi device poletele v razkoraku proti nebu in da bi pokazale vsem sovražnikom slovenstva, ni je čez našo pičko.

ŽENSKA: (*v zboru, porogljivo*) Vse pride iz naše pičke in vse se vrne v našo pičko!

MIKEC: (*Podpira deklice, ki druga za drugo izvajajo nenavadne vaje na bradlji.*) Ve ste smrt za mojo dušo! Kdaj bom lahko predaval matematiko?

RENATA: Ko se je boste naučili, tovariš profesor!

PETI PRIZOR

GOTSKA CERKEV iz enajstega stoletja.

Kaplan Fredi, Mikec.

FREDI: Vi ste umetnik, vi mi lahko poveste odkrito.

MIKEC: Priprite oči.

FREDI: Ubogam vas.

MIKEC: Sprehodite se bo glavni ladji gor in dol. Kaj vidite?

FREDI: Nič.

MIKEC: To je tisto. V enajstem stoletju so predvideli točno to. Po hribih so naši predniki častili drevesa iz čiste izvire.

FREDI: Pa ne v enajstem stoletju!

MIKEC: V Litvi in Latviji in Prusiji so se pokristjanili v štirinajstem stoletju, mislite da so naši predniki bili kaj manj zvesti tradiciji?

FREDI: Jaz sem samo kaplan, ne smem nič reči.

MIKEC: Sredi sovražne dežele v popolnoma črnih gozdovih polnih razbojnikov je peščica vernikov iz trdnega kamna izklesala eno samo ladjo z okni po najnovejši gotski modi, špičastimi, niso vedeli kapo, pa so morali misliti, se potruditi, zgradba je nekoliko vegasta, ampak debel zid s ujame sam s sabo in plane kvišku. To ni samozadovoljna romanika izrojenih in od prihajajočih Slovanov prestrašenih Romunov keltskega porekla. To je pesem spreobrnjencev, ki hrepenijo po nebu! Po odrešitvi in večnem življenju!

FREDI: Vi bi morali biti župnik, gospod Mikec.

MIKEC: Ne morem, nisem peder.

FREDI: Ampak govorite pa toplo! Ko bi jaz tako znal!

MIKEC: Premalo kavsaš, Fredi.

FREDI: No, no!

MIKEC: Ne govori no, no! Tako govorijo moje punce pri telovadbi. – Poglej: Ladijski pod je neprimeren.

FREDI: Je pa topel.

MIKEC: Prižnica izgleda, kot da je bila narejena v času Krištofa Kolumba. Pa nekaj ni v redu. Prejšnjo, baročno, so podrli leta 1826, ker je bila črviva in naredili renesančno, psevdo, seveda ... vrzi jo ven!

FREDI: Ampak mogoče ...

MIKEC: Slike po stenah ... tale bronast friz sem jaz naredil ... sveti Martin seka plašč na dvoje ... in ga daje siromaku ... ogabno ... če imaš kakšen hlev, ga vzdaj v hlev ... ostalo pa v ogenj! Te romantične tiske najdeš v vsaki gorski cerkvi, celo v verskem muzeju ... tvoj župnik Coklič nima nobenega okusa, kar kje vidi, privleče, tu ima oljne slike tri krat tri metre, ki niso vredne niti toliko, kot je vredno platno! Ven!

FREDI: Prosim, cerkev je odprta, ne kriči!

MIKEC: Oltar se topi zaradi centralne kurjave.

FREDI: Tu sem bral novo mašo!

MIKEC: Nekakšen apnenec, nekakšno zlato, nekakšni kipci, ki jih je odstopila cerkev svetega Florijana, potem ko je pogorela!

FREDI: Ne morem vendar najti oltarja iz enajstega stoletja!

MIKEC: Seveda ne, ker sem ga že jaz.

FREDI: Kje pa je? Ga je mogoče videti?

MIKEC: Videti ravno ne. – Tam kjer ti je centralna raztopila marmor, ki je seveda čudežne kvalitete, sem s krampom malo povrtal. Tla cerkve so dvignili vsaj desetkrat. Mogoče so spodaj okostja? Vrh oltarja iz

pohorskega granita je zlizan kot lizika. Vlažen kot mlada pička.

FREDI: (*Otipa.*) Ampak ne morem imeti maše na tleh? Naj kelih postavljam pod noge?

MIKEC: Tla vrzi ven meter trideset centimetrov globoko. Na glavnem trgu mečejo ven kocke, ker otroški vozički ropotajo, kolesarji in ženske z visokimi petami se pa spotikajo, naj ti verniki nabijejo kocke..

FREDI: Tiste okrogle večbarvne kamne, čisto zlizane?

MIKEC: Niso iz enajstega stoletja, so pa podobne.

FREDI: Ne morem imeti hleva tukaj! Tu imamo svete maše ... posebne še pogrebne slovesnosti.

MIKEC: Koga farbaš, Fredi. Napihnjeni Slovenjegrajčani so si že pred tri sto leti sezidali osemkrat večjo cerkev z tridesetmetrskim zvonikom, začeli so v gotškem stilu in se nekaj na sredi spomnili, da je drugje v Evropi že barok na vrhuncu, potem je prišla kupola ...

FREDI: Ampak tam ima dve maši na teden župnik Coklič!

MIKEC: Tu mi naredi gotiko. Tam pa lahko poročiš in krstiš in pokoplješ celo mesto, če hočeš.

FREDI: Ampak Coklič mi ne ne pusti v tedenski razpored. Črta me z urnika.

MIKEC: Tvoj župnik ima dvaindevetdeset let. Župnišče ti je spremenil v največjo zbirko navlake in neokusa v centralni Evropi.

FREDI: Zato se moram stiskati v hotelu, v sobi za pomožno natakarico, ki je nimajo, ker preveč slabo poslujejo, saj vsi meščani pijejo po okolici.

MIKEC: No, vidiš: čaka te ona veličastna zgradba poleg ... vanjo spraviš deset odstotkov meščanov naenkrat. Si predstavljaš deset odstotkov Dunajčanov naenkrat v svetemu Štefanu? Deset odstotkov Parižanov naenkrat v Notre Damu? Tebe čakajo uspehi! Ko boš postal kardinal, te bo pa naša osnovna celica sprejela v partijo!

FREDI: Nočem v partijo!

MIKEC: Ni treba. Samo alkoholik boš pa moral biti, brez tega v našem mestu ne gre. Peder si pa lahko. Pri seksu nismo natančni.

FREDI: Prižnica, oltar, klopi?

MIKEC: Klopi so renesančne, daj jih v muzej.

FREDI: Ne one spredaj, te zadaj. Za te-le je narisal načrte Coklič pred prvo svetovno vojno ... kupil pa jih je ... lesni trgovec Elsner v zaobljubo ...

MIKEC: Ni mu pomagala, padel je ... klopi vrži ven, naj se ljudje končno postavijo na lastne noge.

FREDI: Danes so verniki razvajeni. Nočejo stati.

MIKEC: Stare babe. V enajstem stoletju so pa. Pa še srečo so imeli, da so jih spustili noter. Kdor ni bil krščen, je moral stati tule pred vhodom ... Te orgle prodaj, da boš dobil denar za izkopavanja.

FREDI: Orgle so v koledarju Štiri sto najlepših slovenskih orgel?

MIKEC: Ne sodijo v zgodnjo gotiko, kolikor krat ti bom moral povedati ... čista vera porajajočih se Evropejcev ni znala peti. V gozdovih pod drevesi in ob vrelcih so kurili ognje, skakali čeznje in ob plesanju kola so se vrteli

rok'n'roll ... slovanske hite ... tu so se začeli vaditi v uglašenem štiriglasnem zborovskem petju po glagolijanskem starogrškem vzorcu, kakor sta ga začrtala Ciril in Metod ...

FREDI: Kako da poznaš toliko zgodovine, Mikec?

MIKEC: Že dvajset let postavljam spomenike. Moram vedeti ali narediti Kidriča ali Kardelja, ali neznanega partizana ali talca ... ali kolhoznico in kolhoznika ...

FREDI: Gospod župnik Coklič mi je naročil, da vas povprašam po spomeniku svetega Ciprijana ...

MIKEC: (*Stopita iz cerkve.*) Tu pod lipo pred cerkvijo? Štiri metre in pol višine ... podstavek dva metra?

FREDI: Zakaj štiri metre višine?

MIKEC: Da bo lahko v rokah vihtel mitraljez!

FREDI: Ciprijan ne potrebuje mitraljeza!

MIKEC: Bo vsaj na konju? Ali na muli?

FREDI: Ciprijan ne bo na konju, tudi ne na muli, Ciprijan je zaščitnik zdravih zelišč in ogledal ...

MIKEC: Aha. Razumem, posebne želje naročnika ... V visoko dvignjeni desnici bo vihtel koren lečen z bujnim listjem ...

FREDI: Je nujno? Zaradi umetnosti?

MIKEC: Absolutno! Ne bom mu dal kladiva v roko ... čeprav bi se od daleč lepše videlo ...

FREDI: Ni bil kovinar ... bil je puščavnik ...

MIKEC: Absolutno jasno. V levici bo vihtel srp..

FREDI: To se mi ne zdi preveč originalno.

MIKEC: S srpom so zeliščarji plezali po drevesih in strgali belo omelo!

FREDI: Ni bil druid ...

MIKEC: Bo pa dobil v roko ploščato železno ogledalo ... kovana ogledala iz rimskih časov so se po obliki obdržala do zgodnjega srednjega veka ...

FREDI: Sveti Ciprijan ni bil kurba, da bi se ogledoval ... preziral je minljivi zunanji videz ... !

MIKEC: So ga sežgali na grmadi ali obesili?

FREDI: Z žarečim železom so mu prebodli drobovje..

MIKEC: Odlično. Odlično ... tako bo lahko simboliziran nastanek fužinarstva, železarno Ravne, gradnjo tankovskih podvozij za Irak in socialistično izgradnjo Titovega Velenja ...

FREDI: Ampak midva s Cokličem nisva tega načrtovala?

MIKEC: Umetnost in religija združujeta simbole ... pobirata jih naokrog in spajata ...

FREDI: Pojdimo v muzej vprašat Cokliča ...

MIKEC: Ni šel v penzijo nekam v hribe?

FREDI: Prišel je mlad harmonikar, prerisuje gotske slike ...

MIKEC: Tiste gotske slike, ki jih sploh nimate v muzeju?

FREDI: Ja, tiste z razglednic, pa iz knjig. Harmonikar meša jajca, rumenjake in zlat prah in nor je na Giotta, vseč mu je Cimabue, odkril je ruske ikone ...

MIKEC: Pojdiva pogledat harmonikarja ...

ŠESTI PRIZOR

MUZEJ

Tu prepiri (*samo pantomima*) med Slejkom, Cokličem in Tureljem, KAJ NAJ UMETNIK PRERISUJE, DA BO GENIALEN.

Mikec in Fredi srečata v muzeju Cokliča, lošči stare grablje, krampe, brane ... in si ogleduje razne svetilke in podobno. Turel in Slejko pa klepetata.

Mikec in Fredi ju opazujeta. Od daleč.

MIKEC: To je harmonikar? Malo je star za harmonikarja?

FREDI: To je Slejko, mladi diplomirani slikar, včeraj je prišel iz Ljubljane ...

MIKEC: Kje pa je harmonikar?

FREDI: Oni mali črni, neprestano nekaj čečka ... niti pet minut ne more brez risanja ...

MIKEC: Značilno za harmonikarje. Kaj pa riše?

FREDI: Trupla. Sama trupla s steklenimi, izbuljenimi očmi, pokojnike med svečami in žalujočimi ostalimi.

MIKEC: Izredno vesel harmonikar. Je dober karikaturist?

FREDI: Ne. Nobenega obraza ne zna narisati, samo sebe vedno nariše: tudi kadar riše Kristusa ...

MIKEC: Potem so vsi na risbah vedno brez obrazov?

FREDI: Vsi ne. Ker na steni v kotu navadno visi Kristus z njegovim obrazom.

MIKEC: Pa se kdo na sliki kdaj smeje?

FREDI: Včasih Kristus ampak samo, kadar mežika.

SEDMI PRIZOR

GARSONJERA

Renata, Mikec

Renata je lepa, čedno oblečena mladenka s silno urejeno frizuro. Ko pozvoni, ji Mikec odpre v trenirki.

MIKEC: Dober dan, Renata. Kaj pa ti tukaj?

RENATA: Čakala sem vas v šoli, pa ste skočili skozi okno.

MIKEC: Stavil sem z ravnateljem, da splezam po žlebu iz drugega nadstropja.

RENATA: Je šlo?

MIKEC: Ne, padel sem na streho telovadnice.

RENATA: Rada bi se pogovorila z vami.

MIKEC: Preoblečem se, počakaj me pred samopostrežno.

RENATA: Tam je slaščičarna, pol šole sedi na stolih pred slaščičarno. Moram se zmeniti z vami zaradi nezadostne iz matematike.

MIKEC: Renata, pojma nimaš. Inštruiral sem te pol leta, pa še vedno nimaš pojma. Hočeš študirati kaj eksaktnega? Ne delaj tega!

RENATA: Saj ste kipar. Saj učite telovadbo. Kaj vi veste o matematiki?

MIKEC: Ne uči ti mene!

RENATA: Ste s profesorjem matematike šli čez Plamenice na Triglav, samo zato, da je padel v prepad in zdaj vi učite matematiko?

MIKEC: Vstopi, vstopi noter, ne glej naokrog, da ne boš govorila, kakšno svinjarijo imam.

RENATA: Vsa šola ve, kakšno.

MIKEC: Dvojke ti ne morem dati, ker je ne zaslužiš. Ti je to jasno?

RENATA: Mislite, kljub temu, da sva prijatelja?

MIKEC: Moram biti pošten.

RENATA: Vsi moramo biti. Ne morem si privoščiti nezadostne iz matematike. Ne bom mogla študirat. Na pravo nameravam.

MIKEC: Ne bo šlo.

RENATA: Ne strašite me. Že tako doma ne verjamejo, da kaj znam.

MIKEC: Veš, da znaš. Samo mlada si in nekoliko zmedena.

RENATA: Zakaj ste mi potem upičili nezadostno?

MIKEC: Zato. Ker se ne trudiš.

RENATA: Pa se.

MIKEC: A seveda?

RENATA: Pri pokojnem profesorju, ki ste ga vi peljali na izlet na Triglav čez plezalno pot čez Plamenice sem vedno imela zadostno, vedno, vsa štiri leta!

MIKEC: A čisto res?

RENATA: Ni fair, druge znajo manj, pa ste jim zaključili dvojko!

MIKEC: Gospodična, ti si mi posebej všeč!

RENATA: Misliš?

MIKEC: Zaljubljen sem vate! (*Ji pride zelo blizu.*)

RENATA: Tudi, če ste me trenirali rokomet in košarko: tole pa ne pride v poštev!

MIKEC: Zato, ker si dijakinja, jaz pa profesor?

RENATA: Povem ravnatelju.

MIKEC: Nezdostna ti ostane.

RENATA: Povem policiji za pokojnega profesorja matematike, vsi so vedeli, da ima srčno napako.

MIKEC: Aha. Turel pravi, da je ni imel. Srce je imel brez napake ali razpoke, čeprav je padel štiri sto metrov v globino.

RENATA: Zahtevala bom komisijo.

MIKEC: Dete moje, ne boš naredila, vsak teden sem na komisijah, potrebovala bi jeklene živce ...

RENATA: Povejte odkrito, profesor, kaj bi radi ... kaj hočeš od mene, pizdun?

MIKEC: Da se učiš.

RENATA: Da se naučim ... česa?

MIKEC: Ja, ja, da se naučiš nečesa.

RENATA: Ti si prasec! Umazani prasec!

MIKEC: Ja, ja, nauči se, da so ljudje prasci.

RENATA: Pa ne takšni prasci!

MIKEC: Prav takšni. To še ni vse. Ljubim te.

RENATA: Vraga me ljubiš. Posiliti me hočeš!

MIKEC: V redu. Lahko tako rečeš temu, samo potem boš imela nezadostno iz matematike.

RENATA: (*Menca.*) Oče je na pol hrom. Z mamó sva praktično sami. Ne more me eno leto vzdrževati kar tako. Moram se takoj vpisati in takoj dobiti štípendijo.

MIKEC: Rešitev je na dlani. Lahko se poročíš z mano.

RENATA: S tabó? Ne bi. Res ne bi. Deset let si starejši ... pa poglej se, kakšen si.

MIKEC: Kaj je narobe? Bicepsi, tricepsi ... Vem, vem, da si ti tako, lepa da ni primerjave s tabó ... vse leto te gledam v telovadkah in majčki in s temi kodrčki. Dolgo-progasto mišičevje se ti tako imenitno ogreje. Kako daješ gole ... kako si hitra ...

RENATA: Hvala. Hvala. Kaj ti je všeč óči, postava, aha, jóški? Vem, vse vem, prasec si. Povej mi razločno, kaj naj naredim.

MIKEC: Ti povej, kaj hočeš, da naredim?

RENATA: Daj mi dve.

MIKEC: Takó jutri!

RENATA: Velja? (*Ne more prav verjeti.*) Velja?

MIKEC: Samo še malenkost ...

RENATA: (*Okleva.*) Ti res misliš?

MIKEC: Res.

RENATA: Ne bodi smešen.

MIKEC: Včasih je ólovek tudi smešen. Smešno, ampak res.

RENATA: (*Počasi sleče obleko, se sprehodi v kombineži proti postelji ... štrumpantlni in nogavice.*) To ni pošteno! Mami sem obljubila, da bom čez petnajst minut doma!

OSMI PRIZOR

VAJE NA BRADLJI

Deklice izvajajo vaje na bradlji. Mikec še vedno postavlja v vrsto deklice in z njimi telovadi.

ANČKA: (*Pade na nos.*)

MIKEC: Padati z bradlje, padati v življenju.

ANČKA: Samo spotaknila sem se!

MIKEC: Vsaka tako reče!

ANČKA: Ne bo se mi več zgodilo!

MIKEC: Vsaka tako reče!

ANČKA: Rekla sem: pazila bom!

(*Telovadba poteka v mirnem ritmu.*)

(*Josipina izvaja vajo, premet z bradlje, ko odskoči, pade na Mikca in ga podre.*)

MIKEC: Ti, deklica, me hočeš ubiti!

JOSIPINA: Oprostite, prosim, tovariš profesor! Pardon, pardon!

MIKEC: V hipu mi lahko zlomiš tilnik!

JOSIPINA: Vi imate zmeraj srečo! Naj vam prileti na glavo, kar hoče!

RENATA: (*Jožici*) Kuzla neumna, kakšno priložnost si zamudila!

MIKEC: (*Renati*) Tako je prav, Renata, profesorje je potrebo zaničevati. Le kdor zaničuje profesorje in sploh starejše, je primeren za kaznovanje, kaznovanje pa vodi k očiščenju! Moralnemu in čustvenemu! Javi se mi po uri, dobiš ukor po razredniku, moram napisati v dnevnik, da si me žalila. (*Kriči.*) Samo mladi ljudje, ki žalijo stare, so primerni za dresuro!

JOSIPINA: (*Zajoka.*) Nisem, nisem primerna za dresuro! Ne prenesem dresure!

MIKEC: Nisem mislil tebe, mislil sem Renato!

RENATA: Jaz pa sploh ne maram ukazovanja. Nobenega nasilja! Jaz pa sploh nisem za dresuro!

MIKEC: Jaz pa vem, da si. Kdor misli, da ni in se upira, je upornik: ja, uporniki, upornice, strašni uporniki, strašne upornice, dvomljivci, dvomljivke, to je material, iz katerega bomo na naši gimnaziji, najboljši v Slovenj Gradcu, torej tudi v Sloveniji izoblikovali bodoče oblastnike!

LJUDMILA: (*Pleše na bradlji kot metuljček.*)

MIKEC: Ti, deklica, imaš navdušujočo ritko.

LJUDMILA: Hvala. Hvala.

MIKEC: Ne, ne, ne, ni ti treba zardevati!

LJUDMILA: Oprostite. Oprostite! Pretrese me, če me likovni umetnik, kot vi, gospod kipar, ki znate ceniti lepoto, uči telovadbe, ker si je profesorica telovadbe izpahnila nogo.

RENATA: In če te uči še matematiko, ker je profesor matematike padel v prepad!

LJUDMILA: Nikar ne zardevaj, če kdo omenja tvojo rit. Vsi bodo vedno omenjali tvojo rit. To je to, kar imaš zadaj in je tako ljubko spravljen v telovadni triko, to je moškimi pravi sladoleđ. Lizali bi tako levo, kot desno polovico in mehki špeh, ki se ti v krogcu nabira na notranji strani stegen, bi ti želel podrgniti med prsti. Oh, kako radi imajo moški zjutraj ob vzhajajočem soncu padanje svetloba skozi prosojne robove maščobe na stegnih. Boš videla, vedno bodo vsi hoteli gledati, kako lulaš! (*Mikec jo boža po riti in po trebuhu, na kar še po joških.*) Prekrasne deklica si, take dobijo vedno najhujši nasilneži. Ne smeš popustiti. Naravnost svojo pot, naravnost svojemu cilju naproti ... nikoli se ne daj natepavati celo noč brez razloga. Ti potem odideš na široko skoraj po štirih, moški pa se nspi, in čez dan ima jajca spet polna.

ANČKA: Tovariš Mikec, je res, da vsa lepa dekleta padejo v roke barabam?

MIKEC: Brez izjeme. Barabe se vedno prerinejo.

ANČKA: Jaz hočem poštenega fanta. Nežnega!

MIKEC: Ti, Ančka, lahko izbiraš. (*Sladko.*) Ker si pametna, se dobro učiš in ker si lepa in posebej še, ne nazadnje, ker jemlješ samo sebe pošteno in celo preveč krepostno!

ANČKA: Prav zato bom izbrala nekaj sladkega in prijaznega, doma bo copata, v službi pa neutrudne delavec.

MIKEC: Tako je prav. Punca tvojih let lahko izbere vedno samo napačno. Tako je, ti izbiraš, izbrala boš napačno. Nič

ne pomaga. Najbrž boš nesrečna v življenju, pa kaj moremo, preveč si lepa.

ANČKA: Rada bi bila srečna, ne pa lepa!

MIKEC: Ah, ljubica, vse pa ne hkrati, ali eno ali drugo, srečne bodo tiste, ki so že pri sedemnajstih brez forme in cmokaste in grde in trapasto buljijo predse.

LJUDMILA: Ne mislite s tem mene?

ANČKA: Potrudila se bom!

MIKEC: Trud nič ne pomaga. Usoda je usoda. Trud je nesmisel. Vse je vnaprej zapisano v zvezdah. No, lahko se trudimo, če menimo, da nam to krepi duha in olajšuje vest: zaleže pa nič!

RENATA: (*Razširja roke, dviguje nos, zelo, zelo zamorjena je in neprestano kuha mulo, dviguje joške, prekrasno dete je.*) Kako ste učeni, tovariš profesor, kje ste se vsega tega naučili? Odkod takšen silne izkušnje?

MIKEC: Ženska ni nikoli vredna toliko, kot moški. Vendar to ne pomeni, da se lahko kar stran vrže. To ne pomeni, da je dobra samo za pomivanje posode. Ženska sicer nikoli ni ustvarjalna in nikoli ni nagnjena k matematičnim vedam, trgovanju, politiki in k ustvarjanju česa lepega, ne. Ampak vedno je vredna dostojnega moškega, z nepredolгим tičem, nepredebelim, to se splača prej pogledati, preden dokončno pristaneš v zakonu, ne, morala gor ali dol, tisto med nogami si vedno pozorno oglejte, zato vedno svetujem dekletom, drkajte jim ga, če le hočejo, tako zveste več o njih, kot da se napijete in daste v temi noge narazen ...

RENATA: (*Samozavestno drdra.*) Sem se vsega naučila. Značaj ženske je najbolj zadel Weininger. Je rekel, da ima ženska samo četrtno toliko možganov kot moški. Vsi vemo, da je bila prva svetovna vojna zato, ker so delavci preveč delali in bili preveč zavrti in druga, ker so v prvi svetovni vojni popadali vsi moški, potem so pa starejše ženske kavsale mlajše moške, pa mlajšim ženskam ni nič ostalo, pa je nastala v okviru zelo konzervativne družbe skrajno nemoralna situacija ...

LJUDMILA: (*Hodi po bradlji, bradlja se kar ziblje.*)

MIKEC: Moški na bradlji je smešen. S tičem mahati ljudem pod nosom. Kazati debela jajca v trikoju. Vseeno pa tu, na tem ženskem orodju, si pridobimo nujno potreben smisel za ravnotežje. Ravnotežje je tisto, kar je za človeka najpomembnejše.

RENATA: Točno to: brez ravnotežja ni življenja.

ANČKA: Zakaj se norčujete iz resnih reči? Moški potrebuje uravnotežen korak – le z uravnoteženim korakom bo lahko hodil po vrvi nad prepadi vsakodnevnosti ...

RENATA: Je bil Apolon smešen?

MIKEC: Tu vidim bolj malo Apolonov.

JOSIPINA: Imamo vas, gospod Mikec, ni to dovolj?

MIKEC: Moški ni nič posebnega. Pač človek.

RENATA: (*Sama zase, strupeno.*) Aha, spet nekdo, ki je bral Weiningerja.

MIKEC: Ženska pa je bitje lepote. Ženska je kot vrata v nesmrtnost.

RENATA: Prisiljena, slovnično dvomljiva primerjava!

MIKEC: V resnici moramo reči: ženska – odprtina v neskončnost.

JOSIPINA: Zakaj neprestano zbadate profesorja Mikca? Tudi njemu je nerodno, ko mora trenirati deklice, pa četudi je kipar, vaje lepote in pravih sorazmerij, čistih linij in veličastnih spomenikov, ki nam jih tako pogosto vlije v bron.

DEVETI PRIZOR

GOSTILNIČARKE

Zabava v hribih.

Turel igra na harmoniko.

V prizoru nastopajo vse igralke in igralci predstave. Scena se preliva v nežnem veselju in meša z morbidnimi toni ...

SLEJKO: (*Pripoveduje okvirno zgodbo.*) Živele so štiri sestre. »Vsak vas rad vidi,« je govorila njihova mati. »Vsak bi rad prišel zvečer pogledat, kje spite! Dekle ne more izbirati. Pride prvi, pride drugi, če še tretjemu ali četrtemu reče ne, se stepejo nekje pod oknom. Potem dekle pride na slab glas. Če bo samo ena od vas štirih izbirčna, tečna, bodo sestre prav tako v škripcih!«

LJUDMILA: Ko pa fanta spustiš skozi okno, še gre, če je trezen. So možnosti, če imaš pripravljeno kakšno lopato ali kramp, da ne bo dosegel čisto vsega.

JOSIPINA: Vendar praviloma ženski proti jutru praviloma budnost popušča.

LJUDMILA: Dovolj je samo trenutek, ko ga ne držiš trdo za kurca, pa ga porine na najnapačnejše mesto.

RENATA: Posledice doživljaš ti, ne pa on ...

SLEJKO: Štiri sestre so ugotovile, kaj mati hoče, da ne bi uničile ugleda druga drugi, so našle drugačno rešitev ... postale so gostilničarke ...

LJUDMILA: Gostilničarka ima gostilno, v gostilno pride vsak dan nekaj sto moških, sploh ni več važno, kateri je tvoj mož, prineseš špricer in izbiraš.

SLEJKO: Mati je poslala vse štiri hčere v gostinsko šolo in ker so bile brhke in pridne so v najkrajšem času osvojile srca štirih od sto osemdesetih okoliških gostilničarjev.

JOSIPINA: Vendar sestre so si izmenjavale recepte in skupaj so naročale večje količine najboljšega vina. Še tiste okoličane, ki niso pomislili na kaj takega, so spremenile v totalne pijance.

RENATA: Po gostilnah so zbrale vse najboljše likovne izdelke, slike so postale so znan gostilniški okras.

SLEJKO: Hodil sem za pesniško družino po gostilnah. Gostilničarke niso in niso dale iz rok nobenega kiča – Turelov e slike pa brez problemov. (Slejko dobi eno, dve tri, štiri slike in jih s težavo odnese z odra, vrne se, dobi spet nove slike pri drugi gostilničarki) ...

SLEJKO: Stari župni Coklič je zbiral ljudsko umetnost in kič prejšnjih stoletij ... ampak ljudje so mu sami prinesli v župnišče vse tisto, kar ga je tako zelo zanimalo ... meni ni nihče prinesle Turela ... sam sem ga zbiral in zbiral in zbiral ...

(Devetdesetletni župnik Coklič od zdaj pa do konca predstave vsakih nekaj minut prinese na oder kakšne vile, kakšno koritce za izdelavo masla, kakšno grebljico, kakšno

pocukrano sličico iz prejšnjega stoletja, kakšen porcelan ali kakšen lesen kipec ... in vse te predmete zлага nekje v dvorani, včasih celo prežene kakšnega gledalca s sedeža, da lažje zloži na njegov sedež nekaj umetnin, pa tudi na odru neprestano kopiči slike in kipe slovenske starožitnosti, drugega nad drugim ... folklorična likovna dediščina slovenjegraškega prostora se vsiljivo razleze po sceni

SLEJKO: Pa na drugi strani zлага Turelov e slike, jih obeša, tudi te slike se spreminjajo v galerijo, oziroma v Turelov atelje pri prosekturi ...

Mikec, kipar, pride mimo in si ogleduje prizadevanje tako enega kot drugega in jemlje na različnih koncih mere za bodoče spomenike revoluciji, padlim borcem in podobno, sam se v junaški pozi postavi na kakšen stol kot da je podstavek.

MIKEC: Najraje bi pa naredil spomenik generala Maistra na konju, pesnik in general obenem pa konj kot konj.

SLEJKO: Bi imel konj v gobcu mitraljez ali bombo?

(Vaška veselica se odvija ob plesu na glasbo Turelov e harmonike, ob mizah v gostilnah pa sedijo vedno isti razpotegnjeni obrazi: življenje je ena sama sedmina ...

SLEJKO: Mikec je po neverjetnih dogodivščinah in po zapletih z maturantko, ki jo je prisilil, da se je poročila z njim, pa mu je kmalu ušla, poročil z Josipino, drobna Josipina je bila stroga in kazalo je, da se bo Mikec poboljšal, streznil, več je telovadil ... in včasih je celo pozabil na Turela in njegovo harmoniko ...

Špegelj in Coklič si ogledujeta, kako je Turel prerisoval angelčke in ikone.

ŠPEGELJ: Več kot vam preriše angelčkov in ikon, več navlake se nabere.

COKLIČ: Zato pa je muzej!

ŠPEGELJ: Jaz sem vesel, če pošljem bolnike domov, če bi jih vse obdržal, kakšno bolnišnico bi imel!

COKLIČ: Tudi trupel ne zbirate, doktor, ampak muzej je muzej.

ŠPEGELJ: Ljudje odnašajo svojo žalost v gostilne, Turel pa skuša njihovo žalost spraviti domov na risbe in platna ...

SLEJKO: Direktor bolnišnice doktor Špegelj je Turelu našel zaposlitev v bolnišnici ... ni bilo najlažje, ker Turel je bil kvalificiran livar ... po letih, ko je igral harmoniko po veselicah, srečeval polno punc, bil plačevan pretežno z alkoholom, je zdaj Turel imel službo in skušal je najti ženo. Vendar vsaka se je spomnila na vse, kar je bil prej zagrešil v harmonikarskem življenju ...

JOSIPINA: Človek s takim delom, s takimi navadami in s takimi prijatelji ne bi niti po naključju mogel dobiti ženske. Ančka pa je bila popolna izjema ...

(Prizor z gostilnami in gostilničarkami, s skupinami gostov, s pogrebi, sedminami, pitjem kar tako in svatbami se pozno ponoči razblini in umiri ... Harmonika se izgubi ...)

DESETI PRIZOR

SLEJKO: Hribi so polni nizkih hiš in revnih ljudi. Na delo hodijo v dolino, ko se vrnejo pozno popoldne, do sončnega zahoda rijejo po blatnih strmih poljih ... se napijejo, gredo spat, zjutraj pred svitom v dolino ... tisti, ki

nimajo dela v dolini so ves dan na polju in noč in dan preparirani v alkoholu ... Hribe sem slikal v veselih, prijetnih rožnatih barvah ... kot da so ženske prsi ... vabljivi ... tako zelo vabljivi so ti hribi, da nisem tam prav nikoli več ... (*Začne na novo.*) Turel je hodil po teh hribih, risal risbe tod okoli, ni risal hribov, ampak ljudi, vsi ljudje so imeli žabje obraze, takšne kot človeški zarodki, velike oči, zaskrbljen izraz okoli ust ... Potem, ko sem bil na Turelov i poroki, hribov tudi slikal nisem več ... Ne, tudi ženskih prsi ne ... ne, ničesar rožnatega ... lotil sem se abstraktnega slikarstva, ampak v tistem času ... v tistem času to ni bilo zaželeno ... saj veste, politika ... politika je želela kaj naivnega ... ljudskega, kmečko delavskega ...

(Izjava kot za nekakšen intervju, na primer televizijski. Ančka nadaljuje v istem stilu.)

ANČKA: Za umetnika me vprašujete? Kako je našel ženo? Imel je srečo. Ko je prišel iz vojske, kjer je bil tri leta bolničar, je igral je harmoniko v hribih. Na svatbah in na sedminah. Ni zaslužil kaj posebnega razen alkohola. Velikokrat sem ga gledala, kako je vsakokrat naskočil drugo mladenko. Ker je imel polne roke harmonike, je dalj časa ostal trezen. Punce se razveselijo tujca harmonikarja, si mislijo, nimam kaj dobiti, pa tudi ne kaj izgubiti. Nekoč sem si tudi sama rekla, Ančka, ne bodi vedno ravno ti vzor kreposti, ah, kaj, tudi jaz si ga privoščim, odvedla sem si harmonikarja v gozd, pa je povedal ...

(Turel in Ančka v gozdu)

TUREL: ... Nobena ne da, vsaka se hoče zaročiti, poročiti, obiskati starše, zidati hišo, povedati moram prav vsaki, da jo imam rad ... mene je groza laganja ... nobena ni zadovoljna z mojimi slikami, nobena ni navdušena, da bi ji

dal sliko crknjene mačke, ki jo ob cesti čuva žalujoča mačka ... nobena ne da, če ji ne rečem, da jo imam rad, ampak kaj, ko je nimam rad ...

ANČKA: Mene ni treba imeti rad ...

TUREL: Nekoga moraš imeti rad ...

ANČKA: Vem, da me nimaš ...

TUREL: Vseeno se hočeš kar fukati z mano ... ?

ANČKA: Ker si tako žalosten.

TUREL: Ne prenesem mrličev!

ANČKA: Jaz tudi ne. – Kakšni se zdijo tebi?

TUREL: Smešni. Ni to smešno, umreš, pa si še smešen ... ?

ANČKA: Ženske so dragocenost. Kapljica rose v puščavi. Zakaj se potem obotavljaš? Aha: Ne moreš nobene, če ti jo kar ponudi pod nos ... (počasi jo slači in si jo ogleduje ...)

TUREL: Če bi bil fotograf, bi te fotografiral ... čisto bela si, se toliko umivaš ali pa ne greš nikoli na sonce ...

ANČKA: Nikoli se ne slečem me je močno sram ...

TUREL: Kaj pa danes ... ?

ANČKA: Ti si me slekel ... !

TUREL: V mesečini si še bolj bela ...

ANČKA: Bojim se te. Zelo, zelo se te bojim ... če me napičiš, me ne bo več ...

TUREL: Nobeni ne škodi ...

ANČKA: Moraš se odločiti. Če me danes, me ne boš nikoli več ...

TUREL: To je najboljši način, da se te rešim ...

ANČKA: Tako se rešiš vsake?

TUREL: Glej, to bo v tvojo dobro ... ker če me izpustiš iz rok, me nikoli več ne dobiš. V vaši vasi sem bil pred osmimi leti ... kdo ve, če drugič ne pridem čez devet let ...

ANČKA: Tvegam, tudi če nikoli več ne prideš. Mi bo vsaj žal za izgubljeno priložnostjo..

TUREL: Je prišel kdaj kakšen fant v vašo vas?

ANČKA: Še tisti, ki so bili, so odšli. Nič niso vredni, gredo in ni jih več.

(Nekaj kratkih trenutkov se posvetita drug drugemu, objemi so dolgi in zelo, zelo zanosni.)

ANČKA: Ko boš imel kako drugo, pa boš samo potegnil na harmoniko, pa bo spila kozarec šnopsa in padla na hrbet, takrat se spomni name

TUREL: Nate se bom spomnil, ko dobim prvo žensko za razrezat. Bom rekel, trda, mirna ...

ANČKA: Te kaj klofutajo? Tiste samomorilke?

TUREL: Še huje. Ne pustijo me v kino, moram delati nadure.

ANČKA: So ženske drugačni mrlički kot moški?

TUREL: Vsak mrlič je človek, vsak človek je svet zase, moški so drugačni od žensk. Zdi se mi, da je smrti več kot ljudi in več različnih, včasih sem razmišljal. Da je smrt ena sama ... na koncu sem ugotovil, kako je ...

ANČKA: Ugotovil si, da je smrti prav toliko kot je ljudi?

TUREL: Ja. Uganila si.

ANČKA: Nisem uganila, to vem.

TUREL: V vsakomur ždi smrt in čaka na svoje rojstvo. Na trenutek, ko se bo razplamtela kot smrt. V vsakomur čaka smrt na svoje novo življenje ...

ANČKA: Misliš, da imajo različni ljudje različne smrti ... ?

TUREL: Ne potrebujem tvoje smrti, ne potrebujem smrti nakopičene v tebi, potrebujem nekaj malega življenja. – Na smrt je mogoče počakati na življenje nekoliko težje ...

ANČKA: Ne maraš me ... niti vseč ti nisem ... niti malo me nimaš rad ...

TUREL: Ne morem ti povedati ...

ANČKA: To si pa dosti povedal ...

TUREL: Ne morem reči, kako mi je ...

ANČKA: Nihče ne more reči kako mu je ... posebno ne, če nima komu ...

TUREL: Tebi bi rad povedal ...

ANČKA: Bi se moral malo naučiti o meni ... bi moral kaj vedeti o meni ...

TUREL: Kako naj vem, če mi ne daš?

Nikomur nisem dala, nihče ne ve nič o meni ... tudi sama ne vem, kaj dosti o sebi ... vsak me sleče in reče, da sem bela ...

TUREL: Oho ho, kaj smo slišali: vsakomur pustiš, da te sleče?

ANČKA: Če je vroče, tako kot danes ... pa če ni komarjev ... ker bo jutri lepo vreme, ni vlage v zraku, ne bo nevihte ...

TUREL: Se te lahko dotakne ...

ANČKA: Saj me skoz in skoz otipavaš ... si me že prej, ko si me slačil, spretne roke imaš

TUREL: To pride od slikanja ...

ANČKA: Mislila sem, da od seciranja ...

TUREL: Nekaj od čiščenja inštrumentov ... ko grem domov, operem čopiče ... v službi moram očistiti nože, žagice, pincete ...

ANČKA: Ne bodi užaljen, zanima me še enakj praktičnega: Si navajen pomivati posodo?

TUREL: Tudi, tudi. V vojski sem kuhal makarone, vedno sem pomil lonec in menažko ...

ANČKA: Mislim, si tak zajeban tip, da se lahko zanesem, da boš vse življenje pomival posodo

TUREL: Daj da razmislim. (Dolgo razmišlja in jo gleda v oči.) Ne. Ne. Raje si poiščem drugo žensko.

ANČKA: Ti nisem toliko dragocena?

TUREL: Si. Ampak posodo pomivati je grozno ... vedno isto ... vedno enako nesmiselno, danes posodo pomiješ, jutri je spet umazana ...

ANČKA: Meni se zdi zanimivo, danes jo pomiješ, narediš nekaj imenitnega, vse se sveti ... drgneš, splakneš, boli te hrbet, vrat, roke ... ampak uspel si naslednji dan kuhaš v čisti posodi. Čista posoda je kot čist karakter. Človek s čisto dušo ...

TUREL: Potem v njem skuhaš golaž.

ANČKA: Polnjene paprike ...

TUREL: Tebe veseli, ko kuhaš zelenjavno juho in se korenje, ohrovt, zelje, čebula, grah – vse skupaj sprime v nerazpoznavno gmoto ... ko nasuješ še začimbe zraven ...

ANČKA: Rastline ostanejo rastline, lahko jih kuhaš, lahko jih požreš, rastline se ne dajo, rastline pogoltnejo tebe ...

TUREL: Kaj pa misliš o travi.

ANČKA: Trava rase iz mrličev.

TUREL: Zakaj?

ANČKA: Ker se jim tako mudi zlesti pod krilo, za hlačke, v kožo, v nos, v rit ...

TUREL: Si se kdaj gola valjala po travi?

ANČKA: Če me boš nategnil, se bom ... tebi na čast, tudi če ti tisoč trav zabije v lase, nos, med noge ...

TUREL: Na zemlji so živeli mrličiči, živeli so dolgo, hodili so po zemlji, živeli so svoje življenje, niso živeli svoje smrti, pozabljali so na smrt, vsakega je nekje na nekem koraku ujela smrt ... pod vsakim drevesom je kdo zakopan. Nobeden ni razrezan, nobeden nima listka na nogi, nobeden ni prišel v špirit ... razpadli so, trave nosijo vsakega posebej proti soncu ...

TUREL: Trave so morilke. Morijo druga drugo trava klije in že duši teknico, ki je vzknila malo za njo ... tista trava, ki rase hitreje, duši počasnejše trave ... trave se davijo med sabo namesto travice bi se jim moralo reči davice ...

ANČKA: Veselica pač. Ljudje morimo drug drugega ljudje žremo drug drugega ...

TUREL: Ljudje požremo drug drugega ...

ANČKA: Če se požremo, je še dobro. Človek je človeku skret papir. Po potrebi se obriše, pa zabriše drugega stran ...

TUREL: Kaj hočeš od mene? Lepo se je ljubiti s tabo, ampak vse preveč govoriš ... lahko malo manj govoriš, pa se končno odločiš?

ANČKA: Fuk je kot smrt.

TUREL: Ni res. Smrt je kot fuk!

ANČKA: Hotela sem reči: samo enkrat lahko začneš. Potem si onkraj. Ampak, kaj hočeš mene? Ti je kaj do tega, da dobiš mene?

TUREL: Sem ti povedal.

ANČKA: Še povej. Hočeš izginiti, ne? Vsako dobiš, vsakokrat izgineš? ... A ne?

TUREL: Če sem moral lagati, da sem jo dobil, bi moral lagati, da bi jo obdržal ...

ANČKA: Meni ni treba lagati ... vzemi me, pa zgini ...

TUREL: Zakaj bi izginil?

ANČKA: Če ti bo res uspelo, mi boš všeč. Mogoče mi boš tako zelo všeč, da bi umrla od žalosti, če bi me pustil. Zato ne bom tvegala. Me boš kar lepo takoj zapustil ...

TUREL: Ne bom te.

ANČKA: Že lažeš.

TUREL: Prisežem!

ANČKA: Vsaki si prisegel!

TUREL: Če misliš zase, da moraš biti popolna izjema, ne vem, kaj potem misliš?

ANČKA: Dobro, umetnik, vseč si mi, ker se pogovarjaš, v teh hribih noben butec ne zna govoriti tri minute, ne da bi se ponavljal ...

TUREL: Razen tebe?

ANČKA: Jaz se pogovarjam sama s sabo, sama s sabo se pogovarjam že deset in deset let – zato znam govoriti ...

TUREL: Kaj si se pogovarjal sama s sabo? O levih in Arabcih v Afriki? O slonih, ki nosijo drva iz indijskega pragozda? O bolhah na potepuškem psu? O korenju v loncu?

ANČKA: Če začneva govoriti, se ne bova sfukala. Če ti začnem pripovedovati, kar sem pripovedovala sebi, boš moral ti meni odgovarjati na vse, kar sem sama sebi odgovarjala, to bo zamudno, pa še bom ugotovila, da ti nisi ti, čeprav se mi zdaj kar zdi, da si ... pa mogoče ne bom več hotela ... spravi se name, ampak, prosim, lepo pazljivo, z občutkom ... vljudno in spodobno ...

TUREL: Kako pa je to?

ANČKA: Takole. Smešno. Kot da sem mrtva ...

TUREL: ... kmalu boš, če me boš še dalje jezila ...

ANČKA: To je preveč ... to je preveč živalsko ... ti si popolnoma nor ... ti se preveč bojiš ...

TUREL: Ja, bojim se, pa kaj potem? ... Bojim se ... da si ti zadnja ženska v mojem življenju ... bojim se, da si ti vse kar sem našel ...

ANČKA: Samo ne laži ... jutri boš šel, nikoli več te ne bom videla ...

ENAJSTI PRIZOR

(Drugi prizor z Mikcem in Renato.) Več dni kasneje.
Renata pride, pozvoni, Mikec ji odpre.

RENATA: Zdaj imaš hudiča.

Mikec. Kaj je? Zdaj si prav dobra. Dal sem ti štiri!

RENATA: Prasec!

MIKEC: Kaj, kaj, kakšen prasec?

RENATA: Kar je bilo včeraj, je včeraj, danes so mi še trije zaključili nezadostno!

MIKEC: Ni mogoče. Imela si že vse ocene zaključene, videl sem sam, prihodnji teden je zadnja konferenca. Zdaj pa res ni mogoče spreminjati ocen, razen morda na boljše, če kdo kaj popravi. Tako kot si ti popravila.

RENATA: Vprašali so me ponovno. Vsi trije.

MIKEC: Gotovo si se sama javila.

RENATA: Nisem.

MIKEC: Kateri trije?

RENATA: Trije moški, samo trije moški. Imamo samo še tri moške med profesorji poleg tebe!

MIKEC: Jaz ti ne morem pomagati.

RENATA: Skupaj sedite v zbornici. Izčvekal si!

MIKEC: Ne, ne, tvoj fant je izčvekal!

RENATA: Nimam fanta!

MIKEC: No, v to se ne spuščam. No, no, tisti, ki pravi, da je tvoj fant, je povedal na partijskem sestanku, da si ga varala s profesorjem, zdaj pa imaš.

RENATA: Jaz bom povedala, pa boš ti imel!

MIKEC: Vse se da urediti.

RENATA: Ja, prav imaš, če sem z enim, lahko še s tremi ...

MIKEC: Ne, ne, nisem mislil tako.

RENATA: Kako pa?

MIKEC: Renata, najdražja moja, poročiva se.

RENATA: Nikoli!

MIKEC: Po poroki ti bodo takoj zaključili vsaj dvojke!

RENATA: Potem bom poročena s tabo. Kaj mi bo potem študij? Kaj mi bo pravo, ko bom imela pesjana za moža?

MIKEC: Ne vem, kaj ti bo študij, vem, da si čudovita, tvoja svilena koža!

RENATA: Ne, prosim o moji riti! Moja je!

MIKEC: Pa o nogah, no, pa o nogah.

RENATA: Rekel si: življenje je matematika?

MIKEC: Dvakrat dva je štiri.

RENATA: Goljuf si. Dobro ... Dajva nekaj preračunati.

DVANAJSTI PRIZOR

SODNA DVORANA

Nekaj let kasneje. Ženske, ki jih poznamo od prej, so zdaj odrasle, poročene, precej spremenjene.

Sodna dvorana, Razprava, v dvorani same ženske.

Josipina, Renata, Ljudmila, Ančka.

JOSIPINA: (je sodnica in vodi razpravo) : Mož vas je pretepal enajst let? Vi ste seveda to mirno prenašali?

LJUDMILA: Včasih sem ga s copatom po glavi.

JOSIPINA: Da ni bila cokla?

LJUDMILA: Zakaj je to važno?

JOSIPINA: Če je bila cokla, bom dala vas zapreti.

LJUDMILA: (čez čas) Ja, včasih sem ga s coklo! Včasih sem ga z vilami, pa je žal hitro tekel, včasih se ga z nožem, kar v kuhinji, nikoli nisem uspela zadeti nobene žile, ves je v brazgotinah, pa še vedno se me še nič ne boji!

JOSIPINA: Ne hvalite, se, gospa. Tu je sodišče! Nas zanimajo dejstva!

LJUDMILA: Popival je z vašim možem, njega vprašajte! Pa s Tureljem, vprašajte tu njegovo Ančko, bo ona povedala!

JOSIPINA: Nobenih privatnosti. Če bi se jaz vtikala v zadeve mojega Mileta, ne bi nikoli mogla biti sodnica za prekrške, naš kraj bi bil pa brez njegovih čudovitih spomenikov ... povejte lepo podrobnosti, kaj je počel z vami, direktor bolnišnice po prišel takoj, ta hip nekoga operira, je sporočil in bo podal izjavo ...

LJUDMILA: Me je sram.

JOSIPINA: Tudi mene je sram, da moram to poslušati, ampak kaj hočemo? Ženske moramo stopiti skupaj, če hočemo izbežati resnico na plan ...

Sodni sluga: (šepeta Josipina na uho)

JOSIPINA: Prekinjam razpravo (gleda na uro) do petnajst in trideset minut ...

LJUDMILA: Jaz imam avtobus za Gornji Klinčnik!

JOSIPINA: Meni je pa ta hip moža nekdo v gostilni mahnil po glavi, mi je zelo žal, tečem čez cesto v bolnišnico in se takoj vrnem ...

TRINAJSTI PRIZOR

BOLNIŠNICA

Na postelji leži Mikec. Cevke. V komi je. Priklučen na aparate. Ljudmila pride in ga pogleda. Špegelj, direktor bolnišnice, ji pride naproti.

JOSIPINA: Mile ... Mile ... kaj so ti naredili? Mile ... moram nazaj na sodišče ... si spet delal prevale preko šanka v gostilni? (na jok ji gre) Mile, daj se zbudi, ne morem živeti brez tebe ...

ANČKA: Saj si se ločila od njega ... že predlani ...

JOSIPINA: Ločila sem se samo zato, ker je pil. Iz principa. Ker čakam, da neha. Ljubezen nima nič pri tem. Ljubim ga iz vsega srca, kdo ga ne bi ljubil, takšen umetnik, takšen telovadec, takšen pedagog ... takšen prijatelj ... najboljši prijatelj tvojega moža, Ančka.

ANČKA: Tudi jaz sem se hotela ločiti, kakor si rekla. Sem že dala Turelu list za podpisat ...

JOSIPINA: Ne? Je prebral?

ANČKA: Ne, ni prebral, nikoli ne prebere, je samo zabrundal: nobenih kreditov več, dokler starih ne odplačamo ...

JOSIPINA: Tebe ni mož nikoli tepel?

ANČKA: Kje bi se me pa upal. Sem pa močnejša. Četudi je mišičast, četudi dvigne največje truplo, sem pa trenirala borilne veščine!

JOSIPINA: Pa je poskusil?

ANČKA: Vse je vzgoja. Najprej: nikoli te ne sme po glavi.

ŠPEGELJ: Tovarišica Mikčeva?

JOSIPINA: Boste prišli pričat ali ne boste? Ne morem zaključiti razprave?

ŠPEGELJ: Pusti sodišče. Sodišče ima čas.

JOSIPINA: Vraga imamo čas. V kraju, kjer se samo pobijajo ...

ŠPEGELJ: Vaš mož Mile Mikec je sedel v gostilni pri vratih in pil dva deci.

JOSIPINA: Ob pol dvanajstih je imel gotovo že liter pred sabo.

ŠPEGELJ: Nekdo je prišel in ga lopnil čisto na rahlo po glavi ...

ANČKA: Po glavi? Tega se ne sme?

JOŽICA: Kako na rahlo?

ŠPEGELJ: No, da, na rahlo, vendar po kmečko. Glava mu je butnila ob trdo mizo ...

JOSIPINA: Milijon krat je butnil na glavo s krogom, z bradlje, z vrvi, ko je plezal pod strop, kamen mu je na Triglavu priletel na glavo ko je z eno roko visel na klinih ... ne me nategovat?!

ŠPEGELJ: Natančno sem poizvedel. Slikal sem možgane ... možakar, so ga že priprli, je samo potrepiljal po ramenih vašega moža Mileta, ko se Mile kot po navadi ni zmenil, ga je pa rahlo butnil po glavi ...

JOSIPINA: Na kmečki način?

ŠPEGELJ: Zdaj je (pokaže na Mikca) že uro in pol v nezavesti ... zbudil se bo danes, jutri ali pojutrišnjem ...

JOSIPINA: Če se ne bo?

ŠPEGELJ: Mora se zbuditi, razumete, mora se ... pustite ga lepo pri miru, usedite se poleg in se pogovarjajte ...

JOSIPINA: Danes imam še tri razprave, na tej, ki sem jo prekinila do petnajst trideset, pa morate pričati, tovariš Špegelj ...

ŠPEGELJ: Če se tri dni ne zbudi, lahko pade v komo in če pade v komo so prognoze pridržane ...

JOSIPINA: Ne me morit: a to tu ni koma?

ŠPEGELJ: Po eni uri pravimo temu nezavest ... ne se razburjat, tovarišica sodnica, Turel, beži stran ... !

ANČKA: (maha Turelu, ki se je usedel na stol, ki si ga je po tihem spretno prinesel s sabo in se usedel v ozadju, nekoliko vstran za posteljo, za aparati) Zgini, kavka!

ŠPEGELJ: Zavij nazaj v službo, še tri trupla imaš v hladilniku ...

JOSIPINA: (pobesni) Turel! Ti si vsega kriv! Ti si ga navadil pit že predpoldne! Kaj zdaj delaš tu, poberi se.

ANČKA: (Špeglju) Kako ga pustite, da moti bolnika?

ŠPEGELJ: Že eno uro je tu! Že od vsega začetka, slišal je rešilni voz, tako kot vedno.

JOSIPINA: Poberi se Turel, ti me spominjaš na smrt in sedmine in pokojnike ...

TUREL: Igral sem na tvoji svatbi ...

JOSIPINA: Ko boš slikal v rumenem in rdečem, takrat pridi. Dokler boš slikal samo žabjeglavce na pogrebih, ti mrhovina, pa te nočem videti ...

ANČKA: Saj je moj mož, tale Turel, ampak kaj ga ne vržete ven, gospod doktor?

ŠPEGELJ: Če si z nekom razrezal na desetine lobanj ga ne moreš nikamor poditi ...

ANČKA: Smešno ... saj je vaš fizikalec ... pomožni bolničar ...

ŠPEGELJ: (šepeta) Čaka na prijatelja Mileta ... !

ANČKA: To sem takoj uganila.

ŠPEGELJ: Skupaj sta popivala petnajst let, hoče videti, kakšna so Miletova jetra ...

ANČKA: Da vas ni sram, gospod doktor ...

ŠPEGELJ: Vi ga vprašajte, svojega moža Turela, velikega umetnika, zakaj ga tako skrbijo prijateljeva jetra ...

ANČKA: Ni treba, vem, boji se za lastna ...

(Turel pa še potem, ko ženski odideta, vdano čaka in čaka in ko se ženski vrmeta pogledat, če še vedno čaka, on še naprej čaka. Onidve pa odideta ...)

ŠTIRINAJSTI PRIZOR

PESTICIDI

Renata in Bombek, menza v bolnišnici v Mariboru. Za razliko od Slovenj Gradca – popolnoma drugačen razsežnosti prostorov.

(Zagledala ga je v bolnišnični menzi. Srebal je zelenjavno juho. Lase je imel postrizene na krtačo, suhljat, droben, neznaten z okroglimi očmi in tako pametnim izrazom. Preden se je zavedla, je razumela, da je našla svojega doktorja.)

(V samopostrežni v Bolnišnici v Mariboru si torej izbereta hrano in se usedeta v kot k mizi. Z velikim občutkom obedujeta.)

RENATA: Kako to uganeš?

BOMBEK: Čim se te zagledal, sem vedel.

RENATA: Ne, jaz pa ne, čim si se me dotaknil, sem vedela.

BOMBEK: Vedno je tako?

RENATA: Kako to – vedno? Dobro veš, da se mi še nikoli ni zgodilo kaj takega!

BOMBEK: Samo ti veš, kaj se ti je kdaj zgodilo. Oprosti. Vse življenje imam posla z alkoholiki. Navajen sem, da pogledam človeka, pa že vse uganem.

RENATA: Ugani, kaj bo kaj z mano, pa s tabo ...

BOMBEEK: Meni je jasno, tebi je tudi jasno ...

RENATA: Dobro, to kasneje. – Vam ni dolgčas med samimi mesarji in ranocelniki?

BOMBEEK: Preveč dela imam. Ne morem in ne morem se ga znebiti.

RENATA: Za kaj vas ta hip potrebujejo?

BOMBEEK: Slovenija je dežela vinogradov in sadnih nasadov ...

RENATA: Oh, jasno. Spomnim se rane mladosti med razpotegnjenim gričevjem ...

BOMBEEK: Slovenci temeljito preganjamo metulje, gosenice, črvičke in prave gliste in za vse to potrebujemo pesticide.

RENATA: Seveda, to kje pod odprtim nebom, ne tu v bolnišnici?

BOMBEEK: Pesticidi se nabirajo v pticah pevkah, teh sicer nihče ne je, nabirajo se pa tudi v kurah, zajcih, posebno zajcih, ker ti se hitro množijo in deloma v pujsih. Na koncu se naberejo v ljudeh.

RENATA: Kaj se potem zgodi z ljudmi?

BOMBEEK: Niso več užitni, hahaha! (Zasmejal se je, potem je dodal) Šalim se. Ko se pesticidi naberejo v ljudeh, jih ni več mogoče spraviti iz ljudi!

RENATA: Ampak kako veste, da so v ljudeh?

BOMBEEK: Pravzaprav ni lahko odkriti: tipamo. Ljudi pač povprašamo. Zbolijo tiste krave, ki rade jejo jabolka, tiste

svinje, ki jih krmijo z jabolki, slivami, hruškami ... marelicami ... med ljudmi so v najhujši nevarnosti vegetarijanci in želodčni bolniki, tisti, ki se lahko hranijo samo s suhim sadjem in ovsenimi kosmiči.

RENATA: Tudi jaz imam rada sadje!

BOMBEEK: Pozna se vam na obrazu!

RENATA: Ne se šalit, Borut. Stotine kilogramov marelic, sliv, jabolk in hrušk in češenj sem vsako leto s svojega doma zvozila hčerkicam. Tri punčke imam.

BOMBEEK: Imate radi zajce?

RENATA: Jaz?

BOMBEEK: Pri vas doma.

RENATA: Zajci so lahka hrana. Moje hčerkice so alergične na maščobo. Skoraj vsak dan imamo na jedilniku zajca. No, kadar nimamo purana. Purane dobimo na deželi, kjer se pri mojih starših pasejo na dvorišču, živijo tako rekoč naravno ... (Nenadoma ji zapre sapo) Ste vi agronom?

BOMBEEK: Psihiater. Pripravljal sem raziskavo o pesticidih in sadju ... Zajce kupujete na farmi?

RENATA: Ne, kje pa! To so potomci tistih zajcev, ki sem jih še jaz redila, ko sem živela pri starših na kmetiji in sem prehranila z njimi vso družino, saj so sestre hotele imeti lepe obleke, oba brata pa nove in nove motorje, pa smo pujske in krave raje prodali, kot da bi jih sami pojedli. Zajci, veste, se množijo izredno hitro. En sam par ima lahko tisoč potomcev na leto. Pri njih se generacije menjavajo kot sončno in oblačno vreme.

BOMBEEK: Ampak težko je najti toliko hrane za zajce ... posebno jeseni ... ?

RENATA: Saj imamo sadje! No, vse hribčke okoli doma imamo zasajene s sadnim drevjem ... ? (zazdi se ji, da nekaj ni v redu) Je kaj narobe? Vam ohrovtova juha ni teknila?

BOMBEEK: Pa kaj škropite sadno drevje?

RENATA: Seveda, kaj pa mislite – saj imamo tudi vinograd, porabimo škropivo, kar ga ostane, poškropimo sadje. Kaj ni boljše ne imeti kaparja? Včasih so bila jabolka tako flekasta, da jih še zajci niso hoteli. Potem so postala jabolka debela, gladka in lepo rdeča in zajci so si brusili zobe ob njih kot ob korenčkih!

BOMBEEK: Samo to bi rad vedel – kaj škropite sadno drevje redno in večkrat na leto? In s katerimi škropivi?

RENATA: Kaj si pa mislite. Škropivo je drago. Ne škropimo ga.

BOMBEEK: Oh sem si oddahnil.

RENATA: (pa se je začela spominjati in se je pač spomnila tega ali onega) No, v mojih časih ... to je pred desetimi leti, se je s tem ukvarjal samo oče, bil je že star in betežen, težko je hodil. Tudi ljubilo se mu ni nič več. (Za hip se je ustavila v razmišljanju)

RENATA: Zdaj je drugače. Kmetijo sta že prevzela brat in žena, brat je končal kemično srednjo. Kupil je že štiri nove brizgalne. Da bi videli njegovo ženo Cilko! Neumorna je s škropilnico na ramenu in s cevjo. Pod zaščitno obleko je videti kot pravi Marsovec!

BOMBEEK: Zakaj sta brat in njegova žena prevzela kmetijo, kaj sta oče in mati že tako stara?

RENATA: Ne, čisto prijazna starejša človeka sta. Ne, nista stara, oče je šestdeset, mati osemindeset, ampak mammo neprestano boli mehur, oče pa slabo vidi: ne more več voziti traktorja, kaj, niti motokultivatorja! Oba se pa zelo težko premikata ...

BOMBEEK: Povej mi, imaš rada seks?

RENATA: Moj mož je tu v službi, ne dotikaj se me. Veliko pa je zaposlen. Počakaj me čez dve uri na parkirišču.

BOMBEEK: Kakšen avto pa imaš?

RENATA: Moder kombi. Samo skoči vanj, pa bo.

PETNAJSTI PRIZOR

GARAŽA.

Bombek in Renata sedita na jogiju na tleh in kadita.

BOMBEEK: Rada imaš seks.

RENATA: Ne vem, od česa to pride?

BOMBEEK: Navadno zadostuje, da se moškega dotakneš.

RENATA: Ga pogladiš po hrbtini strani dlani ...

Redkeje popraskaš po bradi.

BOMBEEK: Vsak pa je razumel, kadar si ga stisnila za ramo.

RENATA: Kaj šele, če za biceps.

BOMBEEK: Pa mož ve?

RENATA: Kirurg je. Opravlja lepotne operacije. Lepotice so ljubosumne, vse izvohajo, vse izčvekajo.

RENATA: Te zasleduje?

BOMBEEK: Dovolj ima žensk. Posebno, ker ima raje moške. Od žensk ima najrajši tiste, ki jih namerava razrezati ali pa jih celo že sam razrezal in dogradil.

BOMBEEK: Vsak moški je ljubosumen.

RENATA: Seveda, ničesar ne sme zvedeti. Zato sem predlagala, da kupiva še to garažo v mestu. V mestu je drugače tako težko parkirati. Čas se mi je vseeno zožil na nekaj deset minut vsak dan ...

BOMBEEK: Rad bi te še velikokrat srečal.

RENATA: Se ne obnese. Mož, zelo zahteven, trije otroci, razvajeni, srednje zanesljivo varstvo.

BOMBEEK: Je to tvoj prvi mož?

RENATA: Drugi. Prvi je bil telovadni učitelj, ki je kdaj pa kdaj nadomeščal druge učitelje. Ko je učitelj matematike na Triglavu padel v prepad, je učil matematiko in mi dal kol, ne bi mogla narediti gimnazije, če se ne bi z njim poročila.

BOMBEEK: Ni bil toliko star kot doktor Tratnik?

RENATA: Ženskar je bil. Odstopila sem ga kolegici na pravo. Zdaj ima ženo sodnico. Mene pa je zanimala medicina, zaposlila sem se v bolnišnici in našla svojega doktorja, veličasten je.

BOMBEEK: Najbrž si si našla že več doktorjev?

RENATA: Ne, najrajši imam študente arhitekture. Zaposleni so, znajo ceniti čas in imajo občutek za proporce in dimenzije.

BOMBEEK: Enim udari na seks, enim na alkohol, vedno srečam samo takšne, ki pretiravajo, Renata vseč si mi, res ne bi govoril o čustvih, ampak ...

RENATA: Zaljubil si se vame?

BOMBEEK: Kako si uganila?

RENATA: Več ali manj se vsak. Če kričim, prižgem radio, če se kdo zaljubi, mu namenim še deset minut. V garaži smrdi, ampak je toplo. Drugače pa moramo upoštevati kratko odmerjeni čas.

BOMBEEK: Še deset minut?

RENATA: Če boš kaj povedal o sebi.

BOMBEEK: Imel sem leto in pol sijajno žensko, ozdravljena alkoholičarka, zapil sem se zaradi nje, povzročil prometno nesrečo, najverjetneje bom šel v zapor zaradi nesreče ...

RENATA: Vsi smo v zaporu, Borut. Je bila vsaj lepa?

BOMBEEK: Ne razumem, kaj te tako žene naprej ... kaj ti daje toliko energije?

RENATA: Tudi jaz ne. Prej si nekaj govoril o sadju in zajcih ...

BOMBEEK: Sadje in zajci? (se prestraši, preneha z ljubljenjem.)

RENATA: Moški in zajci so nespametni; vedno nehajo tisti hip, ko bi zares lahko kaj dosegli.

BOMBEEK: Nisem odnehal.

RENATA: Poglej se, kako si se prestrašil. Saj ni treba, če nočeš. Če te moti garaža?

BOMBEEK: Hočem!

RENATA: Moški so vedno močnejši od žensk. Posebno močnejši od malih, sladkih, mehkih, zaščitite potrebnih žensk.

BOMBEEK: Si se za takšno vedno imela?

RENATA: Nekaj pa je tudi pripomoglo k temu, da sem se vedno odločala za moške od nog do glave.

BOMBEEK: Bicepsi na moških pa so vsako leto starejši ...
(Padeta si v objem, navijeta glasbo) ...

BOMBEEK: Te je kdaj kdo pretepel?

RENATA: Vsako leto so hudobnejši. Čeprav izbiram samo lepotce s poštenimi obrazi. Ja, kakšen me tudi udari, da moram takoj na urgenco.

BOMBEEK: Tudi jaz bi te udaril, joj, kako bi te usekal!

RENATA: Samo ne po obrazu!

BOMBEEK: Saj sem kulturn!

RENATA: Bodi žival! Vsekaj! Daj!

BOMBEEK: Vsak uboga?

RENATA: Tudi ti boš ubogal, moški ste zato, da ubogate!
(Ga trešči s vso silo)

Bombek (okleva, potem trešči njo s vso silo nazaj.)

ŠESTNAJSTI PRIZOR

OB CESTI

Renata (govori v mobitel)

RENATA: Odpeljala sem deklice na deželo. Moram videti, kako živijo starši.

Vem, da jih hočeš v petek zvečer videti doma. Jutri se vrnem ... Spomnil sem se, da je pomlad, od jeseni nisem bila doma ... Dobro, bom rekla deklicam, v avtu so, ti bodo telefonirale ... !

SEDEMNAJSTI PRIZOR

PROSEKTURA

Renata, Turel, Nidžo. V medli svetlobi ima Turel po mizah razpostavljenih nekaj mrličev. Nidžo pere nože in žage.

RENATA: V komi je, praviš?

TUREL: Že štirinajst dni.

RENATA: Eni se zbudijo čez leto ali dve?

TUREL: Tudi več.

RENATA: Ga lahko vidim?

TUREL: Če se ne bojiš, te bom peljal čez kakšno uro, s tisto dežurno sestro se pozna.

RENATA: Vedela sem, da je nekaj narobe. Danes sem srečala nekoga, se z njim pogovarjala, govoril je tako strašne reči, spomnil me je nanj, na Mikca ...

TUREL: Sta seksala v garaži?

RENATA: Kako veš?

TUREL: Vse se zve!

RENATA: Kako veš, da sem tudi s tem?

TUREL: Če ne poznam tebe, poznam Mikca, takšen je, kot je, moj najboljši prijatelj, vsakogar pokvari do konca.

RENATA: Ali ni tale tam tvoj najboljši prijatelj?

TUREL: To je Nidžo, moj pomočnik, jaz sem pomožni strežnik, Nidžo je čistilec. Odličen je.

RENATA: Kako je odličen?

TUREL: Lepo nareže možgane na rezine, nikoli mu ne padejo na tla ali v odtok.

RENATA: A res?

TUREL: Res. Odpre ti lobanjo kot konzervo fižola. Ima roko za odpiranje.

RENATA: Vidva bosta razrezala Mikca, če se ne zbudi?

TUREL: Res, sodišče bo zahtevalo. Nekdo ga je potrepjal po ramenu, ampak bolj po kmečko.

RENATA: Misliš, da zdaj kaj misli?

TUREL: Gotovo.

RENATA: Misliš, da razmišlja o meni?

TUREL: O tebi razmišlja Tratnik, tvoj zdajšnji mož. Že trikrat je telefoniral, če si šla v domače kraje. Kje imaš otroke?

RENATA: V hotelu spijo. Receptorka je moja sošolka. – Turel, se spomniš, ko je umrl moj oče? Ti si ga počasi rezal, ker si bil pijan kot svinja, nisi in nisi mogel nehati.

Prišli smo, vsa družina, sedeli okoli mize v predsobi in čakali, da končaš. Materi si prinesel prstan ...

TUREL: Vsaj desetkrat sem upodobil ta prizor!

RENATA: Tete so začele jesti pečeno piško in sendviče, vsi so se napili ko živali ...

TUREL: Kaj hočeš reči? Vsak dan imam tu kakšne žalujoče, pridejo po posmrtno ostanke, čakajo, da jih Nidžo zašije ... a veš, da je začel lokalnim puncam krojiti hlače? sešije oprijete hlače na golo kožo, kmalu bo tako bogat, da ne bo več hotel biti moj pomočnik ...

RENATA: Če se ti ukvarjaš z umetnostjo, se lahko tudi on ... ustavila sem se doma ... očeta ni več, očim je hrom ... tako kot je bil nekoč oče ... punčke sem pokazala svoji mami, pa se jih ne spomni ... mene se spomni, ne ve pa, od kdaj imam tri otroke ... rekla je, moja mama je rekla, odpelji te punčke k sosedi ... odpeljala sem jih k sosedi, da bi se malo lahko v miru pogovorila z mamo ... tam so se punčke začele igrati z brizgalno za škropivo ... še več, škropiti so začele ... vse naokoli ... pa druga drugo ...

TUREL: Tega ne odobravam, otroci se ne sejo igrati s strupi ...

Renata (pripoveduje) Prišel je sosed iz svoje hiše ... postaven fant ... kričal je kot zmešan ... nekoč v vlaku me je na poti v mesto pokavsalsal kar na hodniku ... zdaj pa ima krvave oči ... rekel je, da mu je žena ohromela, da ne more več iz postelje, potem pa me je kar popadel ... je rekel, lepša si kot kdaj koli, tako rumena ... gotovo se ti je zgodilo kaj strašnega, pa se hočeš razvedriti ...

TUREL: Tako je pač. Črn humor. Slišal je za Mikca, za tvojega prvega moža, Mikec je postal slaven, kipar, telovadni učitelj ...

RENATA: Kot moj mož se je tudi proslavil. Davno bi ga ubila. Najstarejšo punčko imam z njim. Ne vem za gotovo, takrat sem mu že ušla ...

TUREL: Kaj je bilo s sosedom?

Renata (pripoveduje dalje) Tema na oči. Spustil je psa ... na moje otroke ... komaj sem jih zaprla v avto, v hišo k staršem si jih nisem upal dati ... potem je vzel traktor in me skušal povoziti, vlekel je brano za sabo, brano z dolgimi noži ...

TUREL: Gotovo se je prevrnil?

RENATA: Ne ... ni se prevrnil ...

TUREL: Peljala si punčke v hotel ... medtem so pripeljala tvojega soseda ... tam ga imam v hladilniku, na prstu na nogi ima listek ...

RENATA: Ne. To pa ne bo on.

TUREL: Prst je edino, kar ni zmečkano, ampak po traktorju so ga takoj identificirali ...

DRUGO DEJANJE

PRVI PRIZOR

Pred Umetnostno GALERIJO v Mariboru.

KUKI: Gospod Kolman, ne poznate me, ampak sva kolega ...

KOLMAN: Me veseli, kolega, do kod pa ste?

KUKI: S trga!

KOLMAN: S katerega trga. Z Raven? Iz Slovenj Gradca?

KUKI: Ne, ne, z živilskega trga.

KOLMAN: Ne razumem!

KUKI: Na živilskem trgu prodajam angele varuhe. Angel na brvi nad razpenjenim valovjem zagrabi za suknjič v zadnjem hipu neprevidnega dečka.

KOLMAN: Pograbi, pa kaj?

KUKI: Pograbi, da. -A vi kaj prodate?

KOLMAN: Nekaj že. Vsak mesec kakšno grafiko.

KUKI: Jaz pa veliko. Angeli gredo kot sveže kislo zelje. Zato, gospod direktor, bi lahko združila najini firmi ... ?

KOLMAN: Ne maram diletantov! Ne prenesem amaterjev!!!

KUKI: Še žal vam bo slike na steklo so zadnji krik mode!!
Kaj pa mislite! Še Turel riše gole ženske na steklo!!!
Preden se je naučil slikati krokarje z akrilom na platno!

DRUGI PRIZOR

UMETNOSTNA GALERIJA, BARD IUCUNDUS

LJUDMILA: Čaka vas gospod Bard Iukundus.

KOLMAN: Kje pa?

LJUDMILA: Tisti s črnim klobukom!

KOLMAN: Tako mlad?

LJUDMILA: Živčen je!

BARD: (koraki) Drek, sam drek!

KOLMAN: To je naša zbirka.

BARD: Čestitam, sladka je.

KOLMAN: Zakaj sladka?

BARD: Vse rožnato.

KOLMAN: Tudi vi slikate rožnate prašičke.

BARD: Ampak prašičke potem zakoljejo, veliki so, ko zrasedo, jih zakoljejo, no in mlinčki za meso jih zmeljejo v klobase ...

KOLMAN: Tako pač. Transformacija živega v živila ...

BARD: Se vam to ne zdi rožnato?

KOLMAN: Paranoično da ... shizofreno tudi, rožnato pač ni.

BARD: Ker je črno belo, omejil sem se na črno-belo tehniko.

KOLMAN: Če bi se omejili še na človeški lik in opustili prašičke ...

BARD: Ta pripomba je ideološka.

KOLMAN: Ideološka ali ne. Kako morate trditi, in to trdite s celim ciklusom risb, da se ljudi, ki jejo prašičke, sami spreminjajo v prašičke.

BARD: Ker se.

KOLMAN: Dobro, pa naj se!

BARD: Človek meni, da lahko nekaznovano mlati jetrca, rebrca, nogice, karmenatle ...

KOLMAN: No, seveda, zrediti se je dovoljeno ...

BARD: Vsak uboj se plača.

KOLMAN: Ne verjamem.

BARD: Vsak uboj živega bitja vzbudi val krvoločnosti in kliče po novi krvoločnosti ... mesar ubija, ampak požiralci prašičjih trupel se sami spreminjajo v grobnice svojih žrtev, spreminjajo se v nadpraseta ...

KOLMAN: Biološko to ne drži.

BARD: Pa teološko.

KOLMAN: Teologija ni resna.

BARD: A biologija pa je?

KOLMAN: Je. Morda je. Poglejte tovariš Bard, saj ste Bard?

BARD: Da, Bard lucundus.

KOLMAN: No, tovariš Bard Prijetni, beljakovina je beljakovina. Dokler je živa, je različna, ko je prebavljena,

ko razpade na sestavne dele, se razlikuje samo še po odstotkih hranljive vrednosti in morda vsebnosti vitaminov in kovin ...

BARD: Vidite, človek je odvisen od tega , kar je. Pujs je drugačen: če se drugače hrani, pa tudi človek je drugačen, če se hrani z drugačnimi pujsi, narava pujsov vstopi v naravo človeka ...

KOLMAN: (porogljivo) Če bi jedel hobotnice, bi vam zraslo osem lovk iz glave?

BARD: (prepričano) Da. V to verjamem.

KOLMAN: Če bi pili slivovko, bi postali češplja?

BARD: Ne bodi vulgarni, tovariš ravnatelj

KOLMAN: Nisem mislil češplja, tovariš lucundus, mislil sem sliva! Pa ne sadež, ampak drevo. Odgovorite mi, lepo prosim, če jeste slivovo marmelado, se potem spreminjate počasi in vsaj deloma v čudovit dosežek narave, ki ga poznamo pod imenom slivovo drevo ...

BARD: Dobro, povejte naravnost, da pri vas ne bom razstavljal!

KOLMAN: Povabil sem vas, mislil sem na olja, Rembrandt in stari rabin, trije Židje čitajo star pergament ... odlična olja ... !

BARD: Olja prodam sproti. Židovske preroke mi razgrabijo. Vsak mesec naredim enega ... že z ozadjem je dva tedna dela ...

Slovenci so taki, menijo najbrž, da bodo sosedje verjeli, da imajo na steni pravega Rembrandta?

KOLMAN: Ne!

BARD: Res ne? Kaj ni na prvi pogled je jasno, kaj je naslikal Bard lucundus in kaj Rembrandt!

KOLMAN: Meni ni bilo takoj jasno.

BARD: Vi ste ravnatelj galerije: zato ne ločite ... kdaj mislite, bi se pa Rembrandt lahko naučil tako dobro uporabljati akrilne barve, kot jih uporabljam jaz?

KOLMAN: Dobro: vaše avtoportrete z židovskimi starci in posebno tiste avtoportrete, ko ste v družbi z Rembrandtom in Saskio sem pripravljen razstaviti kadarkoli!

BARD: Tako dragih slik si ne morem sposojati pri svojih cenjenih kupcih, pri mojih cenjenih strankah?

KOLMAN: Si jih mar naj galerija pri vaših kupcih sposodi za vašo razstavo?

BARD: Kaj pa mislite, ljudje so tvegali tisoče mark, zdaj bi pa vi slike radi za nekakšno razstavo v nekakšnem Mariboru?

KOLMAN: Ne vem, če mi je toliko do vaše razstave. Mi smo bližje Dunaju kot Ljubljani, tudi Peking in Tokiu.

BARD: (ganljivo) Zakaj mislite, da Mariborčanov ne bi veselili prašički?

KOLMAN: Dosti imamo ideoloških tendenčnih zmazkov, tudi če so vegetarijanska simbolika ...

TRETJI PRIZOR

UMETNOSTNA GALERIJA MARIBOR; pisarna

LJUDMILA: (je tajnica in si pili nohte, kar delajo vse tajnice) Tu je tisti morilec od zadnjič. Otročki v flaškah, krokarji v skretu, familija na obisku pri porodnici v mrtvašnici.

KOLMAN: Recite mu, da bo o sprejemu v Društvo likovnih umetnikov odločala komisija.

LJUDMILA: To sem mu rekla. Ne verjame.

KOLMAN: Kaj morem. Ko bo sprejet v društvo, bo razstavljal v naši galeriji.

LJUDMILA: V Slovenj Gradcu je že petkrat razstavljal. Po okoliških gostilnah pa že sto devet krat.

KOLMAN: Sem slišal. Ljudje se pa zgražajo.

LJUDMILA: Ampak pravijo, da je priljubljen.

KOLMAN: Ker dela v prosekturi, če ti kdo škripne, ti ga potem, ko ga doktorji razrežejo, fino zašije nazaj, vse vem ...

LJUDMILA: Iskal vas je že trikrat.

KOLMAN: Drugič si naj umije roke, preden odpira naše številne kljuke.

LJUDMILA: Zakaj pa? Tako toplo zna stisniti dlan!

KOLMAN: Za nohti se mu nabira mast mastnih Slovenjegrajkank.

LJUDMILA: Ne marate ga, to je. Ker je preprost!

KOLMAN: Za koga vi navijate, Ljudmila, za svojega ravnatelja ali za nekakšnega slikarja?

LJUDMILA: Umetnik je!

KOLMAN: Vsi ki pridejo k meni, menijo, da so. vsak dan jih deset visi tukaj. Vsi bo razstavljali, odkar je bil na sporedu film o Lautrecu, pa o Van Goghu, pa o Picassu vsi mislijo, da bodo mlatili denar in ženske ... gotovo vas je podkupil!

LJUDMILA: Flaškon orehovega žganja je prinesel, ja, tu je, je rekel, da je za vas, pa sem rekla, da to nikakor, ga je pa dal meni, pa rekel, nikar povedat!

KOLMAN: Spravite to takoj stran!

LJUDMILA: Ne morem ga kar takoj nesti domov, saj veste, da moram na avtobus!

KOLMAN: V stranišče, sem mislil!

LJUDMILA: (obupano) To je orehovo žganje, prva kvaliteta, poduhala sem!

KOLMAN: Za to ste potrebovali kozarec za dva deci. Še vedno je poleg prazne skodelice kave na mizi ... Pravo tihožitje ... tihožitje ...

LJUDMILA: Če pa vam dajejo tihožitja, v olju ali barvna grafika, potem pa nič.

KOLMAN: Samo tisti grafik Baudež zadnjič ...

LJUDMILA: Aha ... Pa ... pa tudi Regazzoni »Tihožitje s skodelico čaja«?

KOLMAN: Pa kaj ... Malkovič pa si je sposodil od mene tihožitje, ki sem ga jaz osebno odkupil od njega pred drugo svetovno, ko sem bil še študent in mislite da ga je vrnil?

LJUDMILA: Vi tihožitja, jaz šnops!

KOLMAN: Ne pustimo se podkupovati!

LJUDMILA: Dajte no, ljudje so podkupljiva roba, samo cena je različna!

KOLMAN: Takih stavkov navadno ne uporabljate

LJUDMILA: Umetnik je povedal.

KOLMAN: To ni umetnik, to je preparator!

LJUDMILA: Amaterski slikar, pa tudi amaterski preparator. Ja, prinesel bo nagačenega krokarja ...

KOLMAN: Samo da ne bo podgane.

LJUDMILA: Vadil je na podganah in miših ... prepariral je gnezdo miši ... pravi, da je težje kot zašiti razsekanega dojenčka ... bom vprašala ... bi res radi podgano ... Za v vitrino med kristalne kozarce???

KOLMAN: Zdaj sem že prepričan: orehovo žganje kuha iz možgan poginulih diabetikov.

LJUDMILA: Ne, iz orehov stare mame, je povedal ...

KOLMAN: Še nekaj: kje dobi toliko utopljenecv?

LJUDMILA: Elektrarna Fala. Tam je jez skonstruiran tako, da jih ujame v železne grablje ...

KOLMAN: Falo so zgradili Nemci med drugo svetovno vojno za potrebe letalske industrije.

LJUDMILA: Mislili so na vse.

KOLMAN: Napačno. Niso mislili na vse, če ne, ne bi izgubili vojne.

LJUDMILA: Ampak mislili so na utopljenecv.

KOLMAN: Napačno: mislili so na Turela, kako bo lovil utopljenca izmed železnih grabelj ...

LJUDMILA: (obrne sliko) Tu je eden, pogledjte, glava mu je tako narasla, da jo štirje moje z lopato komaj tlačijo v trugo, voda pa mu curlja iz meter dolgih ušes ...

KOLMAN: To je odurno.

LJUDMILA: Pogledjte kako ljubko zelen odtenek ... imate morda slabe živce.

KOLMAN: Če bi vi vsak dan gledali olja pet krat osem metrov, smreke s prizorišča poslednjega boja pohorskega bataljona, pa freske: Štirinajsta prečka Savo bi ne imeli več niti mojih živcev!

LJUDMILA: A ni pretresljivo ... Človek je bil najbrž normalno debeli, zdaj pa kot slon ... pogledjte to nogo, kako je črna od butanja v železne grablje jezu ...

ČETRTI PRIZOR

GOTSKA CERKVICA.

Fredi pripelje Turela in Ančko.

FREDI: Mikec mi je tako svetoval.

ANČKA: Kako? Saj je že tri tedne v komi.

FREDI: Prej, prej, pred dvema letoma.

ANČKA. Steklo je po tleh.

FREDI: Tu je predprostorček, tu je omara, tu so copati.

ANČKA: A ni bi tam zakristija?

FREDI: Je rekel Mikec, da ni gotska.

ANČKA: Fredi. Eno vprašanje.

TUREL: Ančka, ne vprašuj.

ANČKA: Kje se pa zdaj spravite v kiklo, gospod Fredi?

FREDI: Oblečem se v veliki cerkvi in smuknem čez cesto.

ANČKA: Ne bom šla naprej.

FREDI: Brez skrbi. V copatih po steklu, to je pleksi steklo, ena plošča pet tisoč mark, vse skupaj sto šestdeset tisoč mark.

ANČKA: Ne maram, da mi svetijo luči pod kiklo. Tam spodaj imate luči.

FREDI: Svetijo zaradi okostij. Pod cerkvijo so grobovi naseljencev iz osmega stoletja, poromonjenih Keltov in uglednih starih Slovanov!

ANČKA: Mrliči mi naj gledajo pod krilo? Meni že ne. Nikoli. (Že odhaja.)

TUREL: Okostja ... se vam to zdi slovesno ... naj verniki teptajo naše skupne prednike ... Jaz zase bi si želel kaj bolj nevsakdanjega.

FREDI: Arheologi kot arheologi. Vihtijo pač metlice. Pustili pa so vsako koščico in situ. Tako kot je ležala. Vabil sem doktor Špeglja, pa pravi, da ima že z živimi preveč dela.

TUREL: Vzame si ga. Sam si ga daje.

FREDI: Ampak tudi vi se spoznate, gospod Turel, pa še umetnik ste: kakšne bolezni so imeli tile prebivalci osmega stoletja?

TUREL: (drsa s copati po tleh, potem gleda skozi pleksi steklo v tleh, potem mu Fredi ponudi še baterijo) Onega tam je nekdo na gobec.

FREDI: Na gobec? Že v osmem stoletju?

TUREL: Tisto tam je ženska, petdeset let, križ jo je dajal, revmatizem in degenerativne spremembe na vretencih. Poglej prste?

FREDI: A prste?

TUREL: Čisto zvite prste je imela.

FREDI: Mislite od dela?

TUREL: Ne, ker s takimi prsti tako nič ne narediš, mislim, ker ni bilo centralnega ogrevanja. – Tistega tam spodaj je pa povozil voz.

FREDI: Kako to vse veste?

TUREL: Tako lepo zdrobiš golenice samo z vozom, s kladivom ali krampom ne gre.

FREDI: Kaj pa tale tu? Lepo je bil obložen, ogrlica, zapestnica ...

TUREL: Mlada ženska. Ohoho! Pa imamo prekrasno lobanjo! Doletelo jo je zaradi ljubezni ali na porodu! Takrat še ni bilo naše bolnišnice, ni mogla past reševalcem po stopnicah. Koliko jih pa še imate?

FREDI: Tla so ilovnata. Pokopani so v treh plasteh. Spodaj jih je še več. Zelo veliko zob imajo!

TUREL: Seveda, ni še bilo zobozdravnikov.

FREDI: Bili so zdrav rod?

TUREL: Ne bi rekel. Široke kvadrataste lobanje, tako kot še zdaj vsi v naši dolini. Razpotegnjene navzgor. Globoke očesne votline.

FREDI: So to naši predniki Veneti?

TUREL: Ne bi rekel. To smo mi. Degenerirani od alkohola.

FREDI: Ampak ne že v osmem stoletju.

TUREL: Kaj takrat ni bilo alkohola?

FREDI: Ni bilo avtoritarnega nedemokratskega sistema!

TUREL: Ja, tudi demokratičnega ne!

ANČKA: Vsi so bili majhni. Kako majhni! Ti niso igrali košarke. Pa grbasti so bili! Pa kako se nam režijo!

TUREL: Mislim, da je v nekaj kosteh opazna prisotnost železa. Bili so rudarji in železarji. Morda kovači. Kako velik kraj je bil tukaj?

FREDI: Nobenega kraja. Jasa na robu gozda. Kakšnih sedem vasi v nizu po pobočjih.

ANČKA: Kam ste pa dali Mikčev relief?

FREDI: V muzej.

ANČKA: Kje bo pa stal spomenik svetemu Ciprijanu? Mikec se ga je že tako veselil?

FREDI: Po Mikec povedal, ko se prebudi.

TUREL: Spomenik je že narejen v glini. Samo vliti ga je še treba. Ampak zdaj, ko ste cerkvico izpraznili in vrnili v gotsko stanje, zdaj bi vanjo sodil kakšen moj Kristus na žitnem polju v nevihti.

FREDI: Vsi vaši Kristusi so podobni samo vam, Turel.

ANČKA: Turel ima prav. Samo njegove slike so še bolj obup vzbujajoče kot preparirane kosti v glinastem podpodju pod pleksi steklom. – Imate tukaj dosti porok?

FREDI: Ne, zadnje čase nobene.

PETI PRIZOR

GORNJEGRAJSKA BOLNIŠNICA. Dva slikarja in kritik, KOMISIJA, pri Turelu na obisku.

Slejko pelje komisijo po stopnicah.

SLEJKO: To je doktor Špegelj. Direktor bolnišnice. Našel je delo za Turela.

BAUDEŽ: Veseli me ... vi tukaj imate zelo znano bolnišnico!

ŠPEGELJ: Seveda, imamo Turela. (Šalil se je, diskretno pojasni) Delamo splave za bolj fine dame. Da niso v Mariboru na očeh.

REGAZONI: Kako, mislite, na očeh?

ŠPEGELJ: Če je stiska, da se ne znajdejo s kakšno šolarko v isti postelji ...

KOLMAN: Imate toliko mrtvih, da ima naš slikar kaj dela ...

ŠPEGELJ: Skrbim za žive. Moral bi imeti zdravnika za seciranje ... sem raje vzel specialista za anestezijo ... ni denarja ... malo nas je pri nas ... cele dneve samo operiramo ... ker smo zelo dobri, ima Turel še nekaj časa za slikanje ...

BAUDEŽ: Prostor je velik ...

SLEJKO: Aja, ampak to je prosektura. Tu je navadno, kadar pridem obiskat Turela, po šest trupel na mizah!

ŠPEGELJ: Tiste, ki niso umrli v bolnišnici, ampak na poti v bolnišnico, kar takoj odnesemo v drvarnico ...

BAUDEŽ: Glejte, kako ličen atelje ...

SLEJKO: Tu poleg pa imajo pionirji fotografsko temnico. Ubili smo dve muhi na en mah, kadar Turel nima veliko dela, jih nadzoruje, ko razvijajo filme, oni pa njemu fotografirajo slike, da ima za kataloge in razstave ... krasni črno-beli posnetki ...

BAUDEŽ: Kaj pa delajo trupla ta čas?

SLEJKO: Turel je uren, razreže, pokaže doktorju, zašije ... tudi hlače na špic šiva po najnovejši modi ...

KOLMAN: Delavec, proletarec, naivec, v surovem vaškem okolju ...

ŠPEGELJ: Mi smo že kar veliko mesto ...

REGAZZONI: Ampak (gledajo slike) žalujejo so iz hribov. Kot hlebinjska šola naivcev ...

BAUDEŽ: Slavonija, čista Slavonija, hujše ... bolj oglate glave, več grbastih in sluzastih in bolnih ...

ŠPEGELJ: Alkoholizem je vzrok gospodarskega zaostajanja naše občine. Ljudje ne znajo pravilno izpolniti formularjev. Alkoholizem in avtomobilizem, neprestano se zaletavajo drug v drugega ... (Telefon zazvoni, Špegelj ga dvigne) Operacija čez deset minut ... (odide)

SLEJKO: Povedal sem Turelu, naj se osredotoči na realno življenje. Truplo na secirni mizi, golo, revno in ubogo, negibno, trdo, pa še razrezano po vrhu, družina se je

zadnjikrat prišla poslovit. Turel na sliki izročča vdovi poročni prstan ... to je zadnje, kar je ostalo ...

BAUDEŽ: Posebna specialiteta so mu otroci.

SLEJKO: Da. Mrtva mati z mrtvim otrokom. Mrtva mati in živi otroci. Mrtvi otroci in živa prestrašena mati ... pogledajte ta izraz ...

BAUDEŽ: Vsi imajo enake obraze ... nobene karakterizacije ...

SLEJKO: Ampak, tovariši slikarji, avtor sam na vsaki sliki ima svoj značilen nasmešek okoli ust ...

KOLMAN: Drži se kot doktor, to je poza!

SLEJKO: Aha, tovariši, nad vsako sliko zgoraj malo svetlobe ...

KOLMAN: Mislite skozi lino v stropu?

SLEJKO: Ne, na platnu, slika je iz olivno zelene in rjavo zelene barve, temno modro zeleno nebo, nad modro zelenim nebom pa tanek odblesk rumene barve ...

REGAZZONI: Če rečem: fantastično, sem rekel premalo: tega, kar vidimo tu, ne najdemo niti pri Rembrandtu ...

BAUDEŽ: Tudi odrasli otroci, pa naj bodo živi ali mrtvi, imajo povečane oči kot človeški zarodki, pa držijo se tako zavito, kot da se še ne zavedajo prav, da so že prerasli fetalno obdobje ... Izredna slika ...

SLEJKO: Včasih je tovariš Turel slikal nage ženske na steklo ...

REGAZZONI: Pri žetvi in setvi?

SLEJKO: Ja, ja, z debelimi nogami, med kravami in konji, z vilami ...

KOLMAN: Danes Turel ne izgleda kot naivec ... niti on osebno ... niti njegova platna kot platna ... Ta predrojtstna podoba njegovih oseb, ta fetalni videz odraslih, posebaj pa še otrok, vznemirja s cinično temačnostjo ... Naivci so polni groze in strahu. Tu pa najdemo razlago za grozo in strah v ribjih potezah zarodkov ... To sploh ni naivno! Slikar sploh ni naivec!

SLEJKO: Saj ni. Umetnik je ... V petnajstih let kar dela v prosekturi je izuril roko do te mere, da mu v trenutkih navdiha, med eno in drugo pavzo, medtem, ko doktor Špegelj nima časa, ker je hitro tekel operirat, naslika povoženo mačko in njenega ljubezenskega partnerja, žalujočega mačka ob cestnem jarku, oboje v mesečini ...

BAUDEŽ: Baaaaaa brrrr tole platno ... tu je trideset krokarjev!

SLEJKO: Bomo šli še k njemu domov, ima udomačeno kavko, krasna žival, kljuva črve, odvezuje vezalke na čevljih, kraka ... neverjetno je pametna ... tudi govori ... smrt smrrrt reče, pa crrkni crrrkni ...

KOLMAN: Romantika. Pokopališka romantika. Heinrich Heine, prijatelj Karla Marxa, je pisal pesmi o obešencih ...

SLEJKO: Samo jih ni videl vsak dan pred zajtrkom ... Turel pa dobi na mizo sveže obešenih petdeset komadov ... petdeset obešencev na leto ...

ŠPEGELJ: (se vrne) Smo ga dali v helikopter, pa v Ljubljano.

KOLMAN: Se je kaj pripetilo?

ŠPEGELJ: Štirje Turki, zaletijo se v druge štiri Turke ...

REGAZZONI: Včeraj ponoči! Ja, je že bilo v časopisu.

ŠPEGELJ: V časopis je lahko spraviti. Dva sta takoj umrla, jih je Turel takoj razrezal, da se ne bi preveč usmradila, ker sta deloma kar stekla med kolesi skozi dno vozil ... četrtemu smo presadili ledvico enega od prvih dveh, če se ni prijela, ga bo pobralo, peti je že mrtev, samo mi smo ga še odklopili, šesti in sedmi sta na poti v Ljubljano, osmi pa nam hoče uiti, ker mu ne znamo povedati, kje je ...

KOLMAN: Milijoni hočejo v Evropo za vsako ceno.

SLEJKO: To je še dodaten problem. Tudi Turela moramo spraviti v Evropo.

KOLMAN: Pa ne s to pokopališko romantiko ... vsi vemo, da je smrt smrt ...

SLEJKO: Ja, ampak Turel in smrt se tikata!

TUREL: (vstopi) je možicelj mirnega videza ... deluje nadvse kooperativno, govori povsem neagresivno in skrajno vljuden je ... kar je presenetljivo, ker nekaj malenkosti v barvi obraza izdaja popolnega alkoholika najhujšega žanra ...

SLEJKO: To je Turel.

TUREL: (zelo mirno, zadržano, nekoliko skrivnostno, elegantno) Dober dan.

SLEJKO: Tugo, počakaj zunaj, lepo prosim ... Komisija ravno dela.

TUREL: Boste malo domačega šnopsa? (odpre omaro, prinese kozarčke in steklenico sumljivo zelene barve) Samo gostoljubnost, ne podkupnina.

BAUDEŽ: Iz česa ga pa kuhate?

REGAZZONI: Zakaj je takšne barve?

TUREL: Čisto naraven, pravi orehovec.

SLEJKO: Dobro. Ne bomo pili, trezno se moramo pogovoriti, pa ne hodi v bife čez cesto ...

ŠPEGELJ: Pojdite po Nidžota, naj skuha kavo ...

ŠESTI PRIZOR

SOJENICE. Prizor, ko dva slikarja in kritiki liki sojenice odločajo o Turelu ... Regazzoni in Baudež, kritik Kolman ... Doktor Špegelj jim pomaga pri razmišljanjih ...

KOLMAN: Ne bom vaju motil, samo pripomnil bi ... kaj bo počel potem, ko bo član društva?

BAUDEŽ: (brunda) Seveda naju boš motil, vedno motiš ...
(Nazdravijo si z zelenim šnopsom.)

ŠPEGELJ: Med delom ni dobro piti iz več razlogov. Čustva se prikažejo v nekontroliranih količinah.

REGAZZONI: Od kod dobi Turel toliko platna?

ŠPEGELJ: ... iz materiala za šivanje trupel.

KOLMAN: Kaj trupla šivate?

ŠPEGELJ: Samo, če imajo večje luknje.

REGAZZONI: Luknje, od česa?

ŠPEGELJ: Ljudje so polni lukenj, če pa nimajo dovolj lukenj, se pa dan na dna luknjajo ... dokler se temeljito ne preluknjajo ... pa če jetra Turel preveč nacefra, potem jim moramo nadomestiti s časopisnim papirjem ... za srce pa je boljše malo tkanine, sorodniki hočejo urejena trupla ... da

se ne vdirajo rebra ravno pri srcu ... drugače, ko premikaš truplo padajo kosi organov sem pa tja po mrliču ...

REGAZZONI: Iz česa dela čopiče? Iz dlačic dojenčkov?

BAUDEŽ:: Prosim te! Ne bodi neokusen!

REGAZZONI: (si ogleduje čopiče, začuden) Tako kvalitetnih čopičev še nisem videl ... (teče pogledat na sliko) Si kdaj videl, Baudež, da bi na kakšnem originalu, impresionistu, bile poteze tako fine ...

SLEJKO: (zažari in začne razlagati) Potrpežljiv je naš Turel ... zelo potrpežljiv ...

ŠPEGELJ: Ampak samo, kadar je trezen.

SLEJKO: V naših krajih moraš biti potrpežljiv ...

ŠPEGELJ: Sem opazil, če hočeš uspeti med samimi nepotrpežljivimi ...

Čez čas.

BAUDEŽ:: Da ne bo Regazzoni spet kaj rekel ... Regazzoni, da ne boš rekel, da dela čopiče iz kocin umrlih gospodičen ...

KOLMAN: Dvome lahko preženemo. V aktovki imam mikroskop, včeraj sem ga kupil v starinarnici. Stekelca za preparate ... od sto do štiri stokratna povečava ...

REGAZZONI: Mislite resno? Kaj res dajeta čopič pod mikroskop?

KOLMAN: Takoj se bo videlo: ja točno, struktura človeške dlake.

BAUDEŽ: Tega je potrebno zapreti

KOLMAN: Ja, ja, v norišnico ...

SLEJKO: Gospodje, to vam ni podobno! Zakaj vendar?

ŠPEGELJ: Tudi Van Gogh je bil nor!

KOLMAN: Ni pa živel v socializmu!

SLEJKO: Zakaj v socializmu ne bi smeli imeti norcev?

KOLMAN: Lahko jim imamo, samo priznati ne smemo, da jih imamo ...

ŠPEGELJ: Mikroskopov imamo tule okoli po omarah vse polno. Zagotavljam vam, Turel se je samo naučil mikroskopskega obravnavanja živega sveta: uporablja samo konjske žime in prašičje dlake, pač jih cepi s skalpeli ... na žimi za čopiče se uri v rezanju materiala ... če prerežeš dlačico za čopič, potem znaš prerezati tudi najtanjšo žilico ...

KOLMAN: In najdeš najdrobnejšo kroglo?

ŠPEGELJ: Pa z vsako kroglo tečemo na policijo in na sodišče! Brez skrbi! Več sem na sodišču kot v Ljubljani na izpopolnjevanju iz računovodstva!

REGAZZONI: Ni nam treba govoriti o sodišču, mi smo samo komisija društva likovnih umetnikov, mariborska podružnica ...

SLEJKO: Doktor Špegelj, pustiva jih delati..

ŠPEGELJ: Obtožili bodo Turela še kanibalizma, ker si kuha makarone v kopalnici ... veste, od vseh teh trupel ne more v bolnišnični obrat družbeni prehrane, se mu kozla ...

KOLMAN: Ampak vino mu pa tekne, črno, belo, rose? Po vinu se mu pa ne kozla?

BAUDEŽ: Slikarjev nas je tako malo ...

REGAZZONI: Dobrih pa še manj!

BAUDEŽ: Res ni vseeno, če koga med nami razkrinkajo kot kanibala! Potem bomo vsi veljali za kanibale!

REGAZZONI: Še vedno boljše, kot da za slabe slikarje!

Slejko: (odpelje Špeglja.)

KOLMAN: Socialistična stvarnost je, kakršna je, vemo, ni vedno vse najidealnejše. Ampak pogledjte te utopljenke

BAUDEŽ: Ja, je to vzpodbudno?

REGAZZONI: Zeleni so ... take zelene barve sploh ni ... to je sifilitično zelena ... taka je driska dojenčkov, če so jedli zelene mušnice ...

BAUDEŽ: Spomnil si me, te barve so popolnoma originalne ... česa takšnega ni v leksikonu umetnostne zgodovine ...

KOLMAN: Drugi naivci so otožni, žalostni, pesimistični, vendar v veselih pisanih barvah njihovih slik kipi življenje ... kažejo, kako se kmečko življenje izgublja in spreminja v novodobno socialistično stvarnost ...

REGAZZONI: Moram reči, ta Turel mi bo razložil, samo če bo hotel, kako dela takšne čopiče, pa njegova zelena barve ... vsaj pol slik bi prodal bolje, če bi znal zmešati take zelene odtenke ... rišem velika platna ... olje ali akril, kakor kdaj ... ta Turel je lahko meter gor ali dol ... barve meša kot popoln mojster.

BAUDEŽ: To je Slejko, Slejko ga je učil kompozicije ... !

KOLMAN: Dobro ga je naučil!

BAUDEŽ: Prepovedal mu je vse barve razen modre, zelene in rjave, pa kar je Turel zmešal iz tega..

KOLMAN: Črne je dosti.

REGAZZONI: Motiš se. Nikoli ni črna.

BAUDEŽ: Črna barva se mu prikaže takrat, kadar namaže toliko plati modre in zelene in rjave drugo čez drugo, da barva zgubi živce in postane črna ...

REGAZZONI: Ta kavka ... pa to ni res ... je modra, vijoličasta, zelena ... samo črna ni ...

BAUDEŽ: In vendar je bolj črna kot črn premog ...

REGAZZONI: Ni kaj, iznašel je novo črno barvo, naš Turel ...

KOLMAN: Čas je, da se odločimo. Ga bomo sprejeli ali ne?

BAUDEŽ: Zelo važno vprašanje: kaj bo počel, ko bo član društva in ne bo zgolj ljubitelj?

REGAZZONI: Kot amater prodaja toliko slik – poceni seveda, da bo samo v težavah, ko bo pravi likovnik ... mi, umetniki, namreč skoraj nič ne prodamo ...

BAUDEŽ: Tisto o nizkih cenah ... tisto velja za gostilničarje, slike menjava za vino, da lahko napaja prijatelje ... Nemci včasih pridejo kupit krokarje, pa plačajo v markah ... tisočih ...

KOLMAN: Ne razumem, zakaj potem ne pusti službo, ne ostane doma in cele dneve ne slika?

REGAZZONI: Ima samo osnovno šolo. Kako naj dobi status svobodnega umetnika?

BAUDEŽ: Sprejmimo ga v društvo, da bo nehal sekljati dojenčke, pa da bo lahko vse dneve posvetil umetnosti ...

KOLMAN: Ja, tovariša slikarja, kje bo pa potem imel atelje? Prejšnji teden sem bil pri njem na obisku, živi v garsonjeri, z ženo in tremi punčkami ...

BAUDEŽ: Hudiča!

REGAZZONI: Mu na občini ne morejo dati enoinpolsobnega stanovanja?

BAUDEŽ: Komu? Uradno je pomožni strežnik, brez kvalifikacije, z izkušnjami iz vojske. – V Slovenj Gradcu še zdravniki in sodniki dobijo garsonjero, seveda če sta on in ona visoko kvalificirana in še družbeno politično aktivna ...

KOLMAN: Glasujmo. Trije smo. Trije za. Predlagamo sprejem. Čestitajmo Slejku in Turelu.

(Strinjajo se.)

REGAZZONI: Pa ima kraj dva slikarja, enega šolanega, drugega genialnega, zdaj bi rabil še galerijo.

KOLMAN: Muzej starega župnika Cokliča je izreden. Nekaj najbolj odvratnih primerkov ljudske in cerkvene umetnosti v Srednji Evropi. Saj res, zdaj imajo dva slikarja, še nekaj je: še galerijo rabijo.

BAUDEŽ: Zakaj pa mislite, da Slejko tako forsira Turela? Za svoje sladke pokrajine, gore kot joški debelih blondink, ne bi nikoli dobil galerije ...

REGAZZONI: Zakaj pa ne?

KOLMAN: Ni dovolj socialistično!!

SEDMI PRIZOR

Spet GARAŽA.

Bombek in Renata sedita na jogiju in kadita.

RENATA: Sem pač iz krajev, kjer preveč škropijo.

BOMBEK: In preveč pijejo.

RENATA: In se premalo zdravijo?

BOMBEK: Ti se vsaj zdraviš, vseč mi je tvoj način zdravljenja.

RENATA: Tu sva deset minut. To je pol košarkarskega polčasa.

BOMBEK: Brez time autov.

RENATA: Kolobarje imaš pod očmi, roke se ti tresejo. Samo govoriš kot da bi keglje podiral.

BOMBEK: Ne dosegam rezultatov. Nikogar ne pozdravim. Od tri stotih sem pozdravil dva odstotka. Šest alkoholikov.

RENATA: Mož mi je umrl.

BOMBEK: Mož ti pa kar tako na lepem ne more umreti. To si si izmislila? Zakaj bi doktor Tratnik nenadoma preminil?

RENATA: Včeraj zjutraj je stopil iz hiše, imava hišo na robu mesta, med gozdčkom in vinogradi, pretegnil se je in nenadoma je sedel, se ulegel, umrl.

BOMBEK: (ga nenadoma zelo zanima) So golobi leteli nad hišo?

RENATA: (ne razume, kaj je tako čudnega v golobih) Ja, leteli so, golobi in grlice. Bila sem v kuhinji, pripravljala sem kruhke s kinderlado.

BOMBEK: Kje imaš zdaj moža?

RENATA: Zahtevala sem obdukcijo, pa so rekli, da ni potrebno, saj je umrl doma, ne v bolnišnici. Potem so mi ga že popoldne pripeljali domov, rekli, ne odpiraj krste, da ga ohraniš v dobrem spominu. Infarkt je bil. Jutri bo pogreb.

BOMBEEK: (se grabi za srce, vstane, se še bolj grabi za srce in se potem usede) Rad te imam! Rad bi živel s tabo! Vseeno mi je, kakšne navade imaš!

RENATA: Pomiri se. Z mano se najbrž ne da živeti. Mikec, kipar, moj prvi mož, je v komi v Slovenj Gradcu, moj drugi mož je pa doma v dnevni sobi ... sorodniki in znanci grizljajo sendviče ... sosede so peljale deklice na sprehod ...

BOMBEEK: Ti si našla čas zame?

RENATA: Moj mož ni samo vsajal silikonske vložke, izvajal liposukcije, sesal mast s stegen, trebuha, bokov, največ je zaslužil kot sodni izvedenec ...

BOMBEEK: Misliš, po karieri z ženskami mu niso več zaupali operacij, nekaj dela so mu pa morali dajati dati ...

RENATA: Zadnja leta ni govoril o delu ... tudi meni ne, pa delam v upravi zdravstvenega doma, na oddelku za investicije ...

BOMBEEK: Glavno je, da je imel denar, kaj bi naj govoril, da žaga lobanje ... iz čelnih trčenj ...

RENATA: Zato tudi njega niso hotel razžagati, so rekli, ne bomo našega šefa ...

BOMBEEK: Praviš ... golobi so odleteli?

Renata: (postane pozorna, hladnokrvno) Kaj je z golobi?

BOMBEEK: Ko sem hodil v gimnazijo, sem stanoval v internatu. V Mariboru, ob parku. Kdaj pa kdaj je počil kakšen strel. Odmeval je od hribčka Kalvarije in hribčka Piramide, golobi so zaprhutali v zrak ... vrabci so besno začivkali ... potem pa je odmev izzvenel ...

RENATA: Ne se hecat.

BOMBEEK: Starejši so rekli, da streljajo graničarji na tiste, ki bežijo čez mejo ...

RENATA: Res, ljudje so neprestano bežali čez mejo.

BOMBEEK: Tu pride fizika na površje. Ko sem bil v vojski, bil sem v saniteti, sem se spomnil knjige iz fizike. Meja je sedemnajst km od Maribora. Če tam kdo strelja, se v Mariboru ne sliši. Tudi če bi streljal iz mitraljeza in ves dan.

RENATA: Ne razumem.

BOMBEEK: Streljalo se je v mestu, v Mariboru, vedno en strel, vedno kje s Kalvarije, vedno iz vinograda ali iz gozda.

RENATA: Ne boš verjel. Prav na to sem pomislila.

BOMBEEK: Kje je stal mož? Morda pred hišo? Na odprtem?

RENATA: Na naše dvorišče se lepo vidi iz vinograda in iz gozda. Mož mi je sezidal hišo na prelepem mestu.

BOMBEEK: Nikoli je ne bi mogel prodati ameriškemu konzulu. Pojdiva pogledat, če lahko najdeva kroglo.

RENATA: Kroglo? Kakšno kroglo? Misliš kroglo v srcu? (Za hip tišine) Znaš secirati?

BOMBEEK: Kombi imaš. Če so gostje odšli ali če bodo odšli, potisneva krsto v kombi in se zapeljeva v Gornji grad k Turelu. Ta ima vsaj priprave. Mizo, nože, žage ...

RENATA: Poznaš Turela?

BOMBEEK: Pozdravil sem enajst umetnikov, ki so hodil z njim popivat od Prekmurja do Istre.

RENATA: Koliko si jih pa vse skupaj zdravil?

BOMBEEK: Enainosemdeset! Točno jih imam preštete! Šestnajst jih je prej umrlo za cirozo jeter!

RENATA: Tudi sama sem mislila na Turela.

BOMBEEK: Tudi tvoj mož je morda tja pošiljal tista trupla, ki so imela kakšno kroglo v srcu.

RENATA: Si nor?

BOMBEEK: V Slovenj Gradcu je meja, tam je polno trupel s krogli, morda še več kot v Mariboru, ker kraj je bolj odmaknjen, bolj v gozdu, no, bilo jih je včasih, pa se ne pozna, če pride še kakšno ... ampak, a ne bi bilo bolje, zdaj, ko veš, daj, pozabiva na vse skupaj? Na svet poln krogel, krogle za v srca?

RENATA: Prišel si do še enega doživetja ... pa tako malo možnosti imaš za podobne uspehe ... zdaj se moraš oddolžiti ...

BOMBEEK: Resnica je resnica ... včasih pomiri. Včasih ubije.

(stisneta se drug k drugemu) Še deset minut?

RENATA: Eno uro. Da se obiskovalci razkropijo. Pa potrebna sem še dobrega udarca.

(Lotita se drug drugega.)

OSMI PRIZOR

PROSEKTURA.

Turel in Nidžo delata, Bombek opazuje ...

Renata v predsobi ogleduje slike, v tesnem prostoru, ki je Turelev atelje, dviguje slike in jih osvetljuje ... krokarji ... mačke, povožene ... ženska v belem in njen žabjeglavi ljubimec ... žalujoči ostali, prav takšni kot fetusi ... zelene barve ...

TUREL: V možganih ni nič.

BOMBEEK: Kap ga je, mora nekaj biti,

TUREL: Razrezal sem možgančke na kolutke – kapi ni. Možganska nikakor.

BOMBEEK: Zdaj pa srce. Srca se sploh niso dotaknili. Ne smemo biti površni. Bosta vidva odprla?

TUREL: Če hočete vedeti, kaj ga je?

BOMBEEK: Kaj?

TUREL: Krogla je v srcu.

BOMBEEK: Ne govori na glas.

TUREL: Se strinjam.

BOMBEEK: Kje ... a tale pika ...

TUREL: Sledite ji ... Imel je zdravo srce za svoja leta. Velik o ljubezni in alkohola, malo maščob in malo stresov ... Pač liposukcije ... Daj cirkularko, Nidžo ... Pinceto.. Ja, tukaj ...

BOMBEEK: Da, to je krogla. Ja, v srcu je krogla. Malokalibrska.

BOMBEEK: Tega ne bova zapisala v zapisnik.

TUREL: Morava. Zjutraj bom pokazal direktorju, povedal bom, da je gospa Renata pripeljala moža in krogla, malokalibrska je, prirezana, počakala bo v steklenički.

BOMBEEK: Ni pametno.

TUREL: Ne, da ni pametno: obvezno je. Kaj pa mislite? Vstanem sredi noči ...

BOMBEEK: Našla sva vas v gostilni Pri Divjem petelinu ...

TUREL: Streznil sem se zaradi vaju, zaradi vas treh ... dovolj sem trezen, da vem, večje kot je sranje, bolj mora iti vse po predpisih ...

NIDŽO: Tu je krogla. – Jo naj zgubim?

TUREL: Nidžo, ničesar nisem slišal. Prosim, ne nakladaj!

BOMBEEK: Tale mrtvi doktor je delal isto kot vi, gotovo je našel kakšno kroglo in jo je potem komu pokazal ... zato je zdaj sam tu s kroglo v srcu ...

NIDŽO: Prosim, brez krogle.

BOMBEEK: Zmenim se z gospo Renato. Toliko, da ve, toliko, da ji je jasno. Potem truplo odpeljeva.

NIDŽO: Zmenita se hitro, nazaj ga je potrebno sestaviti.

V Turelov em slikarskem prostorčku.

(Bombek stopi med slike, ki jih je Renata razložila po policah.)

RENATA: (najprej zajoka, objameta se, posluša, kaj ji razlaga) V tej državi morajo veljati zakoni.

BOMBEEK: Morali bi veljati. Tako kot v vsaki.

RENATA: Smrt svojega moža bom spravila pred sodišče. Začela bom z njegovimi kolegi, ki niso našli krogle?

BOMBEEK: Krogla? Kakšne krogle?

RENATA: Ti si rekel, da je bil ustreljen. Točno v srce.

BOMBEEK: Ja, ampak so meje.

RENATA: Kakšne meje?

BOMBEEK: Meje do koder tvegamo: krogla je izginila.

RENATA: Tu neke jo imate. Poiskala jo bom! (stopi za zaveso, pogled na truplo jo pretrese) Kje imate kroglo?

NIDŽO: Vse smo pospravili in zašili. Krogla je v steklenički. – Jo naj izgubim?

RENATA: (pogleda Turela, Bombeka in Nidža, moževo truplo in potem se vrne med slike v Turelov prostorčič) Naslikajmo si lepo temnozeleno sliko? Naslikajmo si nekaj temačnih razpotegjenih obrazov s sklenjenimi rokami?

TUREL: Ne me zajebavat. Saj rad kaj naslikam. Samo časa ni nikoli ...

NIDŽO: Ljudi ubijajo, mar ne?

DEVETI PRIZOR

TUREL GARSONJERA. Lidija potrka. Ančka odpre.

LIDIJA: Vi ste gospa Ančka?

ANČKA: Ja, Ančka Turel.

LIDIJA: Vi ste slikarjeva žena? Jaz sem Lidija. Pesmi pišem.

ANČKA: Ah, vsak dan pride kakšen umetnik. Ampak ne pridejo sem, kar v gostilni ga počakajo in gredo pit. Ivanc, Smole, Zajc, Strniša, enkrat je prišel Josip Vidmar, enkrat Edvard Kocbek, Gajšek je pa velikokrat tu.

LIDIJA: Kateri Gajšek?

ANČKA: Tisti slavni mariborski pesnik, tisti, ki je kot rentgen, vidi vse ženske nage skozi obleko.

LIDIJA: To ni mogoče.

ANČKA: Pri pesnikih se na vse navadiš.

LIDIJA: A je pesnik?

ANČKA: Meni je že slikarja dovolj. Kadar gredo popivat, vzame slike s sabo. Kar pod pazduho, potem zamenja slike za deset ali dvajset litrov.

LIDIJA: Pa mu dajo?

ANČKA: Deset do petnajst črnega ali dvajset do petindvajset belega. Slike pa so vredne veliko več!

LIDIJA: Gospa, kar vi jih prodajajte. Ne pustite se prevarati. Nas, ženske, vsi izigrajo!

ANČKA: Prostora je malo, tu, pri nas, imamo tri punčke, že spijo, tu v kuhinji je čisto malo prostora. Sedite. Bom skuhala kavo. Kaj vam je?

LIDIJA: Ostala bom pri vas.

ANČKA: Lepo. Boste pomili posodo.

LIDIJA: Tudi.

ANČKA: Spite lahko v kopalnici.

LIDIJA: Res? Ste tako dobri? Nimate nič proti?

ANČKA: Danes je prišla komisija, trije umetniki iz Maribora in Slejko, mojega Turela so sprejeli v društvo likovnih umetnikov, zdaj bova morda dobila eno in pol sobno stanovanje, mogoče bo celo dobil kakšno službo ... Kakšno drugačno službo ...

LIDIJA: Ne ... ne, ne še zdaj. Njegovo delo odlično vpliva na njegove slike. Imate radi slikarstvo?

ANČKA: Če bi le znala prodajati slike ... Če bi jih vsaj jaz znala prodajati ... če jih že on ne zna. A vi prenesete, da nekdo dan na dan pije?

LIDIJA: Umetniki pijejo.

ANČKA: Zakaj neki?

LIDIJA: Ker so žalostni.

ANČKA: Turel je najzadovoljnejši človek na svetu, pije, ker ga veseli, prijatelje iz Ljubljane vodi od gostilne do gostilne, tu pri nas je petdeset gostiln po hribih, ob železnici in glavnih cestah ... če se zmotijo, gredo na vlak, se odpeljejo v Prekmurje ali v Istro ... Potem pa plodijo po plodni ravnici ali pa padajo v kraške pojave ...

LIDIJA: Umetniki so kot otroci, ne morejo nehati ...

ANČKA: Včasih se kakšen obesi. Jaz, pa še kakšna žena, Josipina, sodnica, na primer, se voziva za njimi in iščeva

zaostale ... v kakšni gostilni najdeš književnika, ki je preveč popil, pa spi na skretu ... našli sva jih tudi v jarku ob cesti ... našli sva tudi že dva obešena ...

LIDIJA: Turel pa je stal zraven in skiciral?

ANČKA: Kako veš?

LIDIJA: Uganila sem ...

ANČKA: Ti si shizofreničarka.

LIDIJA: Ne, ampak umrl mi je oče..

ANČKA: Sožalje.

LIDIJA: Danes mi je umrl.

ANČKA: Potem ne bi smela potovati.

LIDIJA: Pa me je pograbilo. Kar na vlak in sem šla, čim dalje, tem bolje.

ANČKA: No, bolj bi priporočala Amsterdam ali vsaj Benetke.

LIDIJA: Zakaj?

ANČKA: Vsi iz Ljubljane pridete sem ... jaz pa naj zabavam Mariborčane, pa Ljubljančane, slikarje, pesnike ... danes je prišla še gospa iz Maribora, njen prejšnji mož je v bolnišnici v komi ... tudi slikar ... Turelov prijatelj ... zelo se boji zanj ...

LIDIJA: Vi pojdite spat, pomila bom posodo, počakal bom vašega moža ... moram ga videti ...

ANČKA: Ne bo ga. Ne danes, ne jutri, ne pojutrišnjem ... vedno pride do petka, ko se nabere pet, šest mrličev ... ravno lepo so uležani za obdukcije ... direktor Špegelj navadno nima prav dosti časa ...

LIDIJA: Umrla mi je babica.

ANČKA: Ne sekirajte se, vsem se to zgodi.

LIDIJA: Brat se mi je utopil ...

ANČKA: Otrokom se dogajajo nesreče.

LIDIJA: Drugi brat je skočil v morje, ko je bila oseka. Tetraplegik je že sedem let, umreti hoče, pa mu nihče ne pomaga ...

ANČKA: Otrok pa še niste imeli?

LIDIJA: Nočem jih. Zakaj bi naj blodili naokoli in čakali na smrt?

ANČKA: Otroci so smešni. Skačejo pismo. Če imajo fantki dolge lase, izgledajo kot punčke. Punčke so včasih strašne kot fantki: razbijajo in kričijo.

LIDIJA: Nikoli ne bom imela otrok. Moj ljubček pije in bo umrl.

ANČKA: No, zdaj bi radi umrli še vi?

LIDIJA: Kako veste? Ja, kako ste uganili?

ANČKA: Če hočete umret, v redu, ni mi všeč, ampak lahko počakate v kopalnici, trajalo bo tri štiri dni, da se vrne in vam kaj pove o smrti in o onostranstvu in ... ampak ...

LIDIJA: Je kaj narobe?

ANČKA: Ene se hočejo kar kavsati z njim, mi rečejo, kar stopite na hodnik za trenutek, moram si ga stisniti med noge ...

LIDIJA: Ne, jaz nisem taka ... ne ... sploh pa ga ne poznam..
. drugače imam rada genije ... ampak za moške sem izbirčna ...

ANČKA: Gospodična, samo da je res. Tu sem neizprosna.

LIDIJA: Prisežem!

ANČKA: Kaj pa vaš ljubček? Da ne bo zjutraj pritekkel in začel razbijati mojo kuhinjo?

LIDIJA: Ne bo! Prisežem!

ANČKA: Prisežete lahko, če bo pa res, bomo pa videli ... moški so ljubosumni na smrt ... moški mislijo, da je Turel Modigliani ... ker je prej slikal nage ženske na steklo, bil je naivec ... bil je naivec, ampak samo po spominu ... raje pejte ... jaz imam svoje skrbi, otroci spijo, morda bom morala iskati moža po Istri, Brdih, po Bohinjskem kotu ali Notranjski ... vedno najde najbolj nore kraje ...

LIDIJA: V nečem sva si podobni. Tudi moj ljubi je alkoholik, tudi njega je treba iskati po gostilnah, iz gostilne v gostilno, cele noči tekati za njim ... pa tak umetnik, pravi genij ... nora sem na genije ... obe sva nori na genije ... Kakšna grozna neumnost!

ANČKA: Radi bi ga pokavsali, mojega genija, kar lepo priznajte! Zdaj bi ga radi še vi?

LIDIJA: (se zelo začudi, presenečena) Ja, kako ste uganili?

ANČKA: Vsak dan pridejo kakšne takšne. Ne bo nič, ne dovolim, vse ima svoje meje, od kar je slaven, od kar je genij, mislijo ženske, da je javna dobrina, ne bo nič, da mi ga katerakoli trapa uniči? Že tako nič ne more! Posebno ne, če pije šest dni skupaj.. pa pogledjte, kakšna suhica ste ... sploh pa je moj mož slikar, ne pa morilec ...

LIDIJA: A ni vse življenje rezal ljudi?

ANČKA: Ja, ja, sanitarni tehnik je, občina ni zmogla nastaviti šinterja, dali so ga za rezervnega patologa. Lopovi zdravniki nič ne delajo, je pa on pri roki ... vse razsekla tako, kot je prav in po predpisih ...

LIDIJA: Vem ...

ANČKA: Ampak zato še ne zna zdraviti osamljenih pohojenih duš. Moja draga Lidija, na napačen naslov ste prišli!

LIDIJA: A ni genialen slikar?

ANČKA: Taka prasica ni, kot je bil, pfuj, oni Picasso, osem žen in sto ljubic in podobno, ampak vseeno ... nekaj časa je bila njegova naloga loviti potepuške pse po občini.

LIDIJA: Pse? Izgubljene pse? Rada imam živali. Nadvse! Kaj potem, ko jih je polovil?

ANČKA: Potem jim je moral dati še injekcijo.

LIDIJA: Grdo.

ANČKA: Še grše jih je bilo zlagati na smetarski tovornjak, ko so bili že trdi.

LIDIJA: Zakaj jih pa niste, ko so bili še mehki?

ANČKA: Tovornjak je prišel vsakih nekaj dni, čakati pa ni hotel, da bi jih odšpricali tik pred odhodom.

LIDIJA: (nenadoma navdušeno) Dober bo! Dober bo!

ANČKA: Za kaj bo dober? Za čisto nič ni dober.

LIDIJA: Ni važno, da me ozdravi, važno da me ubije.

ANČKA: Gospodična, tako ne bo šlo. Ne,ne,ne, seksa pa ne trpim, nobenega seksa v mojem gospodinjstvu ...

LIDIJA: Ne bodite malenkostni! Je ubijanje seks?

ANČKA: Marš, ven! Marš ven kurba hudičeva!

LIDIJA: Kaj sem naredila?

ANČKA: Vse se delajo fine, na koncu pa je jasno, da jim gre samo za nekaj. Da ga stisnejo v luknjo! On pa še slikar ni. Marksistične prasice potrebujejo junaka, da pritegnejo pozornost OZN in Beograda in Centra za promocijo Jugoslavije ... tako je pač ... vsakogar bi privlekli sem, samo, da imajo umetnika ... Daga Hamerskjoelda, Borisa Berganta, Josipa Broza Tita ... slikar Slejko, upravnik galerije, se pred nikomer ne ustavi ...

LIDIJA: Turel ni samo umetnik, je velik umetnik!

ANČKA: Veš da, poznam jaz velikega umetnika. Ga dajem spat, mu slačim hlače.

LIDIJA: Srečnica.

ANČKA: Veš, da. Vem, kaj je to umetnik, vem, če ne bi pil, bi ne bil ničvreden; pa pije. Veš, zakaj riše crknjene ptiče?

LIDIJA: Zakaj?

ANČKA: Ker nima domišljije.

LIDIJA: Vsa svetovna javnost vam bo ugovarjala! Njegovi crknjeni ptiči so enkratni.

ANČKA: Veš da. Pač preriše to, kar se mu zdi skozi alkoholne hlape da pač vidi – vidi tako nič – kaj pa misliš, obiskovalci galerij so že kdaj videli crknjene ptiče?

LIDIJA: To je možno.

ANČKA: Ja, ja, ja, ja: kura na krožniku. Zmrznjen kos v parku. Ampak crknjene ptiče za razrezat in nagačit? Razrezane po rezinah?

LIDIJA: Neokusno.

ANČKA: Tudi jaz pravim, da je neokusno, ampak Tugo to slika!

LIDIJA: Turel je predvsem slikar ljudi!

ANČKA: Trupel. Trupel, bi rekla.

LIDIJA: A trupla niso ljudje? In posebno njegova trupla, njegova trupa v prelivanju zelenega in modrega absolutno oživijo!

ANČKA: Če jih ima on v formalinu v kleti nekaj mesecev, ne bi rekla, no, da ... tudi torbica je krokodil.

DESETI PRIZOR

Znano prizorišče GOTSKE CERKVE.

Fredi, Renata, krsta, Bombek.

FREDI: Pokopati ga hočete v vaši rojstni vasi?

RENATA: Zato sem ga pripeljala sem.

FREDI: V vaši rojstni vasi je pokopališče prenapolnjeno. Tudi živih je malo, da bi urejali okolico. Svetujem vam žarni pogreb, žaro je lažje dati v avto ...

RENATA: Ne. Izgubila sem očeta, mamo, brata in njegovo ženo, nikogar nimam več v tej vasi, še sosed se je ponesrečil ...

FREDI: to je še manj razumljivo. Mrtvih ne moremo odriniti v mrtve kraje ... a niste bili vi nekoč poročeni s kiparjem Mikcem? S tem, ki leži v bolnišnici?

RENATA: Turel ga hodi vsake pol ure gledat.

FREDI: Ja, ker je njegov prijatelj.

RENATA: Ja, ker hoče videti, kakšna jetra je imel!

FREDI: Kdo pa je tale tu?

RENATA: Gospod Bombek.

FREDI: Gospod Bombek! (Freda se razneži.)

RENATA: Si ozdravil tudi njega?

BOMBEK: Seveda, bil je v četrtem letniku tik pred izključitvijo ...

FREDI: Bog mi je pomagal.

BOMBEK: (potreplja Fredija po riti) K sreči smo imeli nekaj toplokrvnih na oddelku, da so ga razvedrili!

RENATA: Kaj se niti trupel ne da pokopavati brez pripomb?

FREDI: Vaš mož? Privoščim mu malo miru. Ga je Turel razrezal? Kakšna posebna storitev?

RENATA: (ostro) Kaj bi naj imel Turel z mojim pokojnim možem?

FREDI: Nič, nič, nič ne bom rekel. Zakaj mora naša bolnišnica edina v vesoljni Jugoslaviji imeti v prosekтури pomožnega bolničarja? Ja, mene – ne zanima, jaz imam svoje probleme ... dobro, gospa ... jutri popoldne ... vi določite natančno uro ... pripeljite ljudi ...

RENATA: Nobenih ljudi.

FREDI: Nobenih ljudi? Pa tako znan mož ... Kaj pa vaši sovaščani in sovaščanke in sorodniki iz sosednjih vasi?

RENATA: Nobenih, prav nobenih, ne starih, ne mladih, najožji družinski krog ...! – Ja, tu imate okostnjake kar pod steklom, debelo steklo, pleksi, ja, pa pravi okostnjaki, kakšni pa ste, ja, kaj se pa greste?

ENAJSTI PRIZOR

PROSEKTURA.

LIDIJA, NIDŽO, TUREL

LIDIJA: Mislim, da imam pravico do tega.

TUREL: Nobene pravice nimaš.

LIDIJA: O, ja. Je pravica na svetu. Dobro je nagrajeno, zlo je kaznovano.

NIDŽO: Tovarišica, tovariš Turel je hotel samo povedati, da tu nimate nobene pravice. Sem prihajajo mrtvi, imajo pravico do žage, noža in pietete. Prihajajo žalujoči ostali, imajo pravico do žalovanja. Prihajajo doktorji, derejo se na Turela in mene, ukazujejo, vse pravice imajo ... vi, tovarišica ...

LIDIJA: Lidija ...

NIDŽO: Vi, tovarišica Lidija, ste pa živi, pa doktor niste, pa niti žalujoči ostali ... da vam bo jasno ...

TUREL: Se strinjam. Tako je.

LIDIJA: (vidno razburjena) Prišla sem iz Ljubljane. Ušla sem ljubimcu, napil se je in mi skušal iztakniti levo oko.

Ugriznil me je v desni uhelj, odgriznil ga ni, ker ima slabe zobe, zaradi težke mladosti in ker je bil zaprt.

TUREL: Oh, kako hudo.

LIDIJA: Gospod Turel, vi sta zame zadnje upanje, rada bi prespala v vaši delovni sObi, med krogarji in sovami, med ščurki, ki lezejo iz velikega mrtvega ščurka, med crknjenimi mačkami in razrezanimi otročički, med mrtvimi nosečnicami in starimi mamami, med vonjem po olju ...

NIDŽO: Ta njegov prostorčič za zaveso je njegova edina delovna soba ...

LIDIJA: Čudovito! Spala bom na tleh v kotu tiho kot miška ... vi pa slikajte, slikajte, slikajte kot da me ni ... mešajte olja, pa četudi bo terpentini kapljali name ...

NIDŽO: Ne slika vsak dan. Včasih tudi celo noč sedi na stolu in igra na harmoniko.

LIDIJA: Pa igrajte harmoniko ... ne bom spala, poslušala bom, jaz sem igrala na harfo, od petega do enajstega leta, na violončelo, od osmega do trinajstega leta ... potem pa ...

NIDŽO: Nihče nima pravice govoriti. Še najmanj govoriti o sebi.

LIDIJA: Ljudje imamo pravice. Ker smo ljudje! Jaz pa sploh! Gospod Turel! Tu, tu naj tej mizi, tu je ležal moj ded. Vsi, čisto vsi, vsa družina od otrok do najstarejših, smo sedeli v krogu, prinesli smo svečo in sendviče.

NIDŽO: Vsi naredijo prav to isto!

TUREL: Izvolite sestri.

LIDIJA: (sede in nadaljuje) Nikoli ni isto. Kar se zgodi meni, ni isto, kot tisto, kar se zgodi drugemu. Vsaj zame ne. Nikoli. Tu, tu, na tej mizi je ležal moj oče ...

NIDŽO: Ne verjamem ... ta miza je za težje primere ...

LIDIJA: (bučno) Buldožer se je prevrnil nanj ...

TUREL: Vidiš, Nidžo, nič ne verjameš?

NIDŽO: Kako je izgledalo?

LIDIJA: Razlezel se je ..moj oče ... na osem kvadratnih metrov ... preden so ga zvili skupaj kot palačinko in potem previdno razvili ... visel je če z robove ... Čez vso mizo ... tam sem videla Turela ... Tisti hip ... Oživel mu je dvoglavi foetus v kozarcu ... On, mož s krožno žago, pa je pljuskal sam v sebi kot morje ob obalo, ko je zažgal špirit v koritu za pranje črevesja ...

NIDŽO: Gospodična, gospodična ... kot kaže, se poznamo ... bili ste velikokrat tukaj ... ?

LIDIJA: Zadnjih nekaj dni neprestano prihajam. Odganjajo me, jaz pa se klatim tod okoli, po mestu, okoli bolnišnice ... po parku ... zadnje dni sem tu prav pogosto ...

NIDŽO: Mislil sem prej ... v prejšnjih časih, letih ... v prejšnjem obdobju vašega življenja ... prej!

LIDIJA: Prej vsaj desetkrat!

NIDŽO: Vas zanimajo mrlički kot taki, kako jim žagamo lobanje ... odpiramo prsni koš s škarjami ... ali kaj podobnega?

LIDIJA: Pravzaprav ne ... ne vem, kaj me privlači ... ampak mam so obducirali, očim jo je nataknil na vile ...

NIDŽO: Zakaj pa?

LIDIJA: Jetra so mu začela razpadati, aorta v grlu mu je počila, sapnik se je zamašil, rak v grlu, tu ... na tej mizi mu je Turel odrezal glavo, da mu je lahko snel vrv!

NIDŽO: Odrezal glavo? Vi pretiravate ali pa je on malce pretiraval? Mar ni?

LIDIJA: Ne ... če mu je hotel jezik stlačiti nazaj v grlo in glavo prišiti na ramena, se je moral rešiti vrvi ...

NIDŽO: Kaj je pokojnik vzel tisto jekleno od žičnice?

LIDIJA: Ne, no ni bila vrv, bila je pač nekakšna žica ... ne vem ... od likalnika ali od daljnovoda ... ali zavora od bicikla ...

NIDŽO: Dobro, zberi se, Lidija, povej, kaj bi rada, Lidija!

LIDIJA: Ne vem, zakaj naj hodim po svetu, kar tu bi ostala ...

NIDŽO: Si navezana na mamo in očima ... ?

LIDIJA: Veljko je šel v vojsko ... poslali so ga v zacinkani krsti ...

NIDŽO: Zakaj ste pa odpirali

LIDIJA: Turel je našel osemtrideset lukenj ...

NIDŽO: Kaj je bil tvoj fant?

LIDIJA: Ne, brat. Fant je bil Ivan. S fičotom se je zaletel naravnost v drevo.

Turel: (se zdrzne, daje znake Nidžu, naj neha.)

NIDŽO: Samomor torej?

LIDIJA: Ni bil samomor, pomladi bi se morala poročiti ...

NIDŽO: Da ti nekaj povem, Lidija. S fičotom se nikoli ne zaletiš frontalno v drevo ... ker je majhen in ga obrneš, zaletiš se kvečjemu v vrata ... to pa ni smrtno ...

Lidija: (zelo razburjeno) Ni imel razloga!

NIDŽO: Nikoli nimamo razloga ... !

LIDIJA: Potem je Jolanda ...

NIDŽO: Sestra?

LIDIJA: Ne, hčerka.

NIDŽO: Ne bom vprašal.

LIDIJA: Ko je hranila kure, je padla v gnojnico ...

NIDŽO: Kako, da je niste slišali?

LIDIJA: Izredno občutljiva nežna punčka. Ni prenesla smradu ... zato najbrž ni hotela odpreti ust ... pa ni kričala ...

NIDŽO: No. Vidim, tu si več doživela kot jaz.

LIDIJA: (se ustavi pri Turelu) Všeč mi je, kako slikaš: s kakšnim občutkom. Stara mama s črno ruto s sklenjenimi rokami in z obvezo okoli glave in z zobmi, ki vseeno štrlijo ...

TUREL: Nisem jaz Turel ...

LIDIJA: (pretresena in razočarana) Kako ne?

TUREL: A ga ne poznaš ... če si bila tolikokrat tukaj?

LIDIJA: Človek toliko gleda pokojnike, ne gleda še naokoli.

TUREL: (jo pogleda zelo od blizu) Nisem te še videl.

LIDIJA: Sem premalo bela za sem? sem preveč rumena?

TUREL: A te tudi daje? A te vznemiri?

LIDIJA: Mislila sem, da si ti tisti, ki slika ...

NIDŽO: Oni, ki slika, je že davno bogat ... sedi na vrtu pod cvetočimi jablanami ... sem pride samo, če mu zmanjka navdiha ... ali pa kadar imamo nenadoma več nezdgod hkrati

LIDIJA: To je najbrž kar pogosto ...

NIDŽO: Pogosto ... (ženska se ga loti, on se loti ženske.)

LIDIJA: Zaprem vrata, ne maram, da me gleda tisti otrok ...

NIDŽO: Pusti, naj gleda.

LIDIJA: Pa tisti alkoholik, ki si mu ravno prej razrezal jetra ...

NIDŽO: Ne bo mu šlo na jetra.

LIDIJA: Meni gre ...

NIDŽO: Med trupli se počutim domače, ne zapiraj vrat ... kako se naj počutim domače med živimi ljudmi?

TUREL: Naj prespi med slikami ... če hoče ... Nidžo, poglej, kako je žalostna..

NIDŽO: Greste domov?

TUREL: Grem pogledat, če je še kakšna gostilna odprta ... žejen sem ... danes bi še lahko koga srečal ...

LIDIJA: Umetnik ... vi ste umetnik ... kako, da nisem takoj opazila? Z vami grem ...

TUREL: Jutro je pametnejše od večera. Naspri se, če moreš, dobro si napihni blazino in dve odeji sta v omari ... večkrat spim kar tu ... ne boj se slik, ne boj se mrtvih, boj se Nidža,

ampak Nidžo te bo lepo zaklenil, strašen, ampak bom počakal, da gre domov ...

LIDIJA: Potoval sem tako daleč, do Ljubljane do sem, tri ure z vlakom, samo da bi vas spoznala?

TUREL: Še je čas ...

DVANAJSTI PRIZOR

(Noč. Sanje ... Mogoče jih je dopolniti s kakšno vizualno idejo, mogoče se Lidija s samosprožilcem slika med oljnimi slikami, ki jih je vse polno v prostoru in so zelo čudno zložene? Lidija pleše, celo zapoje kakšno čudno pesem, poje, sanjariji, si z baterijo ogleduje slike ... fotografira ... pije zeleno žganje ...)

LIDIJA: (se zjutraj zbudi, ko odgrne zaveso ... Turel že dela, Nidžo nekaj spira z vodo ... ropota, ko razne potrebščine prinaša in odnaša) ...

LIDIJA: Turel? Moram z vami govoriti na samem. Ne smete imeti slabega mnenja o meni, ampak kar sem doživela to noč v sanjah, pa še polna luna je bila ...

TUREL: Ne bo šlo.

LIDIJA: (zacepeta) Ne izmišljuje si! Tudi Ančka je dovolila.

TUREL: Dovolila je že, ubila bi me pa tudi!

LIDIJA: Če si pa želim!

TUREL: Mogoče si tudi jaz ... ne imej kompleksov, nisi ravno za stran vreč ... ampak misliti moramo na to, kar si misli Ančka ...

LIDIJA: No, no, no, ne boste se bali lastne žene, saj je tako prijazna in nežna ... ?

TUREL: (brunda sam pri sebi) Žene že ne, ampak nenadne smrti pa vsekakor ... vi je ne poznate ... škarje, nož, ruska sekira ... no, bojim se je morda ne, ampak sitnosti so pa sitnosti. (Prime Lidijo za roke, bolj kot ga Lidija zaljubljeno gleda in bolj kot se zdi, da je Lidija tudi Turelu nadvse všeč, bolj je Turel zaskrbljen in nenadoma reče) Če se hočeš, se daj z Nidžom!

LIDIJA: To pa je malo preveč. Si ti nor? Kdo je pa to, Nidžo? Nidžo je tale tu? A ti misliš, genij zahojen, naj se s temle tukaj?

TUREL: Ni slab.

LIDIJA: Kaj slišim? – Kdo ga je pa preizkusil?

TUREL: Ženskam običajno zadostuje ...

(Malo kasneje so stvari postavili na pravo mesto.)

(Med tem ko Turel s cirkularko odpira pokojnike, Nidžo nabija Lidijo ... za zaveso, kjer ima Turel svoj slikarski prostorček.)

LIDIJA: (kvasa vse mogoče) Tako se končajo ljubezni. (Se zasmije) Med olji s krokarji sem prespala, med žabjeglavci z okroglimi očmi, med utopljeno mlinarico ... (vzdihuje) in utopljenim dojenčkom ... (vzdih, grize zaveso) Vso noč sem se prebujala..polna luna je sijala skozi okno ... slika njega in nje, ona v beli obleki, on krepak, črnolas, s hudičevimi ušeščki ... takšni so moški, po uporabi odvržejo vse ... vse ... ščurki lezejo iz razpadle buče ... sova huka na pobočju, pod pobočjem pa mimoidoči, na drevesu pa obešenec ... milo gleda v zeleni

barvi ... Primi me vsaj, stisni me, tako ... pa ne me za
bradavičke stiskat, kmetavs ... (vzdihni, vmes brnenje žaga)
... Popenila bompopenila bom ... preveč je vsega,
polna luna ... konji vranici v mesečini nad zelenim
tolmunom z utopljeno princesko ...

(V tem se sredi vzdihovanja in kričanja, suvanja, cviljenja
voziček z Lidijo nenadoma pripelje izza zavese in daleč
naprej skozi prostor)

TUREL: (vihti žago in ko se voziček zadene najprej v drug
voziček z mrličem, potem pa še v Turela, se Turel obrne in
po nerodnosti z žago zadene Lidijo nekam v telo, oziroma
Lidija se prekucne na žago) ... (Strašen krik ... Lidija pade
po tleh, Nidžo si vleče hlače na rit in priteče in zmedeno
lovi voziček, na katerem je še pred nekaj trenutki ležala
Lidija)

NIDŽO: Kaj pa zdaj ... šef, kaj pa zdaj?

TUREL: (ugasne žago, vidno pretresen) Še nisi videl
nesreče pri delo? Pokliči doktorja Špeglja, pokliči kirurga
Lojzeka, če je dežuren, da vidimo, kaj se da narediti?

NIDŽO: Kaj pa omarica s prvo pomočjo?

TUREL: Prežagana je, kaj boš s prvim povojem!

NIDŽO: (temeljito pogleda, izbulji pogled) Bo doktor
Špegelj napisal mrliški list?

TUREL: Teči ... reči, naj pokliče še miličnike ... reči naj
pridejo, pa četudi jim bo potem slabo ...

NIDŽO: (steče ven.)

Turel: (skuša dvigniti Lidijo, še je živa, meče se sem in tja,
ampak ne sliši ga več, v šoku umira ...)

(Čez čas se prostor dramatično spremeni)

NIDŽO: (priteče) Imela je fotoaparata, slikala se je s samosprožilcem, slikala se je med fotografijami in med slikami ...

TUREL: Potegni film ven, nesi ga k pionirjem v fototemnico ...

NIDŽO: Ne znam razvijati filmov!

TUREL: Samo potegneš ga narazen lepo do konca, da se fino osvetli ...

NIDŽO: V temnici je tema ...

TUREL: Ni, če prižgeš luč ...

NIDŽO: Mogoče je naredila kakšno dobro fotko ... Ni škoda? (Izgine v temnici)

ŠPEGELJ: Povožil jo je bicikel, pa jo je kap?

TUREL: Ja, ja, tako nekako.

ŠPEGELJ: Nobenih neslanosti. Da je nista vozila na bolniškem vozičku v krogu po prosekturi in okoli mrličev?

TUREL: Vi ste nezmotljivi, doktor Špegelj, vi boste že odkrili, kaj je bilo, vas ni mogoče prevarati ...

ŠPEGELJ: (se začne muzati) Si jo ti?

TUREL: Ne!

ŠPEGELJ: Jo je Nidžo?

TUREL: Aha. Pa ne bomo povedali Ančki, da ne bo mislila, da pri nas seksamo!

ŠPEGELJ: Ja, tebi je pa v hlače prišlo, pa si ji odrezal glavo, takoj grem Ančki telefonirat ...

TUREL: Ni bilo tako!

ŠPEGELJ: No, gotovo je bilo še kaj hujšega ... ne sekirajte, človeku, ki ti je pomagal razrezati pet sto ljudi, ne bom storil žalega ... pač je tako ... Turel in Nidžo imata truplo preveč ...

RENATA: (pride skozi vrata, zelo počasi in zaskrbljeno.)

RENATA: Turel, mislim, da se je ponoči Bombeku nekaj zgodilo ...

TUREL: Ne, ne, samo prosim ne ta hip ... sekundo počakaj..

RENATA: Znorela bom od strahu ...

ŠPEGELJ: Niso še nikogar pripeljali, gospa, naj vas pomirim ...
(V tem začne zvoniti telefon.)

TRINAJSTI PRIZOR

KURA

Turel garsonjera. Ljudmila in Ančka. Kasneje Glas (po telefonu.)

(Zvonec na vratih je zazvonil.)

Pred vrati Ljudmila. V rokah drži vrečko.

LJUDMILA: Gospa Ančka, rada bi vam dala kuro.

ANČKA: Ravno sekam trikilskega krapa!

LJUDMILA: Kuro lahko imate za jutri, čisto sveža je.

ANČKA: Najlepša hvala, gospa Ljudmila, ne vem, kako se vam bom ob priliki oddolžila.

LJUDMILA: Ne skrbite. Samo opravičiti se moram ... boste delali paprikaš iz kure?

ANČKA: Ja, paprikaš.

LJUDMILA: To je odlično. Za celo speč bi bilo manj ugodno: usedla sem se namreč nanjo.

ANČKA: Zakaj pa?

LJUDMILA: Klala sem drugo kuro, pa mi je spodrsnilo.

ANČKA: A na tisto se niste usedli?

LJUDMILA: Ne, tista mi je ušla.

ANČKA: Dobite goste?

LJUDMILA: Vsega skupaj osemnajst ljudi. Še sreča, da imam v kleti sto kur. Samo – krhke so.

ANČKA: Kako?

LJUDMILA: Kosti jim ne vzdržijo. Zdi se, zaradi teme. Ko kuro zakoljem in zamahne s perutnicami, se ji obe krili zlomita.

ANČKA: Revica.

LJUDMILA: Več moči imajo kot prakse. Za mahanje s krili, mislim.

ANČKA: Kaj pa tiste, na katere se usedete?

LJUDMILA: Brez heca. Včasih si se na našo domačo kuro lahko usedel, pa se ji je ravno toliko poznalo, kot če bi se ona usedla nate.

ANČKA: Včasih vam ni šlo tako dobro kot danes, gospa.

LJUDMILA: Kaj mi pomaga, da vsak dan jem, ko pa težko diham, pa še na avtobus, pa v službo, telefon vam zvoni, gospa Ančka ...

(Ljudmila odide.)

(Res zvoni telefon in Ančka ga dvigne.)

ANČKA: Halo?

GLAS: Je tam preiskovalni sodnik?

ANČKA: Ne, ni ga tu, sploh ne, je pa klical, ampak mojega moža, ne mene, nesrečo ima na cesti za Maribor ...

GLAS: Ja, ampak je dežuren? Mi smo policija, nemudoma ga potrebujemo.

ANČKA: Takoj pride. Nekdo je zavijal čez neprekinjeno belo črto.

GLAS: Tu imamo človeka petnajst metrov in dvajset centimetrov od prehoda za pešce.

ANČKA: Jezus, se je kaj zgodilo?

GLAS: Ja, tovornjak je žensko zbil in podrsal čeznjo.

ANČKA: Se ji je kaj zgodilo?

GLAS: Gospa, že peti in trideset minut imamo zaprto cesto v Gornji grad. Kolona je dolga tri kilometrov. Z avtom nismo mogli do telefonske govornice. Po mobitelu smo dobili že osem vročih telefonov. Petek popoldne je. Ja, moja dolžnost je ostati pri telefonu, dokler se preiskovalni sodnik ne vrne.

ANČKA: Vi kar ostanite, če imate čas. Vi ste v službi, jaz pa sekam krpa, pa zdaj sem dobila že zaklano kuro, soseda

se je usedla nanjo. – V službi se. Kaj nima preiskovalni sodnik mobitela?

GLAS: Ja, ga ima, pa ga je zaklenil v predal. Zadnjič je rekel: takoj poiščite vse zakopane dojenčke, mislil je enega, ki je nekje izginil, pa so do večera našli že pet dojenčkov, enega brez glave, dva pa v več kosih.

ANČKA: Pri nas, v našem mestu nismo našli nobenega. Ne, vem, v čem je finta z dojenčki?

GLAS: Ni finte. Samo preiskovalni sodnik od takrat ne uporablja več mobitela.

ANČKA: Zakaj ne?

GLAS: Vsi policaji poslušajo in potem najdejo toliko trupel, da ni več mogoče poslovati.

ANČKA: Oprostite, pomešati moram prežganko.

GLAS: Mi imamo žensko še vedno na cesti.

ANČKA: Kličite sosedo, sodnico Josipino ... Mogoče njej ni treba mešati?

GLAS: Ona ni preiskovalna sodnica. – Pa danes ji je umrl mož, kipar Mikec, tri tedne je bil v nezavesti ... bil je prijatelj vašega moža ... kajne gospa Ančka?

ANČKA: Joj, ne rečite ... takoj moram poklicati Turela ...

GLAS: Ne kličite ga, ker je prav gotov na zvezi s preiskovalnim sodnikom, preiskovalnega sodnika pa nujno potrebujemo, cesta je zaprta, kolona je dolga že tri kilometre ...

ANČKA: Ne morem vam pomagati, pomagam pa lahko Turelu, hoče dobiti Mikca v svežem stanju ... hoče videti njegova jetra ...

(Odloži telefon, razseka krpa, razseka kuro, vse ji frči po kuhinji, potem takoj spet pograbi telefon.)

ŠTIRINAJSTI PRIZOR

PROSEKTURA.

Špegelj, Turel, Nidžo, Renata, Josipina ...

Gneča.

RENATA: (zajoče) To ni mogoče! Bombek ne bi šel nikoli obračati sredi ceste!

NIDŽO: Pa še v megli! – Ne skrbite, gospa Renata, v eni uri ga bodo gasilci zanesljivo izrezali iz zbite pločevine!

RENATA: Najprej moža, potem pa še njega, kje je tu pravica?

NIDŽO: Ni pravice!

ŠPEGELJ: Turel, najprej končajva zapisnik ...

TUREL: Ne boste me ... Kako mi je lahko ta ženskica to naredila? In ravno, ko se Mikec naveliča kome in ko mi nenadoma umre ... Mikec ima ženo Jožico, Josipina gotovo ne bo dovolila, da ga razrežemo ...

ŠPEGELJ: Hišni red zahteva, da ga, Turel, ne skrbite ...

TUREL: Josipina je Josipina. Vsi vemo, kako je vplivna ... Nidžo, teči takoj po Mikca ... obrni sestre kolikor moreš ... Moram dobiti njegova jetra ...

Nidža: Brr ... vedno ta jetra ... zagrauzali mi boste mojo najljubšo jed!

TUREL: Nidžo, šibaj!

(Isti prizor, vendar čez čas, v zelo umetni svetlobi, zoženi na ozek prostor.)

UMETNA SVETLOBA.

Prosektura se je napolnila z novimi mrličmi.

Nidžo, Špegelj, Josipina in Renata gledajo Turela.

TUREL: Dvajset let alkoholizma, dvajset let popivanja noč in dan, moj najdražji prijatelj ... jetra brez ožiljka ... brez gnilega mesta ... brez maščobnih oblog ... jetra kot pri dojenčku! (Si oddahne) Alkohol ne škodi človeku ! Še bomo pili! AAAA! Kdo bi si mislil? Bi kdo lahko verjel?

RENATA: Kaj prerokuje iz prijateljevih jeter?

JOSIPINA: Tožila bom bolnišnico, tožila bom Turela, vse jih spravim za zapahe!

NIDŽO: Športnik je bil! Pokuril je škodljiv alkohol!

RENATA: Pokuril je sebe!

JOSIPINA: Če si zdaj srečen, Turel, če si zdaj srečen, vsaj nehaj s tveganjem, nehaj piti!

NIDŽO: (izgine z odra, se vrne) Malo prostora, prihaja doktor Bombek! Po pol leta abstinence je spet začel piti! Kdo ve zakaj? Tri promile! Turel, ugotoviti morava, ali je umrl od alkohola, ali pa šele, ko je kamion treščil vanj, ko je v megli obračal sredi ceste?

ŠPEGELJ: Imamo dovolj vozičkov?

TUREL: Pa ravno danes, ko sem hotel naslikati krokarja s svečo za novoletno voščilnico! Nidžo, oddahnil sem se, jetra nova, Mikčeva jetra, alkohol ne škodi, živel bom še tisoč let!

TRETJE DEJANJE

(Vsi prizori se dogajajo v novi slovenjegraški galeriji)

PRVI PRIZOR

V Gornjem Gradu je zrasla velikanska lepa galerija.

Neverjetno imenitne slike po stenah. Barok, impresionisti, slovenski in tuji, Picasso itd.

Predvsem pa polno Turelovih slik. Podobe iz gostiln, s svatb in pogrebov, podobe žabjeokih ljudi so zdaj razvrščene po stenah ...

Ančka išče Turelove slike, spraska s slike listek s eno in nalepi nov listek s ceno.

SLEJKO: (stopi za njo in pogleda listek, pa še en listek) Tole sliko sem kupil tako, da sem plačal enajst litrov belega in eno kavo in tri špricerje.

ANČKA: Če je v galeriji slika po tisoč pet sto mark, kako jih naj jaz prodam po pet tisoč?

SLEJKO: Ančka, kar je preveč je preveč, v Sloveniji nihče ne da pet tisoč mark za sliko.

ANČKA: Prišla je predstavnica iz banke, velika slika, ščurki lezejo iz buče in iz velikega crknjenega ščurka, pa še krokar je v ozadju, pa še trije obešenci – pa je rekla, zakaj naj dan tri tisoč petsto, ko pa je slika v galeriji tisoč pet sto ...

SLEJKO: Nočem ti delati konkurence. Imam pa manjšo težavo. Sicer sem dobil sponzorja za stekleno streho. Zdaj

je strah zgrajena. Vendar pušča. Dokler mi kulturni minister ne odobri popravila ...

ANČKA: Reklamiraj pri proizvajalcu!

SLEJKO: Kaj pa misliš, da sem najprej naredil? Ampak je žal že bankrotiral.

ANČKA: Če tebi zida galerijo, potem pač mora.

SLEJKO: To ni moja galerija. Moja je ravno toliko kot tvoja ali Turel . Sezidala jo je vsa Slovenija in predvsem vsi ljudje našega kraja, zase, zato ker imajo radi likovno umetnost in ker nočejo zaostajati za velikimi mesti.

ANČKA: Ampak tale Picasso je prispeval dve sliki, pa še bolj majhni, Turel pa jih je šestdeset ...

SLEJKO: Sto triindvajset. Kaj veš, Ančka, ko sta ve dve z Jožico od postaje do postaje tekali za Turelovo družčino in iz jarkov pobirali pesnike, dramatičke, pisatelje, esejiste in kritike, je Turela hitro kdo potegnil z avtom v Gornji grad, da je dokončal še nekaj slik, jih prodal gostilničarkam in so lahko vsi skupaj pili dalje.

ANČKA: Dobrega moža imam. To se bo nehalo.

SLEJKO: Zdaj imata večje stanovanje?

ANČKA: Ja, eno in pol sobno. Mikec, nesrečno preminuli kipar, najin sosed, nama je rešil največji problem.

SLEJKO: Ja, vse se uredi.

ANČKA: Ja, sem opazila, če kdo koga prijateljsko potreplja po ramenih, pa ga pri tem pomotoma počí z glavo v mizo na kmečki način.

SLEJKO: Cela generacija je odpor proti enopartijskemu sistemu in proti nedemokratični oblasti izražala skozi pitje alkohola. To je citat iz Tarasa Kermavnerja. Žal mi je bilo vseh teh mladih ljudi, najbolj pa tvojega moža. Ne pije več?

ANČKA: Kakšen dan, morda.

SLEJKO: Zdaj pije manj?

ANČKA: Prej je spil prvi dan deset litrov, drugi dan tri, tretji dan štiri ali pet ... zdaj pa samo po štiri litre vsak dan.

SLEJKO: Ančka, kdor dela, se ne more zapiti!

ANČKA: Kdor ima družino in tri otroke se mu ni treba, tako pravijo na Centralnem zavodu za alkoholizem!

DRUGI PRIZOR

Devetdesetletni župnik Coklič je vso predstavo prenašal sem in tja razne redke predmete posebne etnografske vrednosti, nenavadne okvirje in slike cerkvene in posvetne vsebine, tiske, olja, miniature, pa porcelan in panjske končnice in kahlice čudovitih baročnih peči na drva ... zdaj stoji v galeriji

COKLIČ: Kič, sam kič.

FREDI: (ga spremlja) Vi ste začeli, gospod Coklič, vi ste spremenili župnišče v muzej, vseh dvanajst sobi in še stopnišče. K vam sta hodila Slejko in Turel še kot otroka prerisovat marmorne glave. Vidite, kam pripelje umetnost ...

COKLIČ: Ti bodi tiho. Pol umetnin iz cerkve si prenesel na moje podstrešje. Štiri križeve pote, dvajset jokajočih Madon. Zakaj? Da imaš zdaj pleksi steklo nad okostji

starih Slovanov? Kaj so dinozavri? Ljudje so, pa še v cerkvi so se dali pokopati, pa še v osmem stoletju!

FREDI: Enajstem, pa naj bo ... Cerkev svetega Ciprijana je obnovljena v pristnem gotškem duhu. Stala je prej kot Koelnska katedrala in prej kot Notre Dame ...

COKLIČ: Lahko je najstarejša v Evropi, ne more pa biti najstarejša na Balkanu hahaha! Lep sakralen objekt, poln domačnosti si spremenil v športno dvorano ... koliko parov pa še poročiš v copatih na pleksi steklu z okostji pod nogami? Ha!

FREDI: Kaj bi kraj brez vaših učencev? Zdaj ko ste v pokoju, priznajte vendar svoje učence, tudi Kristus jih je!

COKLIČ: Samo oni niso njega!

FREDI: Slejko je risal pokrajine v barvi rožnatega in čokoladnega pudinga i vrhovi hribčkov so bili zaobljeni čisto kot ženske bradavičke. Kaj pa zdaj? V svet je ponesel slavo Turelovih krokarjev in zapitih domorodcev Logarske doline – vse sami črno modro-zeleni temni toni ...

COKLIČ: Po stopnicah imam naložene slike, lepe stare nabožne in v okvirjih! Na podstrešje sploh več ne morem, kmalu ne bom mogel več v prvo nadstropje ... nazadnje bom spal v kuhinji ...

FREDI: (živčen) Nazadnje pač ne bo kuhinja! – Ja, vse razumem, ampak Slejko ne more sezidati muzeja za vaše etnografsko blago, Slejko je moral sezidati muzej za tretje tisočletje ...

TRETJI PRIZOR

Kolman, Baudež, Regazzoni pridejo po stopnicah.

KOLMAN: Kdaj mu je to uspelo? Ta Slejko nima občutka za mero?

BAUDEŽ: Streha že pušča.

REGAZZONI: Takšna galerija bi prišla v poštev za London ali Pariz ...

BAUDEŽ: Tam bi bila premajhna, za kakšno manjše mesto, za Zuerich ali Dunaj bi pa bila kar pravšnja.

KOLMAN: Večja je kot naša v Mariboru, malo manjša od Ljubljanske ...

BAUDEŽ: To je politika, spreš mesta med sabo in si podrediš deželo in umetnost.

REGAZZONI: Poglejte fotografije na stenah.

KOLMAN: Slejko in tip z brado.

BAUDEŽ: To je Haile Selasie, etiopski cesar.

KOLMAN: Ne razumem, kaj je delal etiopski cesar v Slovenj Gradcu?

REGAZZONI: Saj je bilo v tebe dnevniku.

KOLMAN: Kdaj?

REGAZZONI: Ko je prišel ...

BAUDEŽ: Tu je Dag Hamerskjoeld, odprl je razstavo otroške risbe klubov OZN.

KOLMAN: A ni to tisti, ki je z avionom strmoglavil v Kongu, ko je reševal Lumumbo pred Čombejem?

REGAZZONI: Lumumbe ni rešil.

BAUDEŽ: Razstavo v Slovenj Gradcu pa je odprl.

KOLMAN: Kod je pa tale tu poleg Josipa Broza Tita?

BAUDEŽ: To je pa Boris Bergant, z ljubljanske televizije.

KOLMAN: To tu je pa Willy Brandt, nemški kancler.

BAUDEŽ: Takrat je bil samo župan Berlina, kancler je najbrž postal, ker mu je Slejko delal reklamo.

KOLMAN: Tu je pa Hruščev pred rudnikom in Hruščev v železarni.

REGAZZONI: Varnostniki niso pustili, da bi šel obiskat Turelov atelje ob prosekturi, galerija pa še ni bila zgrajena. Pa se je s Turelom in Slejkom slikal pred rudnikom pod napisom »Srečno!«

KOLMAN: Koliko je to stalo! Kakšni prostori! In vse zato, da obesiš mrtvece na steno!

BAUDEŽ: V vseh galerijah visijo mrtveci.

REGAZZONI: In pijanci.

KOLMAN: In živali, krokarji, sove, ščurki, mačke ...

REGAZZONI: Tu prihaja Slejko!

ČETRTI PRIZOR

Kolman, Regazzoni, Baudež in Slejko se zelo prisrčno pozdravijo, zatopijo se v galerijske pogovore, sprehajajo se skozi sobe ...

BAUDEŽ: Potem je ženska rekla, pa ima veliko galerijo in v centru Dunaja, razstavim vas, ampak samo rumena, rdeča, živo rdeča, rožnata barva ...

SLEJKO: A ji nese na komunizem?

BAUDEŽ: Ne, na Cigane. Mislila je, da sem folklorni slikar iz Maribora, da pa je Maribor v Slavoniji, središče ciganske umetnosti ...

KOLMAN: Razstavlja samo Cigane, to je baje moderno, iz Ukrajine, Slovaške, Romunije ... manjšinska umetnost!

REGAZZONI: Smo ji dopovedovali, da je Ciganov v Evropi dvajset milijonov, Slovencev pa samo dva ...

KOLMAN: Ženska hodi po Afriki in Južni Ameriki, Maribor pa ji je španska vas!

SLEJKO: Ni čudnega. Saj do triinšestdeset je bila meja več ali manj neprehodna. Samo če so koga ustrelili pri begu čez mejo, smo sploh vedeli, da se po nekaj kilometrih začena druga država ...

KOLMAN: Smo pa spravili Turela v Leksikon.

BAUDEŽ: Mene niso dali v Leksikon ...

REGAZZONI: Hvala, tudi mene so vrgli ven ...

KOLMAN: Turela pa so vzeli, celo dve sliki, on in Tugo Horvat Jaki bosta prva Slovenca v velikem tujem leksikonu..

Slejko: (prinese pisma) Turela vabijo na enajst razstav.

BAUDEŽ: Zakaj pa Turela?

REGAZZONI: Umetnik je, član društva, ampak vedno smo poskušali pripraviti kakšno skupinsko razstavo slikarjev naše regije v tujini ...

SLEJKO: Preberite pisma. Vsako pismo predlaga : vabimo, da pri nas razstavlja najboljši slikar vaše galerije ...

BAUDEŽ: Kdo pa pove, kateri je najboljši?

SLEJKO: Tisti najzanimivejši ... mračni mislinjski hribi ...

REGAZZONI: Nedvomno Turel ... !

SLEJKO: Hočejo trupla, odprte grobove, sedmine v mračnih gostilnah, fetusom podobne glave starcev in otročičkov ... trupla, še več trupel ... !

KOLMAN: Ti Evropejci nimajo nobenega okusa, to je dekadentno, v nas, Slovencih, hočejo videti naivce brez razuma, brez možgan, z vodo v vodeničnih glavah, prepojene z alkoholom ...

SLEJKO: Bo držalo, zavrnilo so sliko, kjer Turel prijateljem igra na harmoniko, sprejeli pa tisto, ko reže na kose mrtvo nosečnico ...

BAUDEŽ: Je to vse? Je vse, kar lahko pride v svet Iz Slovenije, Turel?

SLEJKO: Na svetu je dve sto držav. Slikarji iz dvajsetih pa razstavlajo po svetu ... Žal mi je, slikarstvo ni šport, to niso olimpiade, to je tržišče idej in slabega okusa ...

PETI PRIZOR

ANČKA: (pride, gleda listek na sliki, pa zagleda Kolmana, Baudeža in Regazzonija, pa malo počaka, pozdravijo se) Dobro izgledate. Dolgo se nismo videli.

KOLMAN: Zdaj bomo večkrat prišli.

BAUDEŽ: Razstava je veličastna.

REGAZZONI: Kje pa je Turel?

ANČKA: Bo prišel takoj, samo jaz bom skočila ponj. Zjutraj je šel slikat, zdaj pa ne sme iz ateljeja dokler ne pridem po njega, saj veste ... pride Zajc, pride Ivanc, pride Smole, pride Hudeček, pride Peter Božič, pa imam na koncu tedna dvajset grundiranih, vendar neposlikanih platen.

BAUDEŽ: A še prodaja slike gostilničarkam?

ANČKA: Ne, sem preprečila, samo podpiše račun, oglasim se dan kasneje in plačam. Sliko prodam banki, kmetijski zadrugi, rudniku. Dobiš za eno sliko sod vina, ne pa deset litrov.

REGAZZONI: Zdaj že v vsaki gostilni, samo da stopiš vanjo, te gledajo žalujoči ostali ob stegnjenem pokojniku s svečo ...

BAUDEŽ: ... če ne žalujoči ostali, pa vsaj kakšnih deset krokarjev – ...

ANČKA: Prej je sliko gostilničar obesil kam v kakšen kot, ali pa tudi ne. Pa jo je hitel prodat Slejku, samo da mu ni strašila gostov!

REGAZZONI: Zdaj so pa gostje trpežnejši?

ANČKA: Zdaj se jim gostilna ne zdi v redu, če ni Turela na steni ...

BAUDEŽ: Kaj pa če je kakšna Slejkova umetnina na steni, rožnati in kakavnati hribčki z bradavičkami?

ANČKA: Ah. Slejko je menedžer, najboljši na svetu, njegove lastne slike mu pa visijo samo v obratih družbene prehrane ...

ŠESTI PRIZOR

Josipina, Renata, Ljudmila srečajo Ančko.

RENATA: Tale pesnik Gajšek iz Maribora še vedno trdi, da je rentgen.

ANČKA: Joj, samo da ne najde Turela. Tako ga utruji s preseljevanjem duš in filozofijo, da potem hoče kar uporabljati rumeno barvo ...

JOSIPINA: Saj jo je Vang Gogh tudi. Pa Gajšek tudi slika velike oljne slike, pa vse rumeno!

ANČKA: Sem Turelu skrila rumeno. Je rekel, Ančka, kje je rumena ... sem ga vprašala, zakaj jo rabiš ... je rekel, na vrhu slike mora biti nekaj svetlega ... da se še kje kaj zasvetlika ... malo upanja ...

RENATA: Gajšku se svetlika ... sedi v gostilni pri steklenem pavu, reče ... (smeh jo premaga)

LJUDMILA: Točno to je rekel:

RENATA: Moč fantazije in krila hrepenenja pošiljajo žarke skozi umetne in naravne tkanine, vse vidim nago ...

ANČKA: Ta se pa nagleda riti.

JOSIPINA: Renata je rekla Gajšku, naj pove, kateri ima daljšega ... Gajšek pa se je omejil samo na opise žensk ...

RENATA: Kar nas je manj zanimalo ...

ANČKA: Zakaj zafrkavate pesnika? Je pač tak kot je, vidi, kar želi videti, je nespodobno ...

JOSIPINA: Neokusno!

RENATA: A kdo Turela zafrkava, ker vidi vse ljudi kot vodenoglavce in zarodke ...

ANČKA: Oh, včasih so ga, oh, kako so ga zajebavali ...

SEDMI PRIZOR

Turel pride (igra na harmoniko.) Vesel človek je, molčeč, vase zaprt, ampak harmonika govori namesto njega.

SLEJKO: V hram likovne umetnosti pa harmonika? Ančka, reči, naj ne dela norca iz samega sebe ...

ANČKA: Ne, če gre za umetnost, mu ne smem ničesar reči. Ne poslušaj ...

SLEJKO: Zdaj je slikar z dvema stranema gesla v največjem evropskem Leksikonu moderne umetnosti ...

ANČKA: Vem ... vem ... ko ga je pa tako lepo poslušati ... saj če pride ameriški podpredsednik, bo pa nehal..

SLEJKO: Ah, ameriški podpredsednik Huxtable bo prišel šele čez dva meseca, Ančka, pa še takrat ni čisto zanesljivo ... ampak obljudi mi, takrat boš Turelu zaklenila harmoniko ...

ANČKA: Zakaj? Bodo drugače Amerikanci Turelu začeli izdajati plošče?

SLEJKO: Pripravljamo monografijo o Turelu na štiri sto straneh, izšla bo v Londonu in Tokiu istočasno ...

ANČKA: A tisto s fotografijami, ko nese mrtvega otroka iz bolnišnice v drvarnico, pa tisto s pogreba moje mame, ko fotografije s poroke nismo našli ... ?

SLEJKO: Ančka, ti si edini sposoben človek v tem butastem kraju ... če hočeš, da boš lahko menjaval listke na slikah z vedno novimi listki, bi bilo dobro samo eno: samo ne govori toliko ... no, da, govori malo manj ...

(Začne se splošna veselica.)

COKLIČ: (zanosno) Prerisoval je Cimabue-ja, ja, iz knjige, dan na dan ga je prerisoval, potem pa se je spomnil, da lahko zmeša rumenjaka in zlati prah, samo ni vedel, koliko rumenjaka in koliko zlatega prahu ...

KOLMAN: Odkrival je stare recepte?

COKLIČ: Niso ohranjeni, po barvi reprodukcij in to slabih, je skušal uganiti, kako zmešaš zlat prah in rumenjaka ... zlat prah je dobil pri zlatarju, z rumenjaki je bilo lažje ...

KOLMAN: Ampak zdaj ne uporablja zlate barve ... ?

COKLIČ: Škoda, škoda ... brez zlatih odtenkov ni prave umetnosti ...

KOLMAN: Lepo je, da se drži enotnega stila, lepo je, da petnajst let lepo sklada skupaj te zamolke, hladne barve ...

COKLIČ: Ampak njegov recept za mešanje zlatega prahu in rumenjaka – je odličen – restavratorja je naučil, da mi je popravil že petdeset baročnih slik ... zdaj mi jih ostane še sto petdeset nerestavriranih ...

KOLMAN: V teh krajih ljudje nikoli niso bili normalni. Sredi gozdov, daleč od sveta, na križišču cest, pa ne delajo drugega, kot slikajo slikajo, rezbarijo ...

COKLIČ: ... in igrajo na harmoniko ... ko bi še kaj vsaj slišal ... pri mojih letih ... bi še šlo ... pa samo šumi in šumi ...

OSMI PRIZOR

RENATA: Še Strniša se je zresnil ...

JOSIPINA: Ne hodi več pit?

RENATA: Pije na kopališču Ilirija, ampak lepo postopoma ...

JOSIPINA: Nobeden od te generacije se ne bo poboljšal ... samo srečo so imeli, nihče jih ni potrepljal po glavi na kmečki način ...

RENATA: Gajšek bo vse preživel ...

JOSIPINA: Ima tako dobra jetra? Danes imamo ultrazvok, lahko to potrdimo?

RENATA: Ne, s pesmimi, precej dolge so in zapletene, ne zasluži toliko, da bi se lahko z lahkoto zapil ...

LJUDMILA: Plača mu pa tudi nihče nič, ko pa neprestano razlaga, da je rentgen in vidi skoz obleko ... reče ... kako bi bilo lepo, ko bi človek sedel pri mizi, imel bi pa takšno strašno moč, da bi videl vse ženske skozi obleko popolnoma gole.

JOSIPINA: Kolman in Baudež in Regazzoni, kritik in slikarja, pa ga mirijo: pa ne pri kosilu, Gajšek, ne med tem, ko srebate juho.

RENATA: Vprašala sem ga, če res vidi vse ženske popolnoma gole? – Rekel je: »Še več kot to: moj pogled ni samo rentgenski, je tudi vizionarski ... !«

LJUDMILA: Gajšek vedno pretirava ...

RENATA: Ker je pesnik. Pesniki so norci.

JOSIPINA: Sem rekla, Gajšek, potem se pa nagledate pičk in riti, pa pimpekov, tovariš Gajšek! Saj komaj verjamem, kako potem sploh hodite po cesti, pa vam ne zakuha?

(Ženske se smejejo)-

LJUDMILA: Gajšek pa je odgovoril: ker znam ceniti lepoto. Znam ceniti estetsko plat človeškega telesa!

LJUDMILA: Kolman pravi, da Gajšek ni rentgen, da samo frazari, da hoče za vsako ceno narediti vtis!

JOSIPINA: Vemo, da hoče narediti vtis.

RENATA: Vtisa pa res ne naredi, Gajšek že ne.

Ampak lepo je – kako lepo, da nekdo prizna, da me vidi golo, jaz se pa pri tem ne počutim slabo. Hočem reči, počutim se čisto oblečeno.

(Ženske se naprej krohotajo)

JOSIPINA: Moški so otročji, pesniki in alkoholiki so pa same izgube ...

RENATA: A ni bil tam še en slikar v Ljubljani, slikar, ki je slikal židovske starce po vzoru Rembrandta ...

LJUDMILA: To je bil Bard lukundus. Naslikal je Rembrandtov portret, ampak boljšega kot Rembrandt. Je rekel, imam čas za kemijo, Rembrandt pa je preveč hitel ...

JOSIPINA: Ni prišel v Leksikon?

LJUDMILA: Bard lucundus je izdelal prelepe slike, sijajne židovske starce, sijajen portret samega sebe z Rembrandtom, on sam se je na vsaki sliki spreminjal, Rembrandt pa tudi, vsakokrat sta gledala pod drugim kotom ...

JOSIPINA: Kakšen smisel je to imelo?

LJUDMILA: Vse slike je Bard prodal, zelo hitro ... po pet tisoč mark!

JOSIPINA: Pet? Ste rekli pet tisoč? To moramo povedati Ančki ... Vedno pravi, da je Turel prepoceni!

LJUDMILA: Na koncu, ko je delal Bard lucundus sceno v gledališču v Mariboru, je pil že liter žganja na dan ...

Josipina: Ampak ni prišel na obisk k Turelu?

LJUDMILA: Turel si je hotel iti pogledat Bardova jetra, v špiritu jih imajo v Mariboru ... komaj, komaj sem ga pregovorila, naj ne hodi ...

JOSIPINA: Kako pa, da si vedela, da hoče tja?

LJUDMILA: Vedno je prinesel orehov šnops v galerijo, skušal je podkupiti vsaj mene, če ne direktorja in kustose ... takrat pa je imel še steklenico za fizikalce na mariborski prosekturi ...

RENATA: Igra pa same vesele viže ... za na veselico ...

(Vsi nastopajoči so zbrani ... ogledujejo si slike ... nekateri pari zaplešejo ... SVETLOBA se zoži na to ali ono oko na tej ali oni sliki ...)

Konec.

MARIBORSKA LITERARNA DRUŽBA
Zbirka eDition 8
Urednik: Marjan Pungartnik

Franček Rudolf:
TRIJE LAHKOTNI KOMADI
(drame)

Uredil:
Marjan Pungartnik
Oprema in stavek:
Mariborska literarna družba
Izdala
Mariborska literarna družba
kot svojo
274. publikacijo
Izdelava e-knjige:
Marjan Pungartnik
v decembru 2011
Priporočena cena:
5,00 EUR

SBN 978-961-6850-12-4

MARIBORSKA LITERARNA DRUŽBA

ISBN 978-961-6850-12-4

9 7 8 9 6 1 6 8 5 0 1 2 4

CENA: 5,00 €